

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมาย องค์กรและกลุ่มความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง การควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปัจจุบัน

ในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่ามีมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศหลายมาตรการด้วยกันที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยในระดับโลกก็จะมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาคือพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบของอาวุธปืน และเครื่องกระสุน ที่ผิดกฎหมาย ปี 2001 ซึ่งออกมาขยายความตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ปี 2000 และมาตรการทางกฎหมายจากแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี 2001 ส่วนมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคนั้นมีในหลายภูมิภาคด้วยกันทั้งในภูมิภาคยุโรป ภูมิภาคอเมริกา และภูมิภาคอาฟริกา เช่น ในภูมิภาคยุโรปก็จะมี กฎหมายควบคุมการส่งออกอาวุธปืน ปี 1998 (EU Code of Conduct for Arms Exports 1998) ในภูมิภาคอเมริกาจะมีอนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกาเพื่อต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ปี 1999 (Inter-American Convention Against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives, and Other Related Materials 1999) ส่วนในภูมิภาคอาฟริกานั้นก็จะมีมาตรการในการหยุดยั้งการนำเข้า ส่งออกและผลิตอาวุธเบาเป็นการชั่วคราวในอนุภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก ปี 1998 พร้อมทั้งปฏิญญาในเรื่องดังกล่าว (Moratorium on Implementation and Manufacture of Light Weapons in West Africa 1998), ปฏิญญาแห่งประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งภูมิภาคอาฟริกาได้ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุน และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธดังกล่าว ปี 2001 (Declaration concerning Firearms, Ammunition and Other Related Materials in the Southern African Development Community) ปฏิญญาแห่งบามาโกว่าด้วยเรื่องสถานการณ์ทั่วไปของภูมิภาคอาฟริกาเกี่ยวกับเรื่องการแพร่กระจาย การแพร่หลาย และการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย ปี 2000 (Bamako Declaration on an African Common Position on the Illicit Proliferation, Circulation and Trafficking of Small Arms and Light Weapons 2000) และพิธีสารแห่งประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งอาฟริกาได้ว่าด้วยการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุนและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ปี ค.ศ. 2001 (The 2001 Southern African

Development Community Protocol on the Control of Firearms, Ammunition and other Related Material) เป็นต้น

3.1 มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

จากแนวทางทั้งหลายดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ผ่านมา มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งผู้เขียนจะได้อธิบายตามลำดับ โดยจะรวบกฎหมายและมาตรการในส่วนระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคทั้งหมดรวมกันแล้วจำแนกตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง แล้วจึงพิจารณาประกอบกับทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการต่างๆ ส่วนทำยนั้นผู้เขียนจะได้อธิบายให้เห็นถึงความร่วมมือและความริเริ่มในระดับภูมิภาคตลอดจนการตอบสนองในระดับประเทศต่อแนวทางของมาตรการในกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งในส่วนนี้จะได้อธิบายรวมตลอดไปถึงประเทศไทยทั้งในแง่กฎหมายและทางปฏิบัติด้วย โดยผู้เขียนได้จำแนกสาระที่จะอธิบายไว้ดังต่อไปนี้

3.1.1 มาตรการในการควบคุมอาวุธตามกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

มาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้น โดยแท้จริงแล้ว ไม่มีหลักการใดที่จะมุ่งต่อการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยตรง เนื่องจากหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมุ่งที่จะคุ้มครองบุคคลดังเช่นพลเรือนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรบ พลรบที่วางอาวุธแล้ว พลรบที่เจ็บป่วยและพลรบที่อยู่ในสถานะที่ไม่สามารถทำการสู้รบได้ต่อไปอีก ด้วยวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครองบุคคลดังกล่าวตามหลักการในทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ได้แก่ หลักการห้ามใช้อาวุธและวิธีการในการทำสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น หลักการจำกัดการใช้อาวุธและวิธีการในการโจมตีข้าศึกในกรณีพิพาทด้วยอาวุธ และหลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี ซึ่งหลักการดังที่กล่าวมานั้นมิได้ห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะแต่หมายรวมถึงความรวมถึงอาวุธทุกประเภทที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นตามความมุ่งประสงค์ของกฎหมาย

มนุษยธรรมระหว่างประเทศดังกล่าวสามารถนำเสนอหลักการและกฎหมายระหว่างประเทศในการจำกัดการใช้อาวุธเพื่อคุ้มครองบุคคลในยามสงครามได้ดังนี้

3.1.1.1 หลักการทางกฎหมาย

หลักการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธในกรอบของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ได้แก่

(1) หลักการห้ามใช้อาวุธและวิธีการในการทำสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น

หลักการนี้เป็นหลักการที่สร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลในกรณีความขัดแย้งทางอาวุธไม่ให้บุคคลดังกล่าวได้รับความบาดเจ็บและความทุกข์ทรมานเกินสมควร ทั้งนี้เนื่องจากการทำสงครามหรือความขัดแย้งทางอาวุธนั้น ตามหลักการมิได้มีจุดประสงค์ที่จะมุ่งหมายให้บุคคลจะต้องบาดเจ็บร้ายแรง หรือเสียชีวิตแต่เพียงประการเดียว การใช้กำลังพอประมาณเพื่อให้คู่พิพาทยอมจำนนเป็นสิ่งที่เพียงพอแล้ว หลักการนี้เป็นหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่นำมาปรับใช้กับการพิพาทด้วยอาวุธและการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธ¹ โดยนักปรัชญาและนักกฎหมายดังเช่น Jean-Jacques Rousseau ได้กล่าวว่า หลักการสำคัญในการไต่รับชัยชนะเหนือศัตรูในการสงครามนั้น มิใช่ว่าจะต้องกระทำโดยการทำให้ได้รับความทรมาน การทำให้ได้รับบาดเจ็บและการทำให้ได้รับความเสียหายเสมอไป การเลือกใช้วิธีการที่ทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหารมีหลายวิธีที่จะทำให้ได้รับความทรมาน การบาดเจ็บ การทำลายและความเสียหายน้อยที่สุด กล่าวคือเมื่อศัตรูยอมแพ้หรืออยู่ในสภาพที่วางอาวุธแล้วจะต้องไม่มีการใช้กำลังเพื่อให้เขาได้รับความบาดเจ็บมากไปกว่านั้น

ปัญหาประการสำคัญคือ “ความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น” หมายความว่าอย่างไร คำอธิบายที่แม้จะไม่ได้ไขปัญหาทั้งหมดแต่ช่วยขยายความให้เข้าใจได้มากขึ้นคือ ตามแนบท้ายฉบับที่ 1 ของปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กว่าด้วยการห้ามใช้กระสุนในการยิงที่ระเบิดได้ที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัม ค.ศ. 1868 กล่าวว่า “คู่พิพาทในการ

¹ ญัตตินี้ เกิดสุคนธ์, “ผลกระทบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามใช้และจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล: กรณีศึกษาประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 84.

สงครามจะต้องอดทนยอมรับต่อความเสียหายซึ่งเกิดจากสงครามอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น ความทุกข์ทรมานหรือความเสียหายใดๆ ที่เป็นผลมาจากการทำให้ศัตรูอ่อนแอลงโดยไม่ยุติธรรมและโหดร้ายจะถูกห้ามกระทำ² นั้นย่อมนัยความว่า ผลของความเสียหายโดยทั่วไปที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในการสงคราม ส่วนความเสียหายที่ทำให้ศัตรูอ่อนแอลงโดยไม่ยุติธรรมและโหดร้าย น่าจะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องกระทำเพราะจะนำมาซึ่งผลของความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น

กฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นมาจากหลักการนี้ได้แก่ ปฏิญญาเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กว่าด้วยการห้ามใช้กระสุนที่ระเบิดได้และมีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัมในยามสงคราม ปี ค.ศ. 1868, อนุสัญญาเจนีวา 4 ฉบับ ค.ศ. 1949 , พิธีสารเพื่อเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 1 ว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อจากความขัดแย้งทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977, ปฏิญญากรุงเฮก ฉบับที่ 3 ว่าด้วยกระสุนระเบิดซึ่งห้ามการใช้กระสุนที่มีลักษณะระเบิดได้เมื่อเข้าสู่เป้าหมาย ค.ศ. 1899, อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธตามแบบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ปี ค.ศ. 1981, และพิธีสารอีก 5 ฉบับ คือ พิธีสารฉบับที่ 1 ว่าด้วยอาวุธที่ทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์และไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยรังสีเอกซ์หรือ โดยการเอกซ์เรย์ ค.ศ. 1981, พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับดักระเบิด ลวงตา และอุปกรณ์อื่นๆ ค.ศ. 1981, พิธีสารฉบับที่ 3 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ ค.ศ. 1981, พิธีสารฉบับที่ 4 ว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้คนตาบอด ค.ศ. 1995 และ พิธีสารฉบับที่ 5 ว่าด้วยระเบิดที่แตกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่ใช้ในการสงคราม ค.ศ. 2003

โดยภาพรวมแล้วกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นน่าจะ ได้แก่ ตาม พิธีสารเพื่อเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 1 ว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อจากความขัดแย้งทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ค.ศ. 1977, ปฏิญญากรุงเฮก ฉบับที่ 3 ว่าด้วยกระสุนระเบิดซึ่งห้ามการใช้กระสุนที่มีลักษณะระเบิดได้เมื่อเข้าสู่เป้าหมาย ค.ศ. 1899, อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธตามแบบที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ปี ค.ศ. 1981, และพิธีสารอีก 5 ฉบับ คือ พิธีสารฉบับที่ 1 ว่าด้วยอาวุธที่ทำอันตรายต่อร่างกายมนุษย์และไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยรังสีเอกซ์หรือ โดยการเอกซ์เรย์ ค.ศ. 1981, พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้ ทุ่นระเบิด กับดักระเบิด ลวงตา และ อุปกรณ์อื่นๆ ค.ศ. 1981, พิธีสารฉบับที่ 3 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดไฟ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 86.

ค.ศ. 1981, พิธีสารฉบับที่ 4 ว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้คนตาบอด ค.ศ. 1995 และพิธีสารฉบับที่ 5 ว่าด้วยวัตถุระเบิดที่หลงเหลือจากการใช้ในการสงคราม ค.ศ. 2003 และอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997 เนื่องจากโดยสภาพของ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งรวมไปถึงเครื่องกระสุนและวัตถุระเบิดด้วยนั้น มีความสอดคล้อง กับกฎหมายดั้งที่ได้กล่าวมาในข้างต้น โดยในส่วนของกรบั้งคับใช้กฎหมายดังกล่าวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้น โดยหลักแล้วจะใช้เฉพาะกับกรณีข้อพิพาททางอาวุธที่มีลักษณะระหว่าง ประเทศ ยกเว้นในส่วนของ พิธีสารฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามและการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับดัก ระเบิดลวงตา และอุปกรณ์อื่นๆ ค.ศ. 1981 ซึ่งมีการกำหนดว่าสามารถใช้ได้ในกรณีข้อพิพาททาง อาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศได้ด้วย ซึ่งทำให้ขอบเขตของการใช้กฎหมายมีความกว้างขวาง มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามก็ดียังมีความพยายามของรัฐบาลที่อนุสัญญาว่าด้วยการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบ ที่จะขยายขอบเขตของอนุสัญญาและพิธีสารทั้งหมดให้ครอบคลุมถึงข้อพิพาททางอาวุธที่ไม่มี ลักษณะระหว่างประเทศด้วย

(2) หลักการจำกัดการใช้อาวุธและวิธีการในการโจมตีข้าศึกในกรณีพิพาท ด้วยอาวุธ

หลักการจำกัดการใช้อาวุธและวิธีการในการโจมตีข้าศึกในกรณีพิพาททางอาวุธ นั้น มีเพื่อปกป้องบุคคลในยามสงคราม เพื่อมิให้ได้รับอันตรายจากอาวุธบางชนิดและการตัดแปลง ภูมิประเทศเพื่อให้เป็นอันตรายต่อบุคคลมากเกินไปที่ควรจะเป็น โดยปกติแล้วหลักการทางกฎหมาย มนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นจะมีความสอดคล้องกัน อาจกล่าวได้ว่าหลักการที่จำกัดการใช้อาวุธ และวิธีการในการโจมตีข้าศึกนี้มีความสอดคล้องอย่างยิ่งต่อหลักการไม่ใช้อาวุธที่จะก่อให้เกิดความ เสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากการคุ้มครองบุคคลในยาม สงคราม โดยการไปจำกัดการใช้อาวุธหรือวิธีการทำสงครามนี้ ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคล ไม่ให้ได้รับความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นเช่นกัน แต่ไม่ใช่ในแง่ ของบุคคลที่อยู่นอกการรบหรือบุคคลที่วางอาวุธแล้ว แต่เป็นในส่วนของกรคุ้มครองบุคคลที่อยู่ใน การรบโดยตรง ด้วยสาเหตุที่อาวุธบางประเภทสามารถก่อความเสียหายในปริมาณที่สูงเกินความ จำเป็น หรือก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานโดยไม่สมควร และการใช้วิธีการบางประการก็เป็นการก่อ ความเสียหายหรือความทุกข์ทรมานต่อพลรบโดยไม่เหมาะสมแก่การต่อสู้ เพื่อป้องกันความ เสียหายดังกล่าวจึงเกิดหลักการประการนี้เกิดขึ้น

(3) หลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี

เนื่องจากหลักการตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอยู่บนพื้นฐานของการไม่สร้างความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองบุคคลผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพลเรือน ดังนั้น การต่อสู้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อพลเรือน คือต้องแยกระหว่างพลเรือนและพลรบ รวมตลอดถึงการแยกระหว่างบุคคลที่อยู่ในการต่อสู้และไม่อยู่ในการต่อสู้ ดังนั้นการใช้อาวุธจึงเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวคือ หากใช้อาวุธที่ไม่มีความแม่นยำในการโจมตี ความเสียหายก็ย่อมเกิดแก่บุคคลโดยไม่จำกัดเป้าหมายอันเป็นการละเมิดต่อหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดว่าจะต้องใช้อาวุธที่มีความแม่นยำในการโจมตีเท่านั้น โดยความแม่นยำที่ว่าน่าจะหมายถึงความแม่นยำโดยสภาพของอาวุธ หากใช้ความแม่นยำอันเกิดจากสภาพของความสามารถของผู้ใช้อาวุธไม่ มีเช่นนั้นแล้วทุกคนก็กล่าวอ้างได้ว่าอาวุธแม่นยำแล้วแต่ผู้ใช้สร้างความผิดพลาดเอง อย่างไรก็ตาม การใช้อาวุธโดยความตั้งใจของผู้ใช้ย่อมตกอยู่ภายใต้ของการบังคับตามหลักการแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวมิได้กล่าวอ้างถึงการควบคุมอาวุธแต่มุ่งถึงการโจมตีโดยพลรบที่ต้องกระทำแก่พลรบด้วยกันเท่านั้นเป็นหลัก

ในปัจจุบันนั้นกฎหมายระหว่างประเทศส่วนใหญ่ที่ออกมาในช่วงหลังมักมีลักษณะการมุ่งบังคับใช้กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในทางระหว่างประเทศในแง่ของการควบคุมอาวุธที่เหลือจากการใช้ในข้อพิพาททางอาวุธมากกว่าการไปจำกัดหรือห้ามการใช้อาวุธในยามที่มีข้อพิพาททางอาวุธเนื่องจากปัจจุบันไม่ค่อยมีการใช้อาวุธในข้อพิพาททางอาวุธในระดับระหว่างประเทศมากนัก สังเกตได้จากอนุสัญญาในช่วงหลังเช่น ตามอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ปี ค.ศ. 1997 ซึ่งเน้นทั้งในแง่ของการห้ามใช้ พัฒนา ผลิต หรือได้มาด้วยวิธีการอื่นใด สะสม จัดเก็บ หรือโอนไปสู่ผู้ใดซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล การช่วยเหลือ สนับสนุนหรือชักจูงให้ผู้ใดเข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้ามแก่รัฐภาคีตามอนุสัญญา³ โดยในส่วนของ การผลิตและการพัฒนาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลน่าจะเป็นส่วนที่ไม่รวมกับการใช้อาวุธในกรณีความขัดแย้งทางอาวุธซึ่งไม่น่าจะรวมถึงหลักการตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในส่วนอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการลดอาวุธตามอนุสัญญาฉบับนี้ก็มีเช่น การทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เก็บไว้⁴ การทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ทุ่นระเบิด⁵

³ 1997 Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personnel mines and on their Destruction, Article 1.

⁴ Ibid. , Article 4.

ซึ่งถือว่าเป็นมูลค่าเพิ่มจากหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่มีมาแต่เดิมซึ่งจำกัดแต่เพียงการใช้อาวุธในกรณีความขัดแย้งทางอาวุธเท่านั้น

สำหรับในส่วนของมาตรการตามพิธีสารฉบับที่ 5 ว่าด้วยวัตถุระเบิดที่หลงเหลือจากสงคราม ปี ค.ศ. 2003 ซึ่งออกมาตามอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้หรือจำกัดการใช้อาวุธตามแบบซึ่งอาจก่อให้เกิดความบาดเจ็บขนาดหรือส่งผลกระทบต่อโดยไม่จำกัดเป้าหมาย ปี ค.ศ. 1981 ก็เป็นการกำหนดมาตรการในการเก็บกู้ เคลื่อนย้ายหรือทำลายวัตถุระเบิดที่หลงเหลือจากสงคราม⁵ ในลักษณะเดียวกับอนุสัญญา ปี ค.ศ. 1997 เช่นกัน แต่ไม่จำเพาะที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเท่านั้น โดยได้มีการเน้นความสำคัญของวัตถุระเบิดอื่นๆ ที่หลงเหลือหรือถูกทิ้งจากสงคราม⁷ โดยครอบคลุมถึงวัตถุระเบิดที่อยู่บนพื้นดินภายในอาณาเขตรัฐอันรวมถึงน่านน้ำภายในของรัฐภาคีด้วย⁸ ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ของตัวกฎหมายเองกล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายนี้เพื่อเป็นมาตรการในการเยียวยาความเสียหายภายหลังที่ข้อพิพาททางอาวุธได้จบสิ้นลง ซึ่งค่อนข้างจะเป็นการกำหนดเป้าหมายที่ค่อนข้างชัดเจนและเป็นแนวทางใหม่ของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นมูลค่าเพิ่มในการที่จะวางมาตรการในการเข้ามาจัดการกับอาวุธที่ใช้ในกรณีความขัดแย้งทางอาวุธแล้วหลงเหลือเป็นผลกระทบมาจนถึงปัจจุบัน

ข้อสังเกต

1. หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยปกติมุ่งจำกัดใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ควบคุมวิธีการที่ใช้ในข้อพิพาททางอาวุธและการควบคุมอาวุธที่ใช้ในข้อพิพาททางอาวุธ สำหรับส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาในครั้งนี่คือการควบคุมการใช้อาวุธซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นไปตามหลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการ โจมตีซึ่งจะเกี่ยวข้องกับอาวุธเบา ดังเช่น ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากกว่าอาวุธขนาดเล็กเช่นปืนที่สามารถเลือกใช้อย่างเฉพาะเจาะจงได้ ดังนั้นกรอบของการคุ้มครองตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงเกี่ยวข้องกับอาวุธเบาโดยตรง สำหรับในส่วนของอาวุธขนาดเล็กนั้นจะมีความสอดคล้องกับมาตรการในการควบคุมอาวุธในส่วนอื่นๆ มากกว่า

⁵ Ibid. , Article 5.

⁶ 2003 Protocol on Explosive Remnants of War, Article 3.

⁷ Ibid. , Article 2.

⁸ Ibid. ,Article 1.

2. ปัจจุบันหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหลายประการกลายเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไปแล้ว เนื่องจากการปฏิบัติของรัฐในทำนองเดียวกัน โดยให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นกฎหมายและเมื่อมีการฝ่าฝืนเกิดขึ้นฝ่ายอื่นๆ ก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกิดจากการกระทำของบางฝ่ายในหลายกรณีที่เป็นความผิดอาญาระหว่างประเทศก็มีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาคดี แม้ว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมขนาดเล็กและอาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศจะไม่มีคดีที่กล่าวอ้างเกี่ยวข้องกับนักก็ตามแต่ในหลายกรณีที่เคยมีการพิจารณาคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศพิเศษ เช่นคดีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่ระวันดาที่มีการใช้อาชญากรรมขนาดเล็กและอาชญากรรมเป็นส่วนประกอบเช่นกัน ทั้งนี้ยังไม่รวมกับคดีอื่นๆ อีกมากที่ขึ้นสู่ศาลระดับระหว่างประเทศเพียงแต่ว่าอาชญากรรมขนาดเล็กและอาชญากรรมแสดงบทบาทเป็นตัวเอกในข้อเท็จจริงแต่มิได้เป็นตัวเอกในทางการดำเนินคดีเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตามในหลายกรณีหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมีโทษทางกฎหมายอาญาระหว่างประเทศทำให้กฎหมายระหว่างประเทศที่ออกมาตามหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมักจะได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างกว้างขวางในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ

3. มาตรการในทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในหลายกรณีแม้ว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรหรือระบบตรวจตราตามอนุสัญญาแล้ว องค์กรกาชาดระหว่างประเทศก็มักจะทำหน้าที่ช่วยตรวจตราด้วยอีกส่วนหนึ่ง ทำให้ระบบการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมายค่อนข้างที่จะแน่นอนและชัดเจน ทำให้หลายกรณีที่เกิดขึ้นมักได้รับการเยียวยาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

4. การฝ่าฝืนหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในบางกรณีจะมีโทษทางอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งหากเป็นฐานความผิด 4 หลักซึ่งอยู่ในอาณัติของศาลอาญาระหว่างประเทศก็สามารถที่จะขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศได้ และในอดีตที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งศาลเพื่อพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามหลายครั้ง เช่นศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับการพิจารณาคดีประเทศยูโกสลาเวีย ศาลอาญาระหว่างประเทศกรุงโตเกียว ศาลอาญาระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาคดีประเทศระวันดา ศาลนูเรมเบอร์ก ฯลฯ ซึ่งแม้ว่าที่กล่าวมานั้นจะไม่มีลักษณะเป็นศาลถาวร กล่าวคือจะมีการพิจารณาคดีเฉพาะกิจเท่านั้นแต่ก็เป็นระบบการลงโทษที่ดีและช่วยให้การปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้รับการเคารพมากขึ้น

5. ปกติในปัจจุบันกฎหมายระหว่างประเทศที่ออกมาเพื่อหลักกฎหมายอาญาระหว่างประเทศมักมีการกำหนดหลักการที่ส่งผลบังคับต่อเนื่องมาจนถึงในกรณีหลังจากที่ความขัดแย้งทางอาวุธยุติ ทั้งในลักษณะของการลดอาวุธและการห้ามการผลิต การพัฒนาและการดำเนินการอื่นใด ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวแม้ว่าอาจจะไม่เข้าขอบเขตของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนและเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.1.2 ประเด็นที่น่าพิจารณาตามมาตรการทางกฎหมาย

จุดเด่นของมาตรการทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศคือ

1. เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคุ้มครองบุคคลในกรณีความขัดแย้งทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ และบางกรณีรวมถึงที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศด้วย ทำให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกาใช้กำลังในข้อพิพาทได้รับความคุ้มครองจากการใช้อาวุธบางประเภทที่ก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น
2. เป็นการนำหลักการในเรื่องสิทธิมนุษยชนมาใช้ในกรณีความขัดแย้งทางอาวุธจึงก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในยามสงคราม ทำให้สิทธิของบุคคลทั้งในยามสันติและในยามสงครามได้รับความคุ้มครองจากการถูกละเมิดในทุกกรณี
3. เนื่องจากเป็นกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองบุคคลในความขัดแย้งทางอาวุธจึงมีมิติที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาในเชิงอาญา กล่าวคือ หากมีการละเมิดกฎเกณฑ์แล้วความผิดดังกล่าวไปเข้าองค์ประกอบความผิดที่สามารถฟ้องต่อศาลอาญาระหว่างประเทศได้ ดังเช่น อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และอาชญากรรมการรุกราน ก็สามารถที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ และก่อให้เกิดการเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากกรณีดังกล่าว
4. ปัจจุบันมีการขยายขอบเขตของกฎหมายมากกว่าการใช้หลักการทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศธรรมดาเป็นการควบคุมอาวุธที่เหลือจากความขัดแย้งทางอาวุธ และการเตรียมหรือพัฒนาอาวุธเพื่อใช้ในการความขัดแย้ง ทำให้กฎหมายมีความสมบูรณ์มากขึ้น

5. ประเทศต่างๆ ยอมรับหลักการหลายหลักการในทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศว่าเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศไปแล้ว ดังนั้นขอบเขตของความคุ้มครองจึงก้าวไปไกลกว่าการที่รัฐจะต้องเป็นภาคีของตราสารต่างๆ ทำให้ขอบเขตความคุ้มครองของกฎหมายมีกว้างขวางมากกว่ากฎหมายระหว่างประเทศตามปกติ โดยผูกพันไปถึงรัฐที่ไม่ใช่ภาคีตามตราสารระหว่างประเทศด้วยในแง่ของการใช้อาวุธหรือวิธีการที่ขัดกับมาตรการทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศดังกล่าว

จุดด้อย ของมาตรการทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศคือ

1. เนื่องจากเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในยามสงคราม แม้ในบางกรณีจะมีผลใช้ในข้อพิพาททางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศด้วยแต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมดของกฎหมายดังกล่าว ลักษณะการคุ้มครองบุคคลจึงค่อนข้างจำกัด ประกอบกับการวางหลักการในหลายส่วนที่เป็นกฎเกณฑ์กว้างๆ ซึ่งต้องมีการตีความ แม้จะทำให้เกิดความคุ้มครองที่กว้างขวางแต่ก็เป็นอุปสรรคในการอ้างกฎหมายมาใช้โดยง่าย เนื่องจากจะต้องพิจารณาถึงความชัดเจนที่กฎหมายจะต้องคุ้มครองก่อนเสมอ หลักดังกล่าวเช่น หลักการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือความทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น ที่จะต้องพิจารณาก่อนเสมอว่าอาวุธชนิดใดและความเสียหายขนาดใดจึงจะจัดว่าเป็นสิ่งที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง

2. เนื่องจากปัจจุบันการทำสงครามหรือความขัดแย้งทางอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศไม่ค่อยเกิดขึ้นเท่าไรนัก สภาพความขัดแย้งในปัจจุบันมักเป็นเรื่องของความขัดแย้งภายในประเทศมากกว่า ดังนั้นกฎเกณฑ์ทั้งหลายที่กล่าวมาจึงอาจใช้ได้น้อยในปัจจุบัน น่าจะมีการแก้ไขใช้สามารถใช้ในปัจจุบันได้มากขึ้น ดังเช่น ความพยายามที่จะมีการแก้ไขให้พิธีสารทุกฉบับตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบ ปี ค.ศ. 1981 ให้สามารถใช้อย่างบังคับกับกรณีความขัดแย้งทางอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศได้ นับว่าเป็นความริเริ่มที่ดีในการแก้ไขปัญหาความจำกัดดังกล่าว

3. หลักการตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศบางหลักการที่เป็นจารีตประเพณีมีความผูกพันกับทุกประเทศแม้ไม่ได้เป็นภาคีก็จริงแต่ทว่าในส่วนที่เป็นส่วนเพิ่มเติมขึ้นมาจากอดีต เช่นการห้ามผลิต สะสม และพัฒนานั้นมิได้อยู่ในหลักการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศด้วย ดังนั้นจึงไม่มีผลผูกพันด้วย หากรัฐไม่ได้เป็นภาคีแล้วมีการกระทำดังกล่าวก็ย่อมไม่สามารถที่จะอ้างหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้ก็จะทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ในบางกรณี

อย่างไรก็ตามมาตรการในการควบคุมอาวุธในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็เป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุมอาวุธที่ช่วยให้บุคคลได้รับความคุ้มครองจากการใช้อาวุธมากขึ้นภายใต้กรอบของการคุ้มครองบุคคลในยามที่มีความขัดแย้งทางอาวุธ

3.1.2 มาตรการในการควบคุมอาวุธตามกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการลดอาวุธ

สำหรับในส่วนของมาตรการในการควบคุมอาวุธตามกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการลดอาวุธนั้นผู้เขียนขอจำแนกมาตรการในทางระหว่างประเทศจากแผนปฏิบัติการว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001 ซึ่งมาจากผลการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001 ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่าในส่วนของข้ออาชญากรรมก็ตาม แต่ในส่วนของวัตถุประสงค์ที่ก่อให้เกิดแผนปฏิบัติการนี้และแม้กระทั่งการประชุมแห่งสหประชาชาติในครั้งนี้ก็ตาม เป็นผลมาจากการที่ประเทศมาลีได้เสนอให้สหประชาชาติเข้าไปดำเนินการศึกษาและลดอาวุธภายในประเทศมาลีซึ่งมีการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นจำนวนมากซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งประเทศมาลีเองและต่อภูมิภาคเป็นอย่างยิ่ง⁹ ซึ่งส่งผลให้เกิดการดำเนินการของสหประชาชาติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และได้มีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญตามเอกสารสหประชาชาติเลขที่ A/RES/50/70 B ในวันที่ 12 ธันวาคม ปี ค.ศ. 1995 ซึ่งจากการศึกษาวิจัยโดยคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาแล้ว ได้มีการรายงานการศึกษาของคณะผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวออกมาตามเอกสารสหประชาชาติ ที่ A/52/298¹⁰ ภายใต้หัวข้อเรื่องการลดอาวุธซึ่งศึกษาเฉพาะกรณีของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยในรายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้ได้มีการนิยามศัพท์คำว่า “อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” เอาไว้ด้วย ซึ่งต่อมานิยามดังกล่าวก็ได้นำมาใช้ในการอ้างอิงในการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ยิ่งไปกว่านั้นตามมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/RES/52/38 C ภายใต้หัวข้อ การลดอาวุธ ก็ยังได้เน้นถึงการจำกัดขอบเขตของ

⁹ United Nations General Assembly, General and Complete disarmament, UN.Doc. A/RES/50/70 H (December 1995).

¹⁰ United Nations General Assembly, General and Complete disarmament: Small Arms, UN.Doc. A/52/298 (August 1997).

การค้าอาวุธขนาดเล็กที่ผิดกฎหมายเพื่อลดการแพร่กระจายของอาวุธภายในภูมิภาคอันจะนำไปสู่การลดความขัดแย้งและความรุนแรงต่างๆ ซึ่งโดยเนื้อหาแล้วก็เป็นการมุ่งเพื่อการลดอาวุธนั่นเอง หรือในส่วนของคำนิยาม “อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” คณะผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติเองก็มุ่งเน้นไปที่อาวุธร้ายแรงที่ใช้ในการสงคราม นั่นก็หมายความว่ามิได้มุ่งเฉพาะในทางการปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะเพราะแม้ว่าอาวุธสงครามจะสามารถนำมาใช้ในการก่ออาชญากรรมได้ก็จริงแต่มาตรการตามแผนปฏิบัติการพิจารณาในแงุ่มที่มากกว่าเรื่องอาชญากรรมคือดูถึงเรื่องการควบคุมอาวุธที่หลีกเลี่ยงการพิพาทด้วย โดยมุ่งจำกัดอาวุธไม่ให้ถูกนำกลับไปใช้อีก แม้กระทั่งในส่วนของเตรียมการของคณะกรรมการเตรียมการเพื่อการประชุมว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบของสหประชาชาติ คณะเตรียมการก็ยังคงคำนึงถึงหลักการการลดอาวุธและการนำพลรบกลับคืนสู่สังคมเช่นกันเพื่อป้องกันการที่อาวุธดังกล่าวจะตกไปสู่มือของผู้ไม่พึงประสงค์และจะเข้าไปสู่วงจรการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายต่อไป¹¹ ทั้งนี้โดยที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายก็เพื่อการลดการแพร่กระจายของอาวุธเข้าสู่สังคมเพื่อป้องกันความรุนแรงและการนำอาวุธมาใช้ในทางที่ผิดนั่นเอง ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนี้จะทำให้ผลจากการดำเนินมาตรการก่อนข้างมีมิติที่หลากหลายทั้งการลดอาวุธ การควบคุมการแพร่กระจายอาวุธ การควบคุมการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย ซึ่งส่งผลต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม การปราบปรามอาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ แต่เนื่องจากจุดกำเนิดของการประชุมและแผนปฏิบัติการนี้เกิดจากแนวความคิดเพื่อการลดอาวุธ ผู้เขียนจึงจัดแนวทางตามแผนปฏิบัติการนี้เป็นมาตรการเกี่ยวกับการลดอาวุธ ซึ่งมีหลักการดังที่จะได้กล่าวต่อไป

3.1.2.1 หลักการทางกฎหมาย

หลักการทางกฎหมายตามมาตรการของแผนปฏิบัติการว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบได้กำหนดแนวทางต่างๆ ในแต่ละระดับเอาไว้ดังนี้

¹¹ Preparatory Committee for 2001 Conference on Illicit Trade in Small Arms begins general debate, UN. Press Release DC/2681 (February 2000).

มาตรการในระดับโลก

1) มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลดอาวุธ

(Disarmament)

เนื่องจากแผนปฏิบัติการนั้นเริ่มต้นมาจากการที่สหประชาชาติได้รับการกระตุ้นจากภูมิภาคอาฟริกาเพื่อให้เกิดการลดอาวุธภายในภูมิภาคอาฟริกา ดังนั้นตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบจากการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทุกรูปแบบปี 2001 นั้น จึงได้มีการกำหนดให้รัฐแต่ละรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการลดอาวุธและมีการพิจารณาว่า ในสถานการณ์หลังจากข้อพิพาททางอาวุธ ให้มีการสนับสนุนให้มีการลดอาวุธ (Disarmament) การปลดประจำการกองกำลังของอดีตพลรบ (Demobilisation) และนำพวกเขา กลับคืนสู่สังคมโดยปกติ (Reintegration) (DD&R)¹² รวมถึงการเตรียมการรองรับการใช้ชีวิตโดยปกติอย่างมีประสิทธิภาพของพวกเขา และให้มีการรวบรวมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อให้เป็นไปตามวรรคที่ 17 ของแผนปฏิบัติการนี้¹³ ซึ่งตามวรรคที่ 17 นั้นได้กำหนดว่าแต่ละรัฐจะต้องพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้ได้ว่าภายใต้ความเคารพต่อระบบกฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งรัฐ กลุ่มกองกำลัง ตำรวจหรือตัวคนอื่นใดที่มีอำนาจในการถือครองอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้น รัฐมีมาตรฐานที่ละเอียดเพียงพอและมีวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเก็บรักษาอาวุธดังกล่าวด้วยความปลอดภัย มาตรฐานและวิธีการนี้ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับ สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเก็บรักษาอาวุธ มาตรการความปลอดภัยทางกายภาพ การควบคุมการเข้าถึงสถานที่เก็บรักษา การจัดการด้านการคลังและการควบคุมบัญชี การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ความปลอดภัย การทำบัญชีและควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ถือครองหรือขนส่งโดยหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และวิธีการและการลงโทษในกรณีที่อาวุธถูกโจรกรรมหรือสูญหาย¹⁴

¹² Peter Batchelor, "The First Biennial Meeting of States on Small Arms: Building Momentum for Global Action," *Disarmament Diplomacy* No. 72, August-September 2003 [online], available from: <http://www.acronym.org.uk/dd/dd72/72op1.htm> [2004, March 18].

¹³ United Nations, *Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects*, New York, 9-20 July 2001, U.N. Doc. A/CONF.192/15 (July 2001), Section II, paragraph 34.

¹⁴ Ibid. , paragraph 17.

คั้งที่ได้ระบุไว้ในกฎหมายเช่นนั้น หมายความว่า ตามแผนปฏิบัติการนี้เอง ต้องการที่จะจัดการกับการลดอาวุธทั้งในแง่ของการลดปริมาณของอาวุธที่มีเหลืออยู่ในสังคม และควบคุมปริมาณอาวุธที่อยู่ในครอบครองของผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายว่ารัฐจะต้องมีกฎหมายที่เชื่อได้ว่าจะสามารถจัดการบริหารความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพและดีพอ โดยมุ่งไปที่ทั้งตัวอาวุธ และผู้ที่มีหน้าที่และมีอำนาจตามกฎหมายที่จะต้องใช้อาวุธนั้นก็คือพลรบ โดยการให้แต่ละรัฐดูแล ทั้งเรื่องการลดอาวุธหลังข้อพิพาทจบสิ้นลงและรวมถึงการบริหารความปลอดภัยในการเก็บรักษาอาวุธในคลังด้วย การบริหารความปลอดภัยเช่นว่าหมายถึงการที่รัฐจะต้องสามารถควบคุมการจัดเก็บอาวุธในคลังของบรรดาผู้ที่มีหน้าที่ที่จะต้องใช้อาวุธดังกล่าวจะต้องได้รับการเก็บรักษาอย่างดี โดยพิจารณาถึงการที่บุคคลต่างๆ จะสามารถเข้าถึงคลังอาวุธได้มากน้อยเพียงไรด้วย ทั้งนี้การควบคุมนี้ย่อมรวมถึงการจัดการทางด้านคลัง ซึ่งต้องมีการนับจำนวนอาวุธและมีมาตรการรักษาความปลอดภัยสำหรับคลังอาวุธ โดยเฉพาะ การฝึกอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บอาวุธในคลังและมาตรการในเรื่องวิธีการขนส่งอาวุธ โดยบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้วย อีกทั้งเมื่อมีการสูญหายของอาวุธไม่ว่าในกรณีใดก็ตามจะต้องมีกฎหมายที่เคร่งครัดเพื่อลงโทษแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย สาเหตุก็เป็นไปเพียงเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ซึ่งจะส่งผลดีต่อการควบคุมอาวุธเองด้วย

ข้อสังเกตที่น่าสนใจสำหรับมาตรการของแผนปฏิบัติการนี้คือ ตามแผนปฏิบัติการนี้ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าอาวุธส่วนใดจึงจะนำไปทำลายและการเก็บรักษาอาวุธที่ดีเป็นอย่างไร แต่ปรากฏว่ามาตรการตามเอกสารแห่งองค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปว่าด้วยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ปี ค.ศ. 2000 ได้กำหนดเอาไว้ว่า การจะพิจารณาว่าอาวุธใดเป็นส่วนเกินและจะต้องนำไปทำลายนั้นจะต้องมีตัวชี้วัดส่วนเกินของอาวุธด้วย โดยรัฐจะต้องมีการประเมินการถือครองอาวุธโดยจำเป็นตามกฎหมาย¹⁵ และประเมินส่วนเกินของอาวุธโดยใช้ตัวชี้วัดคั้งนี้¹⁶

1. ขนาด โครงสร้าง และแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติการทางกองกำลังเพื่อความมั่นคงและการทหาร
2. บริบทลักษณะทางภูมิศาสตร์การเมืองและภูมิยุทธศาสตร์รวมถึงขนาดของดินแดนของรัฐและประชากร
3. สถานการณ์ความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศ

¹⁵ OSCE Document on Small Arms and Light Weapons 2000, Article (A) (1).

¹⁶ Ibid. , Article (A) (2).

4. พันธกรณีระหว่างประเทศรวมถึงเรื่องปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ
5. อาวุธขนาดเล็กที่ไม่ได้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหารตามกฎหมายภายในและทางปฏิบัติ

ทั้งนี้รัฐจะต้องมีการทบทวนเรื่องทั่วไปและเฉพาะดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงนโยบายการป้องกันประเทศ
2. การลดหรือการฟื้นฟูสภาพกองกำลังเพื่อความมั่นคงหรือทหาร
3. การพัฒนาการเก็บรักษาอาวุธอย่างทันสมัย หรือการหาอาวุธมาเพิ่ม

สำหรับในประเด็นเรื่องการเก็บรักษาอาวุธนั้นตามเอกสารขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือของยุโรป (Organization for Security and Cooperation of Europe: OSCE) ได้กำหนดมาตรการเพื่อการเพิ่มพูนความปลอดภัยและการบริหารจัดการการเก็บรักษาอาวุธในประเทศ¹⁷ โดยให้รัฐรับทราบว่าการควบคุมการเก็บรักษาอาวุธเล็กภายในประเทศที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันการสูญหายจากการโจรกรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวงและการปล่อยปละละเลย ดังนั้นรัฐจะต้องแน่ใจว่าตนเองมีการควบคุมที่เหมาะสมทั้งทางด้านจำนวนของอาวุธในคลัง วิธีการควบคุม และมาตรการใดๆ กระบวนการและมาตรการเช่นว่านั้นให้รวมถึง

- 1) คุณลักษณะของสถานที่เก็บอาวุธที่เหมาะสม
- 2) มาตรการในการควบคุมการเข้าถึงอาวุธในคลัง
- 3) มาตรการที่จำเป็นสำหรับการป้องกันที่เพียงพอในสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 4) มาตรการเพื่อความปลอดภัยโดยการล็อกกุญแจหรือโดยวิธีอื่นใด
- 5) การจัดการคลังและกระบวนการควบคุมการตรวจนับอาวุธ
- 6) มาตรการการลงโทษที่จะใช้ในกรณีอาวุธสูญหายหรือถูกโจรกรรม
- 7) วิธีการรายงานฉุกเฉินถึงอาวุธที่สูญหาย
- 8) กระบวนการที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับการขนส่งอาวุธ

มาตรการดังกล่าวในส่วนของเอกสารว่าด้วยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของยุโรปสามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการขยายความแนวทางปฏิบัติได้เมื่อไม่มีแนวทางปฏิบัติใดที่สหประชาชาติได้นำเสนอไว้เป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการที่เอกสารทั้งของ OSCE และ

¹⁷ Ibid. , Article (B).

แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติเป็นตราสารที่ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายแล้วจึงน่าจะเป็นการสะดวกในการนำมาปรับใช้ร่วมกันได้อย่างสอดคล้องมากขึ้น

สำหรับในส่วนของการควบคุมอาวุธหลังกรณีข้อพิพาทจบสิ้นลงนั้น แผนปฏิบัติการของสหประชาชาติก็มุ่งหวังที่จะให้มีการลดอาวุธที่เคยใช้ในการรบ พยายามให้พลรบที่เคยรบได้กลับคืนสู่การใช้ชีวิตอย่างปกติโดยไม่ต้องประจำการในหน้าที่พลรบต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อาวุธในทางที่ผิดในยามสันติ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีอำนาจที่จะสามารถถือครองอาวุธประจำกายตนได้ ซึ่งก็อาจใช้ได้เช่นกัน แต่ปัญหาของการที่จะนำพลรบกลับสู่สังคมและใช้ชีวิตตามปกติดังเดิมนั้น เห็นว่าจะไม่ใช่เรื่องง่าย ดังที่ได้กล่าวไปในบทที่ 2 ว่า ผลกระทบจากความรุนแรงจากการใช้กำลังทางอาวุธนั้นสร้างทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นกับร่างกายและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับจิตใจซึ่งบรรดาพลรบทั้งหลายจะได้รับรู้ถึงความทรงจำที่ไม่ดีดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูทั้งสภาพจิตใจและร่างกาย นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้แผนปฏิบัติการนี้กำหนดต่อไปว่าให้มีการสนับสนุนให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีการพิจารณาเป็นรายกรณีไปถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการลดอาวุธ การปลดประจำการพลรบและการนำพลรบกลับคืนสู่สังคม โดยเงินทุนและการจัดการของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ¹⁸ ซึ่งมีความต้องการคือ การให้สหประชาชาติดำเนินการเป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือในเรื่องการพิจารณากฎหมายเท่าที่มีอยู่ และช่วยเหลือทางด้านเงินทุนในการดำเนิน โครงการดังกล่าวด้วย เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมาสามารถเป็นไปได้และประสบผลสำเร็จ

ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับประเด็นในเรื่องการลดอาวุธตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติคือ ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาตั้งแต่แรกโดยการริเริ่มของประเศมาลี ซึ่งอยู่ในภูมิภาคอาฟริกา โดยประเศมาลีเองต้องประสบกับปัญหาจากการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปริมาณมากซึ่งก่อความเสียหายต่อทั้งประเทศตนเองและภูมิภาคจึงมีการเสนอเรื่องต่อสหประชาชาติเพื่อให้มีการดำเนินการเพื่อการลดอาวุธ เหตุการณ์ดังกล่าวซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1995 ส่งผลสืบเนื่องให้สหประชาชาติสนใจประเด็นปัญหาที่เกิดจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา จนส่งผลให้มีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 และมีการนำเสนอรายงานครั้งแรกในปี ค.ศ. 1997 ซึ่งกรอบของการศึกษาของคณะผู้เชี่ยวชาญก็ยังคงมุ่งประเด็นไปที่อาวุธที่มีการใช้ในทางการทหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการลดการใช้อาวุธในยามสันติ อย่างไรก็ตามก็เกิดจาก

¹⁸ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 35.

การศึกษาถึงปัญหาที่แท้จริงแล้วคณะผู้เชี่ยวชาญกลับพบว่าปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ก็นั้นมาจากอาวุธที่มาจากการค้าอย่างผิดกฎหมาย ทำให้ประเด็นที่ถูกนำเสนอเพื่อเข้าสู่การประชุมแห่งสหประชาชาติในปี ค.ศ. 2001 เป็นประเด็นการค้าอาวุธขนาดเล็กที่ผิดกฎหมาย และมีการสร้างแผนปฏิบัติการออกมาพร้อมกับการประชุมในที่สุด

สำหรับในส่วนของภูมิภาคอาฟริกาซึ่งมีบทบาทในการสร้างประเด็นเข้าสู่สหประชาชาตินั้น ก็มีได้หนึ่งเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคแต่อย่างใด โดยก่อนที่สหประชาชาติจะมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมนั้น ภูมิภาคอาฟริกาก็มีการดำเนินมาตรการในการลดอาวุธในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตกก่อน โดยมีมาตรการในการหยุดยั้งกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็ก ซึ่งออกมาโดยกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐอาฟริกาตะวันตก (Economic Community of West African States: ECOWAS) ในปี ค.ศ. 1998 โดยมุ่งประเด็นไปที่ การจำกัดการนำเข้า ส่งออกและการผลิตอาวุธขนาดเล็กในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก ซึ่งมีมาตรการทั้งการควบคุมการดำเนินกิจกรรมมาตรการในการสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคและมาตรการในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งกระทำในทุก 3 เดือน ซึ่งเท่าที่ผ่านมาก็พบว่าประสบความสำเร็จในการควบคุม นอกจากมาตรการดังกล่าวแล้วในภูมิภาคเกรท เลค และอนุภูมิภาคแหลมอาฟริกายังมีปฏิญญาในโรบี ในปี ค.ศ. 1998 เช่นเดียวกัน ซึ่งออกมาเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาค โดยมีเนื้อหาของมาตรการส่วนใหญ่คล้ายกับมาตรการหยุดยั้งกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาชั่วคราว ในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก แต่เพิ่มมาตรการในการตรวจตราชายแดนขึ้นมาเพิ่มเติม หลังจากนั้นมา 2 ปี คือในปี ค.ศ. 2000 ภูมิภาคอาฟริกาก็ได้มีปฏิญญาร่วมกันในการจัดการเกี่ยวกับการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาชื่อว่าปฏิญญาบามาโก (2000 Bamako Declaration on an African Common Position on the Illicit Proliferation, Circulation and Trafficking of Small Arms and Light Weapons) ซึ่งเน้นในเรื่องการลดอาวุธเช่นเดียวกับมาตรการที่กล่าวมา 2 ประการในข้างต้น ถัดจากนั้นมาไม่นาน คืออีก 1 ปี ก็มีความริเริ่มเกิดขึ้นอีกครั้งคือในภูมิภาคอาฟริกาใต้ได้มีการออก พินิสสารว่าด้วยการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุนและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ปี ค.ศ. 2001 โดยพินิสสารฉบับนี้ออกมาในเดือน สิงหาคม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าออกมาหลังจากการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพียง 1 เดือน ซึ่งดูเหมือนเป็นการแสดงเจตนากรณีในการตอบสนองต่อแผนปฏิบัติการอย่างทันทีทันใด อย่างไรก็ดี หลังจากที่มีการปฏิบัติการตามแผนของสหประชาชาติมา 2 ปี กล่าวคือในปี ค.ศ. 2003 ก็ได้มีการประชุมประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปรากฏว่ามีประเทศกว่า 24 ประเทศมีการสร้างโครงการซื้ออาวุธกลับคืน หรือโครงการที่ใช้ชื่อค้างเช่น “อาวุธเพื่อการพัฒนา” (weapons-for-development) โดยในทางปฏิบัติแล้ว หลายประเทศในหลายภูมิภาคได้มีการซื้ออาวุธคืนหรือทำ

การเวนคืนอาวุธโดยพื้นฐานของความสมัครใจและนำอาวุธดังกล่าวไปทำลายเป็นจำนวนมากซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวในการปฏิบัติตามแผนเป็นอย่างดี

2) มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในการควบคุมการซื้อขายอาวุธที่ผิดกฎหมาย

ตามแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติได้กำหนดแนวทางในการควบคุมการซื้อขายอาวุธที่ผิดกฎหมายเอาไว้ว่า ให้มีการประสานงานระหว่างรัฐต่างๆ และระบบในการควบคุมอาวุธของสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการปฏิบัติในเรื่องการห้ามค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจะได้กระทำอย่างมีประสิทธิภาพตามกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ¹⁹ ที่ต้องทำเช่นนี้ก็เนื่องจากการดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นเป็นเรื่องที่ต้องมีการประสานงานและมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ การสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่งไรก็ตามจะต้องมีการตรวจตราโดยสหประชาชาติด้วยการประสานงานเพื่อเพิ่มความร่วมมือควรจะทำอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพที่ดีที่สุดทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องประเด็นพื้นฐานและขอบเขตของปัญหาเกี่ยวกับการเป็นตัวแทนถนัดเพื่อการซื้อขายอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเป็นตัวแทนเช่นว่า²⁰ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจร่วมกันต่อปัญหาพื้นฐานในการที่จะจัดการกับปัญหาดังกล่าว โดยเมื่อเราเข้าใจถึงสภาพปัญหาแล้วการดำเนินการเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาย่อมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในส่วนของ การแก้ไขปัญหานี้ สหประชาชาติจะต้องมีการให้การสนับสนุนองค์การระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง และรัฐต่างๆ ในการให้ความร่วมมือตามสมควรกับประชาสังคมรวมถึงกลุ่มองค์กรเอกชน ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การต่อต้าน และการกำจัดอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาถนัดในทุกรูปแบบ โดยเน้นที่บทบาทสำคัญของกลุ่มประชาสังคมในพื้นที่นั้นๆ²¹ เพราะกลุ่มประชาสังคมเป็นกลุ่มที่อยู่ใกล้กับปัญหามากที่สุด การที่มีการประสานงานกับกลุ่มประชาสังคมอาจทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลเบาะแสเกี่ยวกับเรื่องการค้าอาวุธถนัดได้ และการที่ให้กลุ่มสังคมเป็นผู้มีส่วนร่วมยอมเป็นการกระจายเครือข่ายในการทำงานให้มีความกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาได้ดียิ่งขึ้นและสามารถที่จะจัดการกับปัญหาได้ดียิ่งขึ้นไปด้วย ยิ่งไปกว่านี้สหประชาชาติยังต้องการให้รัฐต่างๆ ได้มีการสนับสนุนประเด็นเรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับ

¹⁹ Ibid. , paragraph 32.

²⁰ Ibid. , paragraph 39.

²¹ Ibid. , paragraph 40.

สันติภาพตามที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดโครงการการศึกษาและความรับรู้ของสาธารณชนในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ที่เกี่ยวข้องกับทุกส่วนของสังคม²² เมื่อสังคมรับรู้ถึงปัญหาก็จะทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขกับปัญหา เมื่อประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมก็จะเป็นไปตามแนวทางที่สหประชาชาติได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการคือ จะมีการให้ความร่วมมือโดยประชาชนมากขึ้น และทำให้เรื่องปัญหาเกี่ยวกับการอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นที่สนใจของสังคม อันจะนำมาซึ่งหลายแนวทางจากหลายความคิดในสังคมที่จะจัดการกับปัญหาดังกล่าว และจะก่อให้เกิดความร่วมมือกันในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในทุกระดับด้วย อย่างไรก็ตามก็รัฐพึงคำนึงถึงหลักการมีอาวุธเพื่อการป้องกันประเทศและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพตามกฎบัตรแห่งสหประชาชาติด้วย

น่าสังเกตว่าปัญหาที่เกิดจากอาวุธเถื่อนนั้นมิใช่เรื่องที่จะสามารถทราบถึงแหล่งผลิตหรือแหล่งค้าผ่านทางได้โดยง่าย ดังนั้นมาตรการที่สร้างไว้ตามแผนปฏิบัติการนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดว่าจะสามารถดำเนินการได้เพียงใด ในส่วนของประเทศไทยเองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ใดสามารถตอบได้ว่าอาวุธเถื่อนมีการผลิตหรือซื้อขายในไทย ณ ที่แห่งใด และแม้แต่ในประเทศต่างๆ ก็ตามโดยการจะทราบได้ถึงแหล่งที่มีการค้าหรือผลิตอาวุธเถื่อนได้ก็จะต้องมีการกระทำความผิดและจับตัวผู้กระทำความผิดได้จึงจะทราบข้อมูลได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่นำอาวุธมาใช้และอาจถูกจับกุมได้นั้นอาจเป็นผู้ใช้ในลำดับที่ไม่ทราบถึงที่มาของอาวุธที่แท้จริงก็ได้ ดังนั้นการจะจัดการกับปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดและซับซ้อนมาก

3) มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในการประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยน

ข้อมูล

ผลจากการแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี 2001 ได้กำหนดให้ประเทศต่างๆ มีการเรียกร้องผ่านทางสำนักงานกองกิจการการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (United Nations Department for Disarmament Affairs: UNDDA) ให้เลขาธิการแห่งสหประชาชาติ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลและกระจายข้อมูลซึ่งแต่ละรัฐได้ดำเนินการจัดเตรียมให้โดยพื้นฐานแห่งความสมัครใจ ทั้งนี้โดยรวมถึงรายงานแห่งชาติเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ²³ ซึ่งหลังจากที่มีการ

²² Ibid. , paragraph 41.

²³ Ibid. , paragraph 33.

ใช้แผนปฏิบัติการมา 2 ปี แล้วแต่ละรัฐก็ได้มีการจัดทำรายงานจุดติดต่อประสานงานแห่งชาติ และรายงานแห่งชาติเสนอต่อ UNDDA²⁴

โดยผลของการประชุมเองไม่ได้มีการแต่งตั้งหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของสหประชาชาติ แต่ส่วนที่เกี่ยวข้องและได้ดำเนินการเพื่อรวบรวมผลการปฏิบัติของแต่ละประเทศที่เข้าร่วมการประชุมและอื่นๆ คือ Coordinating Action on Small Arms หรือ CASA ซึ่งเดิมมีหน้าที่ในการดำเนินการทางด้านกลไกเกี่ยวกับการจัดการปัญหาอาวุธขนาดเล็กอยู่แล้วแต่บทบาทในช่วงก่อนที่จะมีการประชุมมีไม่มากเท่าที่ควร เมื่อถึงเวลาที่มีการประชุมเรื่องอาวุธขนาดเล็กอย่างจริงจังในครั้งนี้นี้จึงเป็นการกระตุ้นให้ CASA กลับมาดำเนินการอย่างจริงจังอีกครั้ง²⁵ อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์กรหลายส่วนของสหประชาชาติและจากรัฐบาลต่างๆ จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องบ้างแต่ก็ไม่ได้มีผลงานที่ปรากฏเด่นชัด แต่ส่วนที่มีการปฏิบัติการและดำเนินการในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างจริงจังกลับเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานเอกชน ดังเช่น IANSA: International Action Network on Small Arms หรือองค์กรดังเช่น Small Arms Survey* ซึ่งมีการดำเนินการทางด้านจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบามาก่อนหน้านี้แล้ว และยังมีการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวต่อไป โดยมีทั้งการจัดทำรายงานประจำปีและการรวบรวมข้อมูลที่เป็นของของแต่ละประเทศเพื่อเป็นความรู้และแนวทางสำหรับประเทศอื่นๆ อีกด้วย

4) มาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย

มาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาถือว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการประกอบอาชญากรรมโดยใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นเครื่องมือก็เป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่ต้องการแสวงหาอาวุธมา

²⁴ International Action Network on Small Arms, Implementing the Programme of Action 2003: Produced by Biting the Bullet, [online], available from: <http://www.iansa.org> [2003, December 12], p. 25.

²⁵ Laurance, Edward and Stohl Rachel, Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7 (Geneva: Small Arms Survey,2002), p. 14.

* เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงการต่างประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ โดยทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทุกแง่มุม เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากอาวุธดังกล่าว

เพื่อใช้ เป็นความต้องการ (Demand) หนึ่งที่ทำให้เกิดการผลิต และทำให้ผู้ผลิตสามารถที่จะประกอบกิจการผลิตอาวุธต่อไปได้ โดยผลิตมาเพื่อรองรับ (Supply) ความต้องการดังกล่าว ดังนั้น แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติจึงสนับสนุนให้รัฐได้มีการพิจารณาเพื่อให้สตัดยบันหรือภาคยานุวัติตามกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ²⁶ ในขั้นต้นเพื่อให้เกิดผลในเชิงนโยบายระหว่างประเทศในการปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้ารัฐไม่มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นการส่งเสริมให้รัฐเข้าเป็นภาคีในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างเหตุให้รัฐจะต้องมีการพิจารณากฎหมายภายในเพื่อที่จะให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกับอนุสัญญาดังกล่าวเมื่อเข้าเป็นภาคีและจะก่อให้เกิดผลคือรัฐจะต้องบังคับใช้กฎหมายภายในเพื่อจัดการกับอาชญากรรมภายในประเทศ และจะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีในการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมระหว่างประเทศด้วย

อย่างไรก็ดีตัวรัฐเองไม่อาจผลักดันให้เกิดผลต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ได้ในแง่ของการประสานความร่วมมือในทางระหว่างประเทศเพราะการที่รัฐจะดำเนินนโยบายในทางระหว่างประเทศกับประเทศอื่นๆ จำเป็นที่จะต้องมืองค์กรกลางเพื่อประสานงานซึ่งแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติฯ ก็มีได้ละเอียดแต่อย่างใดจึงกำหนดมาตรการสนับสนุนให้รัฐและองค์กรศุลกากรโลกรวมถึงองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ร่วมมือกันกับองค์การตำรวจระหว่างประเทศ (Interpol) ในการระบุงุ่มต่างๆ และปัจเจกต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ²⁷ เพื่อเป็นการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่แห่งรัฐต่างๆ สามารถดำเนินกระบวนการเพื่อต่อต้านกลุ่มหรือนุคคลดังกล่าวตามกฎหมายแห่งรัฐได้ โดยการประสานงานกับองค์กรกลางในทางระหว่างประเทศนี้ย่อมเป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างประเทศและเป็นการง่ายที่จะกำหนดให้องค์กรดังกล่าวเป็นแกนกลางในการประสานข้อมูลและเป็นแหล่งกระจายข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาซึ่งตัวรัฐแต่ละรัฐเองอาจไม่สามารถติดต่อกันโดยตรงเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวได้

²⁶ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 38.

²⁷ Ibid. ,paragraph 37.

5) มาตรการในการติดตามค้นหาอาวรุขขนาดเล็กและอาวรุขเบา

การติดตามค้นหาอาวรุขขนาดเล็กและอาวรุขเบาเป็นเรื่องสำคัญในแง่ของการชี้ว่าอาวรุขชนิดใดประเภทใดเป็นอาวรุขที่ถูกกฎหมายหรือไม่ ผู้มีสิทธิครอบครองอาวรุขดังกล่าวตามกฎหมายคือบุคคลใดรวมตลอดถึงรายละเอียดทั่วไปอื่นๆ เกี่ยวกับอาวรุขดังกล่าว ดังนั้นแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติจึงต้องการให้มีการสร้างความแข็งแกร่งให้กับรัฐในเรื่องความสามารถในการประสานงานเพื่อระบุ และติดตามค้นหาอาวรุขขนาดเล็กและอาวรุขเบาเดือน ในเวลาที่เหมาะสมและโดยการจัดการที่เชื่อถือได้²⁸ ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ก็ไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ทั้งนี้เนื่องจากการที่รัฐจะติดตามร่องรอยของอาวรุขใดๆ ก็ตามย่อมสามารถที่จะทำได้อยู่แล้ว เพียงแต่ลำดับความยากง่ายจะแตกต่างกันไป เช่นถ้าเป็นอาวรุขที่ถูกกฎหมายมีการควบคุมโดยการตรวจสอบ บันทึกทางทะเบียนและออกใบอนุญาตโดยถูกต้อง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวย่อมสามารถที่จะติดตามอาวรุขดังกล่าวได้โดยไม่ยาก แต่เมื่อใดก็ตามที่อาวรุขดังกล่าวไม่มีหลักฐานทางทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ย่อมไม่มีสิ่งใดที่จะนำมาใช้ในการยืนยันหรือชี้เฉพาะข้อมูลทั่วไปของอาวรุขนั้นๆ ได้ แต่การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ย่อมอาจนำมาซึ่งผลบางประการและเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการติดตามอาวรุขดังกล่าวได้ทำการขยายผลเพื่อติดตามร่องรอยอาวรุขดังกล่าวก็มีความเป็นไปได้เช่นกันที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถที่จะติดตามหาข้อมูลดังกล่าวได้ แต่จำเป็นที่จะต้องใช้เวลามากในการติดตามซึ่งอาจเป็นการสูญเสียงบประมาณและเวลาเกินเหตุ ดังนั้นมาตรการในระดับโลกที่จะกำหนดแผนในเรื่องนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดมาตรการภายในรัฐที่เกี่ยวกับเรื่องการบันทึกทางทะเบียนให้มีประสิทธิภาพเสียก่อน โดยรัฐจะต้องควบคุมอาวรุขที่มีอยู่ในรัฐให้ได้มากที่สุด ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ในส่วนที่ไม่ถูกกฎหมายก็ต้องควบคุมในแง่ของการตรวจจับเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจายและทำการบันทึกทางทะเบียนเพื่อรวบรวมสถิติก่อนที่จะมีการดำเนินการต่อไปซึ่งรวมถึงมาตรการในการทำลายอาวรุข ส่วนอาวรุขที่ถูกกฎหมายก็ต้องควบคุมการออกใบอนุญาตและการทำบันทึกทางทะเบียนให้รัดกุม เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพภายในรัฐก่อนที่จะปฏิบัติตามแนวทางในระดับโลก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมที่มากที่สุด

มาตรการในระดับภูมิภาค

1) มาตรการในการสร้างความร่วมมือในทางระหว่างประเทศ

²⁸ Ibid. ,paragraph 36.

ตามแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติได้กำหนดแนวทางในระดับภูมิภาคไว้ให้มีการก่อตั้งหรือจัดตั้งจุดติดต่อภายในองค์การระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคตามที่จำเป็น เพื่อดำเนินการประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ²⁹ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการก่อตั้งกลไกในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคตามสมควร ในการสร้างความร่วมมือทางศุลกากรข้ามแดนเฉพาะและเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการบังคับใช้กฎหมาย ตัวแทนในการควบคุมชายแดนและศุลกากร เพื่อการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายข้ามแดน³⁰ โดยหน่วยงานที่เป็นจุดติดต่อประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับภูมิภาคนี้จะช่วยทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาข้ามแดนมากขึ้น

สำหรับในระดับภูมิภาคอาเซียนนั้นได้มีการจัดตั้ง ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Center for Combat Transnational Crime) ขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ของปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ ปี ค.ศ. 1997³¹ ซึ่งต้องการที่จะควบคุมเรื่อง การก่อการร้าย การค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย การลักลอบค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การค้ามนุษย์และพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคงและการพัฒนาของภูมิภาค โดยกิจกรรมดังกล่าวมานั้นส่งผลสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมในภูมิภาคและเป็นกิจกรรมที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งควรมีการจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยความร่วมมือของทุกฝ่าย นอกจากนี้โดยปกติแล้วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีความร่วมมือในระดับตำรวจ กล่าวคือความร่วมมือระดับผู้นำของตำรวจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ ASEANAPOL: ASEAN Association of Heads of Police ซึ่งเป็นความร่วมมือในทางตำรวจในระดับสูงซึ่งอาจสามารถดำเนินการเพื่อความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายในการปราบปรามและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านอาชญากรรมได้ อย่างไรก็ตามความร่วมมือดังกล่าวเป็นความร่วมมือของตำรวจในระดับสูงซึ่งอาจไม่ทราบปัญหาที่แท้จริง หรืออาจไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างสะดวก ดังนั้นการที่จะต้องมี การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจในระดับต่างลงมาเพื่อการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมายและการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเชิงปฏิบัติ น่าจะเป็นประโยชน์มากกว่า

²⁹ Ibid. , paragraph 24.

³⁰ Ibid. , paragraph 27.

³¹ ASEAN Declaration on Transnational Crime 1997, [online], available on

ในส่วนของภูมิภาคอื่นๆ เช่น ภูมิภาคอเมริกา ก็จะมีองค์กร Organization of American States: OAS ทำหน้าที่ประสานงานและดูแลเรื่องความมั่นคงในภูมิภาคอเมริกาอยู่แล้ว ส่วนภูมิภาคยุโรปก็จะมีทั้งตัวสหภาพยุโรป (European Union) เองและองค์การตำรวจแห่งภูมิภาคยุโรป (EUROPOL) ทำหน้าที่ในการประสานงานและตรวจตรามาตรการเพื่อความปลอดภัยในภูมิภาค ทั้งนี้้องค์การตำรวจของภูมิภาคต่างๆ มักจะมีการประสานงานกับองค์การตำรวจระหว่างประเทศ (INTERPOL) เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลเสมอ

2) มาตรการในการดำเนินการทางกฎหมาย

การดำเนินมาตรการทางกฎหมายตามแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำเป็นในการสร้างบับังคับให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติจริงโดยสหประชาชาติสนับสนุนให้มีการเจรจาตามสมควรเพื่อวัตถุประสงค์ในการนำมาซึ่งเครื่องมือในการสร้างความผูกพันทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน การต่อต้าน และการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ รวมถึงการให้สัตยาบันที่จะปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเต็มรูปแบบ³²

การดำเนินการเพื่อสร้างกฎหมายในระดับภูมิภาคนี้เท่าที่มีการสร้างกฎหมายภายหลังจากที่มีแผนปฏิบัติการนี้เกิดขึ้นคือการสร้างมาตรการทางกฎหมายของภูมิภาคอาฟริกาได้ในส่วนของพิธีสารของประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งอาฟริกาได้ว่าด้วยเรื่องการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในปี ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นการออกกฎหมายในระดับภูมิภาคหลังจากที่มีการประชุมของสหประชาชาติไปแล้ว เป็นการสนองตอบนโยบายของสหประชาชาติอย่างไรก็ตามมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวมิใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นเนื่องจากทั้งในภูมิภาคอาฟริกาเอง ภูมิภาคยุโรป และภูมิภาคอเมริกาก็มีมาตรการทั้งที่เป็นในลักษณะกฎหมายและนโยบายเกิดขึ้นมามากแล้ว ตัวอย่างเช่น ในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก (ECOWAS) ก็มี แผนการหยุดยั้งกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาชั่วคราว (Moratorium) ในประเด็นของการผลิต การนำเข้าและการส่งออก ซึ่งมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 แล้ว ในภูมิภาคอเมริกาก็มีอนุสัญญาแห่งภูมิภาคอเมริกาว่าด้วยการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด และวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในปี ค.ศ. 1998 ในภูมิภาคยุโรปก็มีแผนปฏิบัติการร่วมเพื่อต่อต้านการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ในปี ค.ศ. 1998 เช่นเดียวกัน มาตรการของภูมิภาคต่างๆ แม้หลายส่วนจะเกิดขึ้นมาก่อนมี

³² United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 25.

แผนปฏิบัติการแต่ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากผลของการที่มีความตื่นตัวในเรื่องมาตรการในการลดอาวุธของสหประชาชาตินั้นเอง ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 แล้ว

3) มาตรการในการควบคุมการโอนและการผลิตอาวุธ

ตามแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติกำหนดให้แต่ละภูมิภาค ณ พื้นที่ที่เหมาะสมหรือพื้นที่ที่มีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ให้มีการสนับสนุนในการสร้างหรือดำเนินการอย่างเข้มแข็งในเรื่องมาตรการในการหยุดยั้งชั่วคราวหรือความริเริ่มในการทำนองเดียวกันนี้ว่าด้วยเรื่องผลกระทบของอนุภูมิภาคหรือภูมิภาคเกี่ยวกับการโอนและการผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และ/หรือแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ และให้มีการประสานงานกับรัฐที่มีความเกี่ยวข้องในปัญหาดังกล่าวในการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว โดยรวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการดำเนินมาตรการอื่นใด³³ ทั้งนี้เนื่องจากแรกทีเดียวในการประชุมเตรียมการเพื่อกำหนดมาตรการเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาตินั้นตัวแทนจากประเทศกานาได้เสนอว่า การโอนอาวุธโดยถูกกฎหมายมักมีการเจือปนมาของอาวุธที่ผิดกฎหมายด้วย³⁴ ดังนั้นแผนการในการหยุดยั้งชั่วคราวแม้จะเป็นไปเพื่อการป้องกันการโอนอาวุธที่ผิดกฎหมายก็ตาม ย่อมกระทบถึงการโอนโดยถูกกฎหมายด้วย หมายความว่าถ้าต้องการหยุดอาวุธที่ผิดกฎหมายอาจต้องหยุดกิจกรรมการนำเข้าอาวุธทั้งหมด เพราะช่องทางของการนำเข้าอาวุธที่ถูกกฎหมายเข้าประเทศย่อมเป็นช่องทางหนึ่งของการนำเข้าอาวุธที่ผิดกฎหมายเข้าประเทศด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามการเน้นย้ำถึงเรื่องการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายโดยการนำเสนอคำสำคัญดังเช่น “อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ” ยังคงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับตัวอย่างในทางปฏิบัติในเรื่องการหยุดยั้งชั่วคราว มีอยู่ดังนี้

ตัวอย่างในทางปฏิบัติ

ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับเรื่องนี้คือการที่ภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก (ECOWAS) ได้มีการออกมาตรการในการหยุดยั้งชั่วคราว (Moratorium) สำหรับการผลิต การนำเข้าและการส่งออกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาค ในปี ค.ศ. 1998 ซึ่งได้มีการตรวจตราทุกระยะเวลาการปฏิบัติการ โดยปัจจุบันการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวสิ้นสุดลงแล้ว ผลตอบรับ

³³ Ibid. ,pp. 26.

³⁴ United Nations, Preparatory Committee For UN Conference on Small Arms Trade concludes General Debate UN.Doc. Press Release DC/2684 (1 March 2000).

ในการดำเนินมาตรการดังกล่าวค่อนข้างเป็นที่น่าพอใจสำหรับภูมิภาค เนื่องจากสามารถดำเนินการได้จริงดังที่มาตรการได้กำหนดเอาไว้

ในส่วนของ การปฏิบัติภายในประเทศแล้ว ส่วนใหญ่จะมีกฎหมายภายในที่ใช้ในการควบคุมเรื่องการโอนอาวุธและการผลิตอาวุธแทบทั้งสิ้น เพียงแต่ว่าประเทศไหนจะกำหนดมาตรการทางกฎหมายเคร่งครัดเพียงใดเท่านั้น

4) มาตรการในการควบคุมการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย
แผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติมุ่งเน้นให้แต่ละภูมิภาคได้มีการปฏิบัติจริงในเชิงรูปธรรมมากกว่าที่จะเสนอเพียงแนวทางในการปฏิบัติจึงได้สนับสนุนให้มีกิจกรรมในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคที่จำเป็น เพื่อต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบตามสมควร เพื่อเป็นการเริ่มหรือดำเนินการปฏิบัติหรือทำให้กฎหมาย กฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในทางบริหารที่มีอยู่เข้มแข็งมากขึ้น³⁵ ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างความเคลื่อนไหวเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเรียกร้องให้แต่ละฝ่ายหันมาสนใจในปัญหาอย่างมากขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวทางสังคมในการที่จะช่วยกันจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย

ตัวอย่างในทางปฏิบัติ

มาตรการในทางกฎหมายที่มุ่งควบคุมการค้าอาวุธในภูมิภาคมีการดำเนินการในหลายภูมิภาคเช่นกัน เช่นในภูมิภาคยุโรปก็มีทั้ง European Union Code of Conduct ปี ค.ศ. 1998 และ เอกสาร The Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) ว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์ในการนำเข้าและส่งออกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา หรือในส่วนของภูมิภาคอเมริกาก็มี มาตรการในการควบคุมการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามอนุสัญญาแห่งรัฐอเมริกัน ซึ่งแนวทางในการดำเนินการดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่เพิ่มมูลค่าเพิ่มสำหรับแผนปฏิบัติการ เนื่องจากมีการสร้างมาตรการทางกฎหมายในแต่ละภูมิภาคไว้เรียบร้อยแล้ว เมื่อมีแนวทางในทางระหว่างประเทศเข้ามาช่วยจัดหมวดหมู่และเสนอแนวทางในการใช้ให้ก็ทำให้การปฏิบัติภาคในภูมิภาคตามมาตรการต่างๆ มาบรรจบกับความต้องการของมาตรการในระดับโลกเพื่อการปฏิบัติที่ครบวงจรและสมบูรณ์มากขึ้น องค์กรที่ศึกษากลุ่มองค์กรประชาสังคมต่างๆ เช่น International Action Network on Small Arms ก็

³⁵ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 28.

ได้มีการดำเนิน โครงการดังเช่นสัปดาห์แห่งอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในช่วงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2003³⁶ ช่วงเดียวกับที่มีการประชุมประจำปี 2 ปี เพื่อรายงานผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาตินี้ โครงการสัปดาห์แห่งอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเช่นว่าจัดขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนตื่นตัวในเรื่องการลดอาวุธ โดยมีการเน้นการรวบรวมอาวุธเพื่อไปทำลายและสร้างความรู้แก่ประชาชนในภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้เห็นถึงผลร้ายจากการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

5) มาตรการในการเก็บรักษาอาวุธอย่างปลอดภัย

การเก็บรักษาอาวุธในที่ที่ปลอดภัยเป็นมาตรการที่จะต้องมิดั้งแต่ในระดับกฎหมายภายในแล้ว เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากการเก็บอาวุธไว้ในที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่มีมาตรการในการเก็บรักษาที่ดีย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมายทั้งในแง่ของปัจจัยภายในที่อาจเกิดความเสียหายจากตัวอาวุธเองที่ถูกเก็บไว้อย่างไม่ถูกวิธี หรือจากปัจจัยภายนอกเช่นการถูกขโมยอาวุธหรือการที่เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจสามารถเข้าถึงอาวุธในคลังได้โดยง่าย ดังนั้นตามแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่งสหประชาชาติจึงได้กำหนดให้กลไกระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคสร้างความพยายามให้รัฐสนับสนุนเรื่องความปลอดภัยในการจัดการเก็บรักษาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการเพื่อความปลอดภัยทางกายภาพเพื่อปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการนี้³⁷ ในส่วนของข้อเสนอที่มีการนำเสนอเข้ามาในช่วงการประชุมเตรียมการนั้น ผู้แทนจากประเทศสิงคโปร์เสนอว่าควรเน้นในเรื่องการเก็บรักษาอาวุธของกองทัพด้วย อย่างไรก็ตามประเด็นของมาตรการในการเก็บรักษาอาวุธของเจ้าหน้าที่ตามแผนปฏิบัติการนี้ก็ไม่ได้กล่าวถึงอยู่เช่นกัน โดยมีการนำเสนอในส่วนของมาตรการระดับโลกตามวรรคที่ 17 ของแผนปฏิบัติการนี้ แต่มิได้นำเสนอในส่วนของแผนระดับระหว่างประเทศตามข้อนี้

6) มาตรการที่เกี่ยวกับการลดอาวุธ

มาตรการที่เกี่ยวกับการลดอาวุธนั้นถือว่าเป็นมาตรการที่มีความสำคัญในทุกระดับ ดังนั้นการสร้างแนวทางในการลดอาวุธในทุกระดับจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการควบคุมปริมาณอาวุธที่มีอยู่ในสังคมโลกให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมตามแผนปฏิบัติการของการประชุมแห่ง

³⁶ <http://www.iansa.org>, [2004, March 2]

³⁷ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 29.

สหประชาชาติจึงได้สนับสนุนเรื่อง โครงการลดอาวุธ การปลดประจำการอดีตพลรบและการนำอดีตพลรบกลับคืนสู่สังคมในระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์หลังข้อพิพาททางอาวุธ³⁸

ในปัจจุบันทางปฏิบัติที่พบคือการลดอาวุธในลักษณะการเรียกอาวุธที่เกินความจำเป็น อาวุธที่ผิดกฎหมาย อาวุธที่ไม่มีใบอนุญาตหรืออาวุธที่ไม่สามารถออกใบอนุญาตได้มารวบรวมเพื่อทำลาย โดยการลดอาวุธในลักษณะนี้มี 2 แนวทาง คือการเรียกคืนในลักษณะการซื้อคืน และการเรียกคืนในลักษณะมอบคืนโดยสมัครใจ แล้วจึงนำอาวุธดังกล่าวไปทำลาย มาตรการในการลดอาวุธนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกระดับของมาตรการทั้งนี้เนื่องจากข้อพิพาทอาจเกิดขึ้นทั้งในระดับของระหว่างประเทศและระดับโลก การเน้นเรื่องการลดอาวุธหลังจากที่ข้อพิพาททางอาวุธยุติจึงเป็นเรื่องสำคัญ และเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่ไม่มีข้อพิพาททางอาวุธเท่าไรนัก เนื่องจากอยู่หลังช่วงสงครามทั้งหลาย ประกอบกับเมื่อมีข้อพิพาททางอาวุธเล็กน้อยเกิดขึ้นและยุติย่อมสามารถที่จะใช้มาตรการในการลดอาวุธส่วนนี้ดำเนินการได้ทันที

มาตรการในระดับประเทศ

(1) มาตรการในการควบคุมการผลิตอาวุธ

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐได้มีการสร้างความเชื่อมั่นว่านับจากนี้ไปผู้ผลิตอาวุธที่ได้รับอนุญาตจะต้องทำเครื่องหมายบนอาวุธทุกชิ้นตามที่เหมาะสมและเชื่อถือได้ โดยให้รวมเป็นส่วนหนึ่งของการผลิต และการทำเครื่องหมายนี้อาจเป็นรูปแบบเดียวกันโดยอาจทำให้ทราบได้ถึงประเทศที่ผลิต และต้องมีการเตรียมข้อมูลเพื่อให้ผู้มีอำนาจในการอนุญาตให้ผลิตในประเทศสามารถทราบถึงตัวผู้ผลิตอาวุธได้และจะต้องมีหมายเลขประจำผลิตภัณฑ์อาวุธนั้นๆ (Serial number) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถติดตามอาวุธแต่ละชิ้นได้³⁹ อีกทั้งยังกำหนดให้แต่ละรัฐมีมาตรการในการทำบันทึกทางทะเบียน โดยรัฐจะต้องสร้างความเชื่อมั่นได้ว่ารัฐจะมีการเก็บบันทึกข้อมูลรวมทั้งที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับการผลิต การถือครองและการโอน อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ภายในเขตอำนาจรัฐเท่าที่เป็นไปได้ให้มากที่สุด

³⁸ Ibid. , paragraph 30.

³⁹ Ibid. , paragraph 7.

โดยบันทึกนี้จะต้องมีการรวบรวมและจัดเก็บด้วยวิธีที่แน่ใจได้ว่าเป็นข้อมูลที่เที่ยงตรง พร้อมทั้งจะส่งให้ผู้มีอำนาจของรัฐในเรื่องดังกล่าวไปตรวจสอบได้⁴⁰

มาตรการในส่วนนี้แยกเป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) การทำเครื่องหมายโดยผู้ผลิต
- 2) การบันทึกทางทะเบียนของรัฐ

ในส่วนของการทำเครื่องหมายโดยผู้ผลิตนั้นมีแง่มุมที่น่าพิจารณาคือ **ประการแรก** หากรัฐใดมีการผลิตอาวุธภายในประเทศเพื่อการค้ารัฐย่อมออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมให้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธได้ ส่วนรัฐที่ไม่มีการผลิตอาวุธเพื่อการค้านั้นย่อมไม่สามารถที่จะไปควบคุมการผลิตของภาคเอกชนที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนได้ ดังนั้น รัฐที่น่าจะต้องควบคุมก็ย่อมเป็นรัฐที่มีการผลิตนั่นเอง⁴¹ **ประการที่สอง** คือ ในการทำเครื่องหมายบนอาวุธนั้นโดยปกติรัฐจะมีหน้าที่ทำเช่นกัน ในกรณีที่อาวุธนั้นมีการขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตมีและใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการทำเครื่องหมายบนอาวุธด้วย ปัญหาคือต้องทำเครื่องหมายบนอาวุธมากแค่ไหนจึงจะเพียงพอ หากว่าต้องการทำเพื่อการติดตามร่องรอยอาวุธการทำเครื่องหมายโดยหน่วยงานราชการน่าจะเป็นการเพียงพอ เนื่องจากมีการทำบันทึกทางทะเบียนรวมอยู่ด้วยแล้ว แต่หากต้องการทำเพื่อการทราบแหล่งผลิต รัฐที่เกี่ยวข้องกับแหล่งผลิตก็จะต้องออกกฎเกณฑ์มาเพื่อบังคับให้ผู้ผลิตทำเครื่องหมายเพื่อให้ทราบแหล่งผลิตต้นทางจริงๆ

ในส่วนของการทำบันทึกทางทะเบียนของรัฐนั้น โดยทั่วไปเมื่อมีการนำอาวุธมาขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตมีและใช้แล้ว มักจะต้องมีการทำบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธและผู้ใช้เสมอ ซึ่งการเก็บรักษาของแต่ละรัฐย่อมแตกต่างกันไป ดังนั้นการกำหนดแนวทางให้รัฐยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน น่าจะเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่รัฐในการปฏิบัติดังกล่าว

(2) มาตรการในการกำหนดกฎหมายภายในเพื่อจัดการกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดว่าในกรณีที่รัฐยังไม่มีกฎหมายเพื่อจัดการเกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ให้รัฐมีการออกกฎหมาย ระเบียบ

⁴⁰ Ibid. , paragraph 9.

⁴¹ สัมภาษณ์, คุณนาวิณี พลายน้อย, เจ้าหน้าที่การทูต กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 26 มีนาคม 2547.

ต่างๆ และวิธีการทางบริหารในการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผลิตภัณฑ์อาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบาภายในเขตอำนาจรัฐ ซึ่งรวมถึงการส่งออก การนำเข้า การส่งผ่านหรือการโอนกลับ อาวุธเช่นว่า เพื่อเป็นการป้องกันการผลิตและการค้าอาวุธดังกล่าวโดยผิดกฎหมายหรืออาจตกไปสู่ มือผู้ที่ไม่พึงประสงค์⁴² และให้มีการออกและดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบต่างและวิธีการทาง บริหารที่เพียงพอ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการควบคุมการส่งออกและการส่งผ่านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธ เเบาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการออกใบรับรองให้กับผู้ใช้อาวุธรายสุดท้าย (end-user certificate) และมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ⁴³ มาตรการในส่วนนี้หมายความว่า จะต้องมีการกำหนดกฎหมายภายในสำหรับควบคุมการส่งออก รวมถึงการออกใบรับรองที่มีการซื้อ ขายอาวุธกันจริง เพื่อให้ทราบว่าเป็นการซื้อขายระหว่างรัฐใดในครั้งที่เท่าไร เพื่อเหตุผลในการ ติดตามอาวุธนั่นเอง

ส่วนในเรื่องการกำหนดฐานความผิดทางอาญาแก่บุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายนั้น แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติกำหนดว่าสำหรับ รัฐที่ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ ให้รัฐนั้นมีการใช้หรือดำเนินการทางฝ่ายนิติบัญญัติตามที่จำเป็นหรือ มาตรการอื่นใดในการกำหนดฐานความผิดทางกฎหมายอาญาภายในประเทศที่เกี่ยวกับเรื่องการ ผลิต การครอบครอง การเก็บสะสมและการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในเขต อำนาจรัฐ เพื่อให้แน่ใจว่าการกระทำความผิดดังกล่าวจะถูกลงโทษดำเนินการตามกฎหมายอาญาแห่งชาติตาม สมควร⁴⁴ โดยในส่วนนี้นั้นกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนภายในประเทศต่างมักจะต้องการ กำหนดโทษทางอาญาอยู่แล้ว เนื่องจากคดีความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนมีส่วนเกี่ยวข้องกับความ มั่นคงของชาติ

ในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธ โดยทั่วไปนั้นตามแผนปฏิบัติการ แห่งสหประชาชาติได้กำหนดให้ ณ พื้นที่ใดที่ยังไม่มีการออกหรือบังคับใช้มาตรการ ให้ใช้ มาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันการผลิต การเก็บสะสม การโอนและการถือครองอาวุธที่ไม่ได้ทำ เครื่องหมาย หรือทำแล้วแต่ไม่เพียงพอ⁴⁵ และให้มีการสร้างกฎหมายมหาชนภายในรัฐ ระเบียบ และ

⁴² United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 2.

⁴³ Ibid. , paragraph 12.

⁴⁴ Ibid. , paragraph 3.

⁴⁵ Ibid. , paragraph 8.

วิธีการเกี่ยวกับผลกระทบของอาวูชและยอมรับองค์การระหว่างประเทศและระดับภูมิภาคในการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ โดยความสมัครใจ และตามการปฏิบัติแห่งรัฐในขอบเขตของ (a) การยึดและการทำลายอาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบาที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐ และ (b) การทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับแนวทางและเทคนิคในการค้าอาวูชที่ผิดกฎหมายเพื่อที่จะช่วยสนับสนุนการกำจัดการค้าอาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ⁴⁶ และจะต้องมีการพัฒนาทางนิติบัญญัติหรือวิธีการทางบริหารแห่งชาติที่เพียงพอในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมของของผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเป็นนายหน้าจัดจำหน่ายอาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบา โดยการออกกฎหมายหรือวิธีการควรจะรวมถึงมาตรการดังเช่นการทำทะเบียนเกี่ยวกับนายหน้าซื้อขายอาวูช การออกไปอนุญาตหรือให้อำนาจผู้ดำเนินธุรกรรมนายหน้าจัดจำหน่ายอาวูช โดยจะต้องมีโทษที่เหมาะสมสำหรับการประกอบกิจการของนายหน้าที่ผิดกฎหมายภายในการควบคุมและเขตอำนาจของรัฐ⁴⁷

ทั้งนี้มาตรการต่างๆ จะต้องถูกกำหนดกำหนดโดยที่เหมาะสมโดยจะต้องรวมถึงกฎหมายหรือวิธีการทางบริหารทุกประเภทเพื่อการต่อต้านกิจกรรมใดๆ ซึ่งละเมิดต่อการห้ามค้าอาวูชของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติตามกฎบัตรสหประชาชาติ⁴⁸ ด้วย

(3) มาตรการในการสร้างความร่วมมือภายในประเทศเพื่อจัดการกับปัญหา อาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบา

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐได้ทำการจัดตั้งหรือแต่งตั้งหน่วยงานตัวแทนในการประสานงานแห่งชาติหรือองค์กรตามที่จำเป็นและโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันในการดำเนินการตามแนวนโยบายในการค้นคว้าและตรวจตราความพยายามในการป้องกัน ต่อต้านและกำจัดการค้าอาวูชขนาดเล็กและอาวูชเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ซึ่งรวมถึงการผลิตที่ผิดกฎหมาย การควบคุม การค้าที่ผิดกฎหมาย การแพร่กระจาย ตัวแทนจำหน่ายและการค้ารวมถึงการติดตาม การเงิน การรวบรวมและการทำลายอาวูชขนาดเล็กและอาวูช

⁴⁶ Ibid. , paragraph 23.

⁴⁷ Ibid. , paragraph 14.

⁴⁸ Ibid. , paragraph 15.

เบา⁴⁹ และจะต้องมีการทำการจัดตั้งหรือแต่งตั้งจุดติดต่อแห่งชาติเท่าที่จำเป็นในการประสานงานระหว่างรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการนี้⁵⁰

ในส่วนของมาตรการในการต่อต้านการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายนี้ก่อนหน้าที่จะมีการกำหนดมาตรการดังกล่าว ในการประชุมเพื่อเตรียมการปรากฏว่าผู้แทนจากมาดากัสกา ได้เสนอว่าการควบคุมการค้าอาวุธนั้นควรรวมถึงการค้าที่ถูกกฎหมายด้วย ทั้งนี้เนื่องจากภูมิภาคอาฟริกาเช่นมาดากัสกา นั้นได้รับผลกระทบจากการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายมาก⁵¹ โดยประเทศที่เห็นด้วยว่าควรรวมถึงอาวุธที่ถูกกฎหมายด้วยได้แก่ตัวแทนจากประเทศเมารีเชียส อย่างไรก็ตามก็มีความเห็นต่างๆ มาลงตัวที่การเสนอของผู้แทนประเทศอัลจีเรียที่เสนอว่าเนื่องจากการแยกการค้าอาวุธที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายเป็นเรื่องที่ยากแต่การค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายจะนำมาซึ่งปัญหามากกว่าจึงควรมีมาตรการเพื่อควบคุมเป็นพิเศษ ในส่วนของการค้าอาวุธที่ถูกกฎหมายนั้น ให้การเน้นเรื่องอำนาจอธิปไตยของรัฐในการที่จะแสวงหาอาวุธมาเพื่อป้องกันประเทศ ตามหลักการสิทธิในการป้องกันตนเองเป็นสำคัญ⁵²

ในเรื่องของการสร้างจุดติดต่อประสานงานนี้ จากการรายงานของประเทศต่างๆ ในการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติตามแผนในปี ค.ศ. 2003 ปรากฏว่ามีประเทศที่สร้างจุดติดต่อแห่งชาติ (National Point of Contact) หลายประเทศด้วยกัน ซึ่งรายละเอียดที่พบเกี่ยวกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวพบว่าเป็นหน่วยงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน NGOs และองค์กรประชาสังคมเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนตัวแทนประสานงานแห่งชาติปรากฏว่าประเทศต่างๆ ยังมีอยู่น้อยมาก โดยในส่วนของประเทศไทยนั้น ได้มีการเสนอให้สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นจุดติดต่อและประสานงานแห่งชาติเรื่องเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยมีหน่วยงานภาคเอกชนหรือ NGOs ที่ทำ

⁴⁹ Ibid. , paragraph 4.

⁵⁰ Ibid. , paragraph 5.

⁵¹ United Nations, Speakers in the Preparatory Committee for 2001 Small Arms Conference call for Recognition of Rights of States to Self-Defence, UN. Press Release DC/2683 (29 February 2000), [online], available from: <http://www.un.org>. (2004, March 12).

⁵² United Nations, Preparatory Committee for 2001 Conference on Illicit Trade in Small Arms Begins General Debate, UN. Press Release DC/2681 (1 March 2000), [online], available from: <http://www.iansa.org> [2003, March 12].

หน้าที่ประสานในเรื่องดังกล่าวได้แก่ องค์การ Non-violence International Thailand ซึ่งมีบทบาทในการร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อสนองตอบต่อนโยบายของสหประชาชาติด้วย

(4) มาตรการในการควบคุมการซื้อขายอาวุธ

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐจะต้องสามารถใช้การประเมิณการให้อำนาจในการส่งออกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทุกประเภทโดยกฎเกณฑ์และวิธีการแห่งชาติที่เข้มงวดและรวมถึงความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และจัดการ โดยเฉพาะในส่วนของความเสี่ยงของแนวทางของการค้าอาวุธดังกล่าวที่ผิดกฎหมาย เช่นเดียวกัน จะต้องมีการจัดตั้งและรักษาไว้ซึ่งระบบการให้อินุญาตหรือให้อำนาจในการส่งออกและนำเข้าที่มีประสิทธิภาพของประเทศ เช่นเดียวกับมาตรการในการส่งผ่านอาวุธระหว่างประเทศสำหรับการโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยเป็นไปตามมุมมองในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย⁵³ โดยสหประชาชาติสนับสนุนให้ภูมิภาคมีการพัฒนามาตรการเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในเรื่องการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ โดยพิจารณาตามที่เหมาะสมและอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ⁵⁴

(5) มาตรการในการควบคุมการถือครองและการโอนอาวุธ

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐสร้างความแน่ใจว่ารัฐมีความสามารถที่จะรับผิดชอบอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ถือครองและออกโดยรัฐได้ และมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการติดตามอาวุธดังกล่าว⁵⁵ ซึ่งโดยปกติมาตรการในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องอาวุธนั้นแต่ละประเทศมักจะมีกฎหมายภายในอยู่แล้วแต่จะมีความครอบคลุมมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

นอกจากนี้รัฐจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะดำเนินการตามกฎหมายและการปฏิบัติแห่งรัฐ โดยปราศจากอคติต่อสิทธิของรัฐในการส่งออกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาต่อไป ซึ่ง

⁵³ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, paragraph 11.

⁵⁴ Ibid. , paragraph 31.

⁵⁵ Ibid. , paragraph 10.

ได้เคยมีการนำเข้าก่อนหน้านี้ เพื่อที่จะระบุได้ถึงรัฐผู้ส่งออกแรกตามข้อตกลงทวิภาคีก่อนที่จะมีการโอนอาวุธเช่นว่าต่อไป⁵⁶ ในส่วนของมาตรการนี้มีปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติคือจะจำกัดการส่งออกของรัฐผู้นำเข้าอาวุธทอดแรกอย่างไร หากว่ามี การส่งออกทอดที่ 2 โดยมีได้มีการบอกกล่าว โดยการนำเข้าอาวุธดังกล่าวดำเนินโดยภาคเอกชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมภายในรัฐรวมถึงจะต้องทำข้อตกลงกับรัฐผู้ขายอาวุธให้ด้วยเพื่อให้ทราบการค้าอาวุธครั้งแรก

โดยในส่วนของผู้ที่มีอำนาจที่จะมีอาวุธในครอบครองได้นั้นรัฐสหประชาชาติกำหนดว่าภายใต้ความเคารพต่อระบบกฎหมายและรัฐธรรมนูญแห่งรัฐ รัฐจะต้องทำให้แน่ใจได้ว่ากลุ่มกองกำลัง ตำรวจหรือตัวตนอื่นใดที่มีอำนาจในการถือครองอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา มีมาตรฐานที่ละเอียด เพียงพอและมีวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเก็บรักษาอาวุธดังกล่าวด้วยความปลอดภัย มาตรฐานและวิธีการนี้ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเก็บรักษาอาวุธ มาตรการความปลอดภัยทางกายภาพ การควบคุมการเข้าถึงสถานที่เก็บรักษา การจัดการด้านการคลังและการควบคุมบัญชี การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ความปลอดภัย การทำบัญชีและควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ถือครองหรือขนส่งโดยหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และวิธีการและการลงโทษในกรณีที่อาวุธถูกโจรกรรมหรือสูญหาย⁵⁷

(6) มาตรการในการควบคุม จัดการและทำลายอาวุธที่มีมากเกินความจำเป็น และมาตรการในการลดอาวุธ

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐจะต้องทำให้เชื่อได้ว่าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ถูกยึด รับหรือรวบรวมได้จะถูกนำไปทำลายภายใต้ความร่วมมือโดยบังคับของกฎหมายประกอบกับการดำเนินการตามกฎหมายอาญา เว้นแต่อาวุธดังกล่าวจะมีรูปแบบอื่นเป็นไปตามข้อกำหนดหรือใช้โดยได้รับอำนาจจากเจ้าหน้าที่และอาวุธดังกล่าวจะต้องมีการทำเครื่องหมายและจดทะเบียนตามข้อกำหนด⁵⁸ ทั้งนี้ในส่วนของการทำลายส่วนเพิ่มของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้ถูกกำหนดโดยรายงานของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยเรื่อง

⁵⁶ Ibid. , paragraph 13.

⁵⁷ Ibid. , paragraph 17.

⁵⁸ Ibid. , paragraph 16.

วิธีการในการทำลายอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เครื่องกระสุน และวัตถุระเบิดแล้ว⁵⁹ โดยมาตรการในการทำลายอาวุธ ได้ถูกกำหนดไว้ในเอกสารสหประชาชาติในรายงานของคณะมนตรีความมั่นคง เลขที่ S/2000/1092

นอกจากนี้รัฐจะต้องมีการพัฒนาและดำเนินการสร้างความรับรู้สาธารณะ การสร้างแผนการที่เชื่อถือได้ในการจัดการกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบทั้งในยามที่มีข้อพิพาทและหลังจากสิ้นสุดข้อพิพาท รวมถึงมาตรการที่เหมาะสมของสาธารณะในการทำลายส่วนเพิ่มของอาวุธและผู้ที่ยินยอมให้ทำลายอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยสมัครใจ และถ้าเป็นไปได้จะต้องมีการประสานงานกับประชาสังคมและองค์กรเอกชนเพื่อกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย⁶⁰ และสหประชาชาติยังกำหนดให้มีการพัฒนาและดำเนินการเท่าที่เป็นไปได้ในแผนการลดอาวุธ การปลดประจำการอดีตพลรบและการดำเนินการโหดพิพาทได้กลับคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรวบรวม การควบคุม การเก็บและการทำลายอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์หลังข้อพิพาท เว้นแต่อาวุธนั้นจะได้มีการทำเครื่องหมายและมีการบันทึกตามข้อกำหนด หรือเป็นไปตามข้อกำหนดใดๆ ของหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยเป็นข้อกำหนดสำหรับข้อตกลงเพื่อเฉพาะสันติ⁶¹ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตรการในการลดอาวุธในส่วนนี้ยังคงหลักการ DD&R เช่นเดียวกับมาตรการลดอาวุธในระดับโลกที่ได้กล่าวมาในตอนต้น

ในส่วนของการจัดการกับอาวุธส่วนที่เกินกว่าความจำเป็นนั้น มีแนวทางที่กำหนดโดยสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการทำลายอาวุธ โดยแนะนำให้มีการใช้วิธีในการทำลายได้แก่ การเผาทำลาย การหลอม การระเบิด การตัดทิ้งโดยการใช้อัดและ การใช้เครื่องยนต์และแก๊สที่ร้อนจัดหรือการใช้เครื่องกล การบีบอัด โดยระบบไฮดรอลิก หรือพลาสมา หรือการนำไปทิ้งทะเลหรือฝังดิน⁶²

⁵⁹ Ibid. , paragraph 19.

⁶⁰ Ibid. , paragraph 20.

⁶¹ Ibid. , paragraph 21.

⁶² United Nations Security Council, Report of Secretary-General Methods of destruction of small arms, light weapons, ammunition and explosives, UN.Doc. S/2000/1092 (November 2000), paragraphs 37-43.

(7) มาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐทำการระงับหรือป้องกันการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การค้า การเก็บสะสม การโอน การถือครองอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายรวมถึงการเงินถ้าจำเป็น และการดำเนินการตามกฎหมายแห่งชาติที่เหมาะสมต่อกลุ่มหรือปัจเจกดังกล่าว⁶³

จากกฎเกณฑ์ดังกล่าวเป็นการที่สหประชาชาติระบุเป็นการเจาะจงว่าการจัดการกับกลุ่มหรือปัจเจกอื่นๆ ซึ่งคาดว่าโดยมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเองอาจไม่สามารถครอบคลุมถึงได้ ให้รัฐกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับกลุ่มดังกล่าว ทั้งในแง่ของการมีไว้ ถือครอง โอนและเก็บสะสม รวมถึงปัจจัยทางการเงิน ซึ่งการออกกฎหมายโดยตัวรัฐเองย่อมสามารถจัดการกับกลุ่มหรือปัจเจกที่กระทำการดังกล่าวในอาณาเขตของรัฐได้ ดังเช่น กลุ่มอาชญากรรมภายในประเทศ กลุ่มก่อความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ และกลุ่มผู้ก่อการร้ายภายในประเทศ

ทางปฏิบัติที่เป็นจริงที่สุดที่น่าจะสามารถปฏิบัติได้คือในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลได้มีนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพลซึ่งนโยบายดังกล่าวย่อมส่งผลต่อกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่างๆ โดยตรงและหากสามารถระบุตัวบุคคลดังกล่าวได้ก็ย่อมที่จะสืบไปถึงกิจกรรมที่บุคคลดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องได้ ย่อมทำให้จัดการกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของมาตรการในการจัดการทางการเงินของกลุ่มดังกล่าวด้วยจะเป็นการทำให้วงจรของการใช้และการค้าอาวุธถูกทำลายอย่างแท้จริง

(8) มาตรการในการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมาย

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐมีการตรวจตราโดยปกติตามระบบกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เท่าที่เหมาะสมในเรื่องการเก็บสะสมอาวุธ

⁶³ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, New York, 9-20 July 2001, UN. Doc. A/CONF.192/15 (July 2001), Section II, paragraph 6.

ขนาดเล็กและอาวุธเบาของกองทัพ ตำรวจและตัวคนอื่น ๆ ที่มีอำนาจและทำให้เชื่อได้ว่าหน่วยงานผู้ทรงอำนาจของรัฐสามารถที่จะแสดงถึงการเก็บรักษาอาวุธเช่นว่าเพื่อให้ทราบถึงส่วนเพิ่มจากความต้องการ โดยการระบอบอย่างชัดเจน แผนการในการดำเนินการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำลายอาวุธที่ถูกเก็บจะต้องถูกก่อตั้งและดำเนินการเพื่อให้อาวุธดังกล่าวได้รับความปลอดภัยในการเก็บรักษาที่ดีพอจนกว่าจะมีการดำเนินการต่อไป⁶⁴

โดยทั่วไปการเก็บรักษาอาวุธในคลังนั้นย่อมมีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในการเก็บรักษาอยู่แล้ว ซึ่งจะรัดกุมและปลอดภัยหรือไม่เพียงไรนั้นฝ่ายที่จะทราบได้คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้นแนวทางปฏิบัติที่น่าจะควรเป็นคือหากจะตรวจสอบหรือตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมายก็น่าจะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รายงานการปฏิบัติการตามกฎหมาย การที่จะทำให้มาตรการในการรักษาความปลอดภัยในการเก็บรักษาอาวุธโปร่งใสนั้นอาจจะต้องมีการตั้งคณะกรรมการกลางขึ้นมาตรวจสอบ

(9) มาตรการอื่นๆ

ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบนั้น กำหนดให้แต่ละรัฐจัดการกับความจำเป็นพิเศษของเด็กที่ได้รับผลกระทบจากข้อพิพาททางอาวุธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลับคืนสู่ครอบครัว การกลับคืนสู่ประชาสังคม และการฟื้นฟูตามสมควร⁶⁵ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ควรมีการให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเด็กเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากอาวุธเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากมาตรการตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติแล้วในส่วนของภูมิภาคต่างๆก็มีความตื่นตัวกับการลดอาวุธเช่นกัน เช่น ภูมิภาคยุโรปและภูมิภาคอาฟริกา โดยมาตรการต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

⁶⁴ Ibid. , paragraph 18.

⁶⁵ Ibid. , paragraph 22.

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาใน กรอบของการลดอาวุธในภูมิภาคยุโรป

ความริเริ่มในมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรปเริ่มมีมาตั้งแต่ปี 1997 โดยสภาแห่งสหภาพยุโรปได้มีการใช้บังคับ “แผนสำหรับการป้องกันต่อต้านการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมาย” (Programme for Preventing and Combating Illicit Trafficking in Conventional Arms) โดยมีกรอบหลักอยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการต่อต้านการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในกลุ่มสหภาพยุโรป
2. เพื่อช่วยเหลือประเทศอื่นๆ สร้างความเข้มแข็งให้กับกฎหมายเพื่อสร้างประสิทธิภาพให้แก่กฎหมายและมาตรการในการตรวจตราการโอนอาวุธและ
3. อนุญาตให้มีการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่อยู่ในสภาพหลังความขัดแย้งจบสิ้นลง โดยโครงการในการรวบรวมอาวุธ การซื้อคืนอาวุธและการทำลายอาวุธ⁶⁶

ข้อสังเกต

น่าสังเกตว่ามาตรการดังกล่าวคงเป็นเพียงมาตรการในกรอบหลวมๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อการใช้ภายในภูมิภาคโดยหลักการส่วนใหญ่ๆ ไม่ได้มีความแตกต่างจากแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติเท่าไรนัก จึงมิได้เป็นมาตรการที่น่าจะมีบทบาทมากไปกว่าแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติแต่อย่างใด

นอกจากมาตรการดังกล่าวมาในข้างต้นแล้วภูมิภาคยุโรปยังมีมาตรการตามบทบัญญัติในการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งออกอาวุธตามแบบ ปี ค.ศ. 1998 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

⁶⁶ Bernard Adam, Appendix 11E Efforts to control the international trade in light weapons, *Sripri year book 1999* (New York: Oxford University Press, 1999), pp. 511-512.

มาตรการตามบทบัญญัติในการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งออกอาวุธตามแบบ (EU Code of Conduct for Arms Exports 1998)

ในวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1998 ได้มีการประชุมในสหภาพยุโรปเพื่อใช้บังคับ บทบัญญัติในการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งออกอาวุธตามแบบ (EU Code of Conduct for Arms Exports 1998) ซึ่งรวมถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยมีกรอบ 8 ประการ⁶⁷ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหลักการที่ปฏิบัติได้ 4 ประการหลักคือ

หลักการประการที่ 1 มาตรการตามบทบัญญัติในการปฏิบัตินี้เป็นการแสดงเจตนาที่แท้จริงที่ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

หลักการประการที่ 2 การเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประเทศปลายทางที่มีการส่งออกอาวุธไป

หลักการประการที่ 3 ห้ามโอนอาวุธไปยังประเทศที่พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่มีหน่วยงานใดสามารถทำการตรวจนับอาวุธได้

หลักการประการที่ 4 การเพิ่มความโปร่งใสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อความน่าเชื่อถือ

ตามกรอบหลัก 4 ประการที่กล่าวข้างต้น ประกอบด้วยเกณฑ์ในการปฏิบัติ 8 เกณฑ์ อันได้แก่

เกณฑ์ที่ 1 เกณฑ์ในการส่งออกอาวุธโดยคำนึงถึงหลักกฎหมายระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดการแพร่กระจายของอาวุธ

สหภาพยุโรปกำหนดว่ามีให้มีการออกใบอนุญาตในการส่งออกอาวุธหากพิสูจน์ได้ดังนี้⁶⁸

- 1) เป็นไปตามพันธกรณีของรัฐภาคีและความยินยอมที่จะปฏิบัติตามการห้ามส่งออกอาวุธของสหประชาชาติ องค์กรเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรป (OSCE) และสหภาพยุโรป
- 2) เป็นไปตามพันธกรณีของรัฐภาคี ภายใต้สนธิสัญญาห้ามอาวุธนิวเคลียร์ อนุสัญญาว่าด้วยอาวุธชีวภาพและอาวุธมีพิษ และอนุสัญญาว่าด้วยอาวุธเคมี

⁶⁷ Ibid. , p. 512.

⁶⁸ 1998 European Union Code of Conduct for Arms Exports, Criterion One.

- 3) เป็นไปตามความยินยอมในโครงการของกลุ่มออสเตรเลียว่าด้วยเรื่องระบบควบคุมเทคโนโลยีจรวด กลุ่มผู้ผลิตนิวเคลียร์และ Wassenaar Arrangement
- 4) เป็นไปตามความยินยอมในการไม่ส่งออกซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทุกรูปแบบ

ข้อสังเกต

นำสังเกตว่ามาตรการตาม EU Code of Conduct นี้อ้างอิงการปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการลดอาวุธมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของ Code of Conduct ซึ่งไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายนั่นเอง ดังนั้นการจะสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาจึงต้องเป็นลักษณะของการที่จะไม่ไปขัดกับกฎหมายและทางปฏิบัติอื่นๆ ในทางระหว่างประเทศด้วย

เกณฑ์ที่ 2 เกณฑ์ในการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศปลายทาง

กำหนดให้มีการประเมินถึงทัศนคติต่อหลักการทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยรัฐภาคีจะต้อง⁶⁹

- 1) ไม่ออกใบอนุญาตในการส่งออกหากเป็นความเสี่ยงอย่างชัดเจนว่าอาวุธที่ถูกส่งออกจะถูกนำไปใช้เพื่อการปราบปรามกองกำลังภายในประเทศ
- 2) โดยพื้นฐานการพิจารณาเป็นรายกรณีและมีการพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติของอุปกรณ์ จะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการออกใบอนุญาตต่อประเทศที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง โดยการพิจารณาขององค์กรที่มีหน้าที่ของสหประชาชาติ ประชาคมยุโรปหรือสหภาพยุโรป

ทั้งนี้อุปกรณ์ที่ถือได้ว่าอาจใช้เพื่อการปราบปรามภายในประเทศให้รวมถึงอุปกรณ์ที่มีหลักฐานการใช้หรือมีความคล้ายคลึงกับอุปกรณ์ซึ่งประเทศปลายทางมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อปราบปรามภายในประเทศ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะใช้เพื่อการปราบปราม

⁶⁹ Ibid. , Criterion Two.

ภายในประเทศ การพิจารณาถึงลักษณะทางธรรมชาติของอุปกรณ์ที่ต้องระวังเป็นอย่างยิ่งนั้นก็เพื่อวัตถุประสงค์ของความมั่นคงภายในประเทศ

การปราบปรามภายในประเทศ รวมถึง การทารุณกรรมและความรุนแรงอื่นๆ การปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรมและไร้ความปราณีหรือการลงโทษตามอำเภอใจ การทำให้หายสาบสูญ การกักขังตามอำเภอใจอันการละเมิดสิทธิมนุษยชนและหลักความเป็นอิสระ เสรีภาพ ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเรือนและสิทธิทางการเมือง

ข้อสังเกต

การจะส่งอาวุธออกโดยคำนึงถึงเรื่องสถานการณ์ภายในประเทศนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่สหภาพยุโรปยกเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นประเด็นแต่ปัญหาในทางปฏิบัติคือในทางปฏิบัติค่อนข้างจะพิสูจน์ได้ยาก หากไม่ได้ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตามก็ตีประเด็นนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนสำหรับการควบคุมการส่งออกเลยทีเดียว แต่ทั้งนี้การคำนึงถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนในการส่งออกนั้นย่อมเป็นสิ่งที่มิได้กล่าวอ้างถึงเป็นประเด็นหลักสำหรับการพิจารณาการส่งออกอาวุธตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ มาตรการในส่วนนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าพิจารณาเพื่อนำไปประกอบเป็นเกณฑ์ในการส่งออกอาวุธตามตราสารอื่นๆ ดังเช่นแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติได้

เกณฑ์ที่ 3 เกณฑ์ว่าด้วยสถานการณ์ภายในประเทศของรัฐปลายทางซึ่งมีความตึงเครียดในความขัดแย้งทางอาวุธ

รัฐภาคีจะไม่อนุญาตให้มีการส่งออกอาวุธเพื่อเป็นการก่อหรือทำให้ความขัดแย้งทางอาวุธมีความยืดเยื้อหรือตึงเครียดขึ้นอย่างรุนแรงหรือสร้างความขัดแย้งขึ้นในประเทศปลายทาง⁷⁰

⁷⁰ Ibid. ,Criterion Three.

**เกณฑ์ที่ 4 เกณฑ์ว่าด้วยการเก็บอาวูธไว้อย่างสันติ ปลอดภัยและมั่นคงใน
ภูมิภาค**

รัฐภาคีจะไม่ออกไปอนุญาตในการส่งออกในกรณีที่มีความเสี่ยงอย่างชัดเจน
ว่ารัฐผู้รับปลายทางมีวัตถุประสงค์เพื่อการรุกรานประเทศอื่นหรือส่งกองกำลังเข้าไปแทรกซึมใน
ดินแดนของประเทศอื่น โดยรัฐภาคีแห่งสหภาพยุโรปจะต้องพิจารณาดังนี้⁷¹

- 1) การส่งอาวูธออกไปจะเป็นการก่อให้เกิดความขัดแย้งทางอาวูธระหว่าง
ประเทศผู้รับและประเทศอื่น
- 2) เป็นการส่งอาวูธไปเพื่อการรุกรานดินแดนของประเทศเพื่อนบ้านซึ่ง
ประเทศผู้รับอาวูธเคยพยายามกระทำหรือเคยคุกคามโดยใช้กำลังเช่นว่า
มาในอดีต
- 3) อาวูธที่ส่งออกอาจนำไปใช้ในทางอื่นๆ นอกเหนือจากเพื่อความปลอดภัย
แห่งชาติหรือเพื่อการป้องกันตัวของรัฐผู้รับ
- 4) ไม่มีความจำเป็นเพื่อความมั่นคงภายในภูมิภาคโดยประการใดๆ

**เกณฑ์ที่ 5 เกณฑ์ว่าด้วยเรื่องความมั่นคงแห่งชาติของรัฐสมาชิก และความ
รับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ภายนอกทางด้านดินแดนของรัฐสมาชิก⁷²**

รัฐภาคีจะต้องพิจารณาดังนี้

- 1) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการส่งออกอาวูธเพื่อการป้องกันตัวหรือเพื่อ
ผลประโยชน์แห่งความมั่นคงต่อเพื่อนบ้านและรัฐภาคีอื่นๆ เมื่อพิจารณา
แล้วยอมรับว่าไม่มีผลกระทบ จึงพิจารณาเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องสิทธิ
มนุษยชน สันติภาพ ความปลอดภัยและความมั่นคงแห่งภูมิภาค
- 2) ความเสี่ยงต่อการใช้อาวูธในการต่อต้านรัฐเพื่อนบ้านและรัฐภาคีอื่นๆ
- 3) ความเสี่ยงต่อการโอนทางวิศวกรรมหรือการถ่ายโอนเทคโนโลยีโดยมิได้
มีความประสงค์เช่นว่า

⁷¹ Ibid. , Criterion Four.

⁷² Ibid. , Criterion Five.

ข้อสังเกต

นำสังเกตว่าประเด็นเรื่องการพิจารณาการส่งออกของตราสารนี้มักเน้นในเรื่องของปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้รับเป็นหลักทั้งนี้ก็มักจะเนื่องมาจากการที่ประเทศในภูมิภาคยุโรปยอมทราบว่าประเทศผู้นำเข้าอาวุธส่วนใหญ่มักเป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาซึ่งต้องการอาวุธเพื่อนำไปใช้ในการต่อสู้ ดังนั้นการคำนึงถึงประเด็นการนำไปใช้ในทางที่อาจก่อความเสียหายโดยเป็นการละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนในประเทศปลายทางจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องคำนึงถึง

เกณฑ์ที่ 6 เกณฑ์ว่าด้วยพฤติกรรมการของประเทศผู้ซื้ออาวุธ โดยคำนึงถึงประชาคมระหว่างประเทศ⁷³

รัฐภาคีจะต้องพิจารณาประวัติของประเทศผู้ซื้อ โดยคำนึงถึง

- 1) จะเป็นการสนับสนุนต่อกลุ่มผู้ก่อการร้ายและอาชญากรรมที่มีลักษณะจัดต้องเป็นองค์กรข้ามชาติหรือไม่
- 2) การยอมรับต่อความยินยอมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการไม่ใช้กำลังภายใต้การใช้หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศต่อความขัดแย้งระหว่างประเทศและที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ
- 3) ความยินยอมต่อการงดการแพร่กระจายอาวุธในขอบเขตของการควบคุมอาวุธและการลดอาวุธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงนาม การให้สัตยาบัน และการปฏิบัติตามอนุสัญญาเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมและการลดอาวุธตามเกณฑ์ที่ 1

เกณฑ์ที่ 7 เกณฑ์ว่าด้วยเรื่องความเสี่ยงที่ปรากฏให้เห็นว่าอาวุธซึ่งส่งไปยังประเทศผู้ซื้ออาจถูกส่งกลับคืนมายังประเทศผู้ส่งออกโดยเจตนาที่ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการ⁷⁴

การประเมินผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ในการส่งออกของประเทศผู้นำเข้าและความเสี่ยงในการส่งออกว่าอาวุธอาจถูกส่งกลับคืน โดยพิจารณาดังต่อไปนี้

⁷³ Ibid. ,Criterion Six.

⁷⁴ Ibid. ,Criterion Seven.

- 1) เป็นการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมายและเพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยภายในประเทศผู้รับ รวมถึงที่เกี่ยวข้องกับสหประชาชาติหรือกิจกรรมเพื่อสันติภาพอื่นๆ
- 2) ความสามารถทางเทคนิคของประเทศผู้รับในการใช้อาวุธดังกล่าว
- 3) ความสามารถของประเทศผู้รับในการใช้มาตรการในการควบคุมการส่งออกอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ความเสี่ยงในการส่งออกกลับคืน หรือส่งกลับอาวุธต่อองค์กรก่อการร้าย ซึ่งต้องพิจารณาเกณฑ์นี้เป็นสำคัญสำหรับการต่อต้านการก่อการร้าย

ข้อสังเกต

มาตรการในส่วนนี้น่าสนใจที่มีการยกประเด็นเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายมาประกอบกับการควบคุมการส่งออกอาวุธด้วยซึ่งน่าจะเป็นตราสารเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของยุโรปตราสารแรกๆ ที่มีการกล่าวอ้างถึงเรื่องการก่อการร้ายที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธนี้

เกณฑ์ที่ 8 เกณฑ์ว่าด้วยความสามารถเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกอาวุธกับความสามารถในเชิงเศรษฐกิจและเทคนิคของประเทศผู้รับ และการพิจารณาถึงความจำเป็นเพื่อความปลอดภัยและการป้องกันตัวกับการใช้อาวุธของทรัพยากรทางเศรษฐกิจและมนุษย์⁷⁵

รัฐภาคีจะต้องพิจารณา ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับแหล่งดังเช่น รายงานของโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และองค์การความร่วมมือและการพัฒนาแห่งยุโรป (OECD) สำหรับการส่งออกซึ่งอาจมีผลอย่างร้ายแรงต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศผู้รับ โดยพิจารณาจากบริบทของประเทศผู้รับเกี่ยวกับระดับการใช้อาวุธในทางทหารและในสังคม ทั้งนี้ให้พิจารณาจากเป้าหมายของสหภาพยุโรปหรือระดับทวีภาคี

ทั้งนี้ตามเกณฑ์ทั้งหมดที่กล่าวมาไม่ได้กำหนดให้รัฐภาคีแห่งสหภาพยุโรปจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดแต่อย่างใด แต่ Code of Conduct นี้เป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งตาม Code of Conduct นี้ ไม่ได้มีการจัดตั้งกลไกในการตรวจตราการปฏิบัติตามเอาไว้จึง

⁷⁵ Ibid. , Criterion Eight.

ไม่มีข้อมูลเรื่องการบังคับใช้จริงให้เห็น อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปพยายามผลักดันให้มาตรการตามแนวทางนี้มีการนำมาใช้ในระดับระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะเป็นจริงได้มากน้อยเพียงไรนั้น ไม่สามารถที่จะพิจารณาในขณะนี้ได้ เนื่องจากยังไม่มีท่าทีของประเทศต่างๆ ที่จะยอมรับได้มากน้อยเพียงใด

นอกจากแนวทางในการควบคุมการส่งออกอาวุธโดย EU Code of Conduct แล้ว ต่อมาได้เกิดแนวทางในการควบคุมอาวุธในสหภาพยุโรปขึ้นมาใหม่โดยมีการสร้างการปฏิบัติร่วมกันเพื่อต่อต้านและช่วยหยุดยั้งการเพิ่มอย่างมากมายและการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก (Joint Action to combat and contribute to ending the destabilizing accumulation and spread of small arms) ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติที่มีผลบังคับในทางกฎหมายมากกว่าและมีการรายงานผลการดำเนินงานที่ชัดเจนกว่า

แรงผลักดันที่ก่อให้เกิดแนวทางในการสร้างการปฏิบัติร่วมกันของสหภาพยุโรปนี้เป็นผลเนื่องมาจากการเพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็วของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งเป็นปัญหาต่อสังคมระหว่างประเทศและเป็นสิ่งที่คุกคามต่อสันติภาพ ความมั่นคงและยังเป็นการขัดขวางต่อแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของหลายภูมิภาคในโลก โดยความตระหนักนี้มีใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในยุโรปแต่ประการเดียวเนื่องจากในภูมิภาคอื่นๆ ก็ได้มีความริเริ่มในการสร้างมาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบามาแล้ว ดังเช่น ปฏิญญาเพื่อการหยุดยั้งชั่วคราวสำหรับการนำเข้า ส่งออกและการผลิตอาวุธเบาในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก โดยประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐอาฟริกาตะวันตก ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ.1998 (ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้าการปฏิบัติการร่วมของยุโรปนี้ 2 เดือน) หรือการดำเนินการของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติซึ่งได้ดำเนินการในการจัดทำอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ซึ่งมีการเตรียมการเพื่อสร้างกฎเกณฑ์ในการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนขึ้น ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย หรือการดำเนินการขององค์การตำรวจระหว่างประเทศ (Interpol) ในการต่อสู้กับอาชญากรรมซึ่งมีการใช้อาวุธปืนเป็นส่วนประกอบ หรือแนวทางเพื่อความมั่นคงและการบริหารจัดการที่ดีสำหรับมาตรการในการกำจัดอาวุธขนาดเล็กซึ่งแพร่กระจายโดยไม่สามารถควบคุมได้ โดยแนวทางดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ “Brussels call for action” และโดยที่สหภาพยุโรปเคยมีความริเริ่มในการใช้แผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและต่อต้านการค้าอาวุธตามแบบที่ผิดกฎหมายในปี ค.ศ. 1997 และบทบัญญัติในการปฏิบัติเพื่อการส่งออกอาวุธของสหภาพยุโรปในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1998 เหล่านี้ล้วนเป็นแรงผลักดันให้

ภูมิภาคยุโรปเร่งที่จะออกมาตรการที่สามารถใช้ได้จริงสำหรับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอาวุธปืน จึงมีความริเริ่มที่จะสร้างการปฏิบัติร่วมกัน

โดยในวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1998 สภาสหภาพยุโรปได้มีการใช้บังคับ การปฏิบัติร่วมกันเพื่อต่อต้านและช่วยหยุดยั้งการเพิ่มอย่างมากมายและการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก (Joint Action to combat and contribute to ending the destabilizing accumulation and spread of small arms)⁷⁶ ซึ่งมีผลบังคับเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศและเป็นกฎหมายมากกว่าแผนปฏิบัติการในการป้องกันการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายและบทบัญญัติในการปฏิบัติในการส่งออกอาวุธ

สำหรับมาตรการในการควบคุมและหยุดยั้งการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรการในการลดอาวุธ คือ เมื่อมีการลดอาวุธให้มีปริมาณน้อยลงแล้วจะต้องมีการควบคุมปริมาณที่เหลืออยู่และที่จะเกิดขึ้นใหม่ไม่ให้เกินไปกว่าความเหมาะสมด้วย ซึ่งมาตรการในส่วนนี้มีแนวทางในระดับภูมิภาคยุโรปกล่าวคือ มาตรการตามการปฏิบัติการร่วมกันเพื่อต่อต้านและช่วยหยุดยั้งการเพิ่มอย่างมากมายและการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก ปี ค.ศ. 1998

มาตรการตามการปฏิบัติร่วมกันเพื่อต่อต้านและช่วยหยุดยั้งการเพิ่มอย่างมากมายและการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก (Joint Action to combat and contribute to ending the destabilizing accumulation and spread of small arms)

วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติร่วมกันนั้นเป็นไปเพื่อการ

1. ต่อต้านและช่วยหยุดยั้งการเพิ่มขึ้นและการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก
  2. เพื่อลดการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กในระดับกฎหมายของประเทศที่จำเป็นเพื่อความมั่นคง
  3. เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาซึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็ก⁷⁷
- แผนความร่วมมือนี้มุ่งที่จะดำเนินการในสองประเด็นหลักคือ

⁷⁶ Bernard Adam, Appendix 11E Efforts to control the international trade in light weapons, "Sripri year book" 1999 (New York: Oxford University Press, 1999), p. 512.

⁷⁷ Joint Action of 17 December 1998 on the European Union's contribution to combating the destabilising accumulation and spread of small arms and light weapons, Article 1.

1. พยายามสร้างฉันทามติเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการเพื่อมุ่งในการป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธเบาและรวมถึงส่วนของประเทศผู้นำเข้าโดยใช้กฎเกณฑ์ที่เพียงพอ
  2. ช่วยดำเนินโครงการรวบรวมอาวุธ ทำลายอาวุธ และปฏิรูปมาตรการเพื่อความปลอดภัย ณ สถานที่ที่ความขัดแย้งสิ้นสุดลง
- หลักการนี้เน้นหนักไปในส่วนของผู้ซื้อหรือผู้ต้องการอาวุธในประเทศกำลังพัฒนา เช่นเดียวกับกับแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย⁷⁸

สำหรับการพยายามสร้างฉันทามติเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการเพื่อมุ่งในการป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธเบาและรวมถึงส่วนของประเทศผู้นำเข้าโดยใช้กฎเกณฑ์ที่เพียงพอ นั้นถือว่าเป็นหลักการของแนวทางในการป้องกันและตอบสนองในส่วนที่ 1 ของการปฏิบัติร่วมกัน โดยตามเนื้อหาของการปฏิบัติร่วมกันแห่งสหภาพยุโรปนี้สามารถแบ่งมาตรการหลักเป็น 3 ประการคือ

1. มาตรการเพื่อการป้องกันการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา
  2. มาตรการเพื่อการลดการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา
  3. มาตรการเพื่อแก้ไขความขัดแย้งทางอาวุธ
- สารสำคัญของแต่ละมาตรการมีดังนี้

1. มาตรการเพื่อการป้องกันการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ตามแผนการปฏิบัติร่วมกันเพื่อต่อต้านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรปนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องหลักการและมาตรการในการป้องกันการสะสมเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ดังนี้

- 1) ทุกประเทศยินยอมร่วมกันที่จะส่งออกและถือครองอาวุธขนาดเล็กเท่าที่จำเป็นตามกฎหมายเพื่อความมั่นคงเท่านั้นหรือในระดับที่เหมาะสมเพื่อป้องกันตนเองตามกฎหมายและความมั่นคง รวมถึงความสามารถในการเข้าร่วมภารกิจปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ⁷⁹

⁷⁸ Bernard Adam, Appendix 11E Efforts to control the international trade in light weapons, "Sripri year book 1999", pp. 512-513.

⁷⁹ Joint Action of 17 December 1998 on the European Union's contribution to combating the destabilising accumulation and spread of small arms and light weapons, Article 3 (a)

2) ประเทศผู้ส่งออกอาวุธทุกประเทศยินยอมร่วมกันที่จะเป็นผู้สนับสนุนทางด้านอาวุธขนาดเล็กแก่รัฐบาลต่างๆ เท่านั้น (ทั้งโดยตรงหรือผ่านหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตในการจัดซื้ออาวุธดังกล่าวในฐานะผู้แทน) ตามกฎเกณฑ์ในการส่งออกอาวุธอันเคร่งครัดในระดับระหว่างประเทศและระดับภูมิภาคที่เหมาะสม ดังเช่นตามที่กำหนดไว้เฉพาะในบทบัญญัติการปฏิบัติแห่งสหภาพยุโรป (EU Code of Conduct) รวมถึงการออกใบรับรองอย่างเป็นทางการแก่ผู้ใช้อาวุธรายสุดท้ายหรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของผู้ใช้รายสุดท้าย⁸⁰

3) ทุกประเทศยินยอมร่วมกันที่จะผลิตอาวุธขนาดเล็กเพื่อการถือครองตามข้อ 1) และเพื่อการส่งออกตามข้อ 2) เท่านั้น⁸¹

4) เพื่อความแน่นอนในการควบคุม ให้มีการจัดตั้งและบำรุงรักษาลังอาวุธที่ชอบด้วยกฎหมายแห่งชาติโดยการดูแลของหน่วยงานที่มีอำนาจของประเทศและมีการจัดทำกฎหมายแห่งชาติที่เข้มงวดว่าด้วยเรื่องอาวุธ สำหรับอาวุธขนาดเล็กและรวมถึงบทกำหนดโทษทางอาญาและการควบคุมทางด้านบริหารที่มีประสิทธิภาพ⁸²

5) ให้มีการสร้างมาตรการสร้างความมั่นใจรวมถึงมาตรการในการส่งเสริมการเพิ่มความโปร่งใสและการเปิดเผยผ่านระบบทางทะเบียนอาวุธขนาดเล็กในระดับภูมิภาคและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ใช้ได้ทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการส่งออก การนำเข้า การผลิต และการถือครอง อาวุธขนาดเล็ก และ กฎหมายเกี่ยวกับอาวุธแห่งชาติ โดยผ่านการปรึกษาหารือระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูล⁸³

6) ความยินยอมร่วมกันที่จะต่อสู้กับการค้าอาวุธขนาดเล็กที่ผิดกฎหมายผ่านการปฏิบัติในการควบคุมแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพ ดังเช่น กลไกทางศาลและการชายแดนที่มีประสิทธิภาพ ความร่วมมือในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศและการเพิ่มพูนการแลกเปลี่ยนข้อมูล⁸⁴

⁸⁰ Ibid. , Article 3 (b)

⁸¹ Ibid. , Article 3 (c).

⁸² Ibid. , Article 3 (d).

⁸³ Ibid. , Article 3 (e).

⁸⁴ Ibid. , Article 3 (f).

7) ความยินยอมร่วมกันในการทำหายและแก้ไข “วัฒนธรรมความรุนแรง” โดยการเพิ่มพูนการมีส่วนร่วมของสาธารณะผ่านทางโครงการสร้างความรับรู้และการศึกษาสาธารณะ⁸⁵

2. มาตรการเพื่อการลดการเพิ่มขึ้นของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

การปฏิบัติร่วมกันเพื่อต่อต้านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรปนี้ ได้กำหนดมาตรการในการลดอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เพิ่มขึ้นไว้ดังนี้

1) ให้มีการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ประเทศที่ต้องการการสนับสนุนในการควบคุมหรือกำจัดอาวุธขนาดเล็กที่เกินความต้องการภายในดินแดนของตน ซึ่งอาจเป็นการช่วยป้องกันความขัดแย้งทางอาวุธหรือเป็นการช่วยหลังสถานการณ์ความขัดแย้งสิ้นสุดลง⁸⁶

2) ให้มีการส่งเสริมมาตรการสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้เกิดความช่วยเหลือในการหยุดโดยสมัครใจของผู้ถือครองอาวุธขนาดเล็กโดยผิดกฎหมายหรืออาวุธส่วนเกิน การเลิกเกณฑ์พลรบและการฟื้นฟูสภาพจิตใจและการนำพลรบกลับคืนสู่สังคม มาตรการดังกล่าวรวมถึง การปฏิบัติตามข้อตกลงเพื่อสันติภาพและการควบคุมอาวุธภายใต้การดูแลโดยกลุ่มหรือโดยไตรภาคี โดยคำนึงถึงกฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรม การปกป้องตามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคารพต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลของอดีตพลรบและการนิรโทษกรรมอาวุธขนาดเล็ก ตามโครงการเพื่อพัฒนาสังคมและความริเริ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ⁸⁷

3) การเคลื่อนย้ายอาวุธขนาดเล็กส่วนเกินทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพออกจากที่เก็บรักษาอย่างปลอดภัยโดยเร็ว และการทำลายอาวุธเช่นว่าอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การดูแลในทางระหว่างประเทศ⁸⁸

4) การให้ความช่วยเหลือผ่านองค์การระหว่างประเทศ โครงการและตัวแทนที่เหมาะสม และแผนความตกลงในระดับภูมิภาค⁸⁹

⁸⁵ Ibid. , Article 3 (g).

⁸⁶ Ibid. , Article 4 (a).

⁸⁷ Ibid. , Article 4 (b).

⁸⁸ Ibid. , Article 4 (c).

⁸⁹ Ibid. , Article 4 (d).

3. มาตรการเพื่อแก้ไขความขัดแย้งทางอาวุธ

มาตรการเพื่อการปฏิบัติร่วมกันของสหภาพยุโรปมีความมุ่งประสงค์ที่จะให้รัฐภาคีช่วยส่งเสริมบริบทในการแก้ไขความขัดแย้งทางอาวุธ โดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การรวมถึงมาตรการเพื่อการปลดอาวุธ การกำจัดส่วนเกินของอาวุธและการนำอดีตพลรบกลับคืนสู่สังคมตามข้อตกลงเพื่อสันติภาพระหว่างภาคีคู่พิพาท หรือตามการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพหรือภารกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการสร้างสันติภาพ⁹⁰

2) การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการสร้างบทบัญญัติที่จำเป็นสำหรับความมั่นใจในมาตรการเคลื่อนย้ายอาวุธขนาดเล็กในบริบทของการปลดอาวุธ โดยคณะกรรมการความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในกรณีในประเทศหรือภาคีที่เกี่ยวข้องไม่อยู่ในสถานะที่จะยินยอมผูกพันตนตามพันธกรณีที่เกี่ยวข้องได้⁹¹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามาตรการสร้างการปฏิบัติร่วมกันเพื่อต่อต้านการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรปเป็นมาตรการที่ค่อนข้างเป็นที่คาดหวังของสหภาพยุโรปว่าจะเป็มาตรการที่เสริมแนวทางที่เคยสร้างมา 2 ประการแรก และเป็นมาตรการที่ค่อนข้างมีความแน่นอนมั่นคง เนื่องจากสหภาพยุโรปเองจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการทางด้านความช่วยเหลือทางการเงินและทางเทคนิคต่างๆ ในการดำเนินโครงการ ทั้งโครงการเพื่อการเก็บอาวุธคืน การปลดอาวุธ การนำพลรบกลับคืนสู่สังคมและการช่วยเหลือเหยื่อ⁹² โดยอาจมีการประสานงานทั้งในระดับภูมิภาคหรือกับหน่วยงานหรือองค์การระหว่างประเทศดังเช่น สหประชาชาติ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

นอกจากนี้ตามมาตรการการปฏิบัติร่วมกันนี้ยังกำหนดให้คณะมนตรีและคณะกรรมการของสหภาพยุโรปต้องดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาสังคม⁹³ และรัฐภาคีแห่งสหภาพยุโรปยังมีหน้าที่ที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพให้กับกิจกรรมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กอีกด้วย⁹⁴

⁹⁰ Ibid. , Article 5 (a).

⁹¹ Ibid. , Article 5 (b).

⁹² Ibid. , Article 6 (1).

⁹³ Ibid. , Article 9 (1).

⁹⁴ Ibid. , Article 9 (2).

การตรวจสอบและรายงานตามแผนปฏิบัติการร่วม

ตามแผนการปฏิบัติการร่วมแห่งสหภาพยุโรปนี้กำหนดให้คณะมนตรีทำการทบทวนการปฏิบัติการตามโครงการแห่งแผนปฏิบัติการร่วมเป็นรายปี⁹⁵ ซึ่งในส่วนของกรายงานผลนั้นแม้ว่าตามแผนการปฏิบัตินี้จะไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายในทางระหว่างประเทศแต่ก็มีความผูกพันให้รัฐภาคีสหภาพยุโรปได้มีการรายงานผลการปฏิบัติ โดยในการรายงานผลครั้งล่าสุดปรากฏผลดังนี้

การรายงานผลจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการร่วมกันของสหภาพยุโรปว่าด้วยการต่อต้านการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาปี ค.ศ. 1999

สำหรับการรายงานการปฏิบัติตาม EU Joint Action นั้นปรากฏว่ามีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) ความร่วมมือและการประสานงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่

ในประเทศอิตาลีมีการจัดตั้งคณะทำงานว่าด้วยเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาภายใต้การประสานงานของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อการติดต่อประสานงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในทางปฏิบัติกับประเทศอื่นๆ และศึกษาแนวทางในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าเป็นภาคีในพิธีสารแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดอาวุธปืนฯ ปี ค.ศ. 2001⁹⁶

2) การออกกฎหมายใหม่ของรัฐภาคี

ประเทศออสเตรีย มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเรื่องการนำเข้า ส่งออก และการผ่านแดนของอาวุธสงคราม ซึ่งเพิ่มเติมเรื่องนายหน้าค้าอาวุธสงครามเข้าไปด้วย และทำให้มาตรการ

⁹⁵ Ibid. , Article 10.

⁹⁶ Second Annual Report on the implementation of the EU Joint Action of 12 July 2002 on the European Union's contribution to combating the destabilising accumulation and spread of small arms and light weapons (2002/589/CFSP) and repealing Joint Action 1999/34/CFSP and the EU Programme on illicit trafficking in conventional arms of June 1997, Official Journal of European Communities, 12.2002: 2

เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธที่ใช้ในการสงครามข้ามแดนสำหรับการทหาร มีระบบการออกใบอนุญาตเพื่อการผ่านแดนด้วย

ประเทศอังกฤษ มีการเพิ่มเติมมาตรการในการควบคุมการส่งออก การค้าอาวุธเถื่อนและการควบคุมกิจกรรมนายหน้าค้าอาวุธ มีการทบทวนเรื่องการควบคุมระบบทางทะเบียนของผู้ค้าอาวุธโดยฝ่ายศุลกากร

ประเทศสเปน มีการร่างกฎหมายใหม่เรื่องการค้าสิ่งที่ใช้ในการป้องกันประเทศกับต่างชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย

ประเทศเบลเยียม มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการนำเข้า ส่งออกและการผ่านแดนของอาวุธปืน เครื่องกระสุนและวัตถุอื่นๆ ที่ใช้ในทางการทหาร

ประเทศฝรั่งเศส มีการแก้ไขกฎหมายภายในเกี่ยวกับเรื่องนายหน้าค้าอาวุธและพ่อค้าคนกลางในกิจการค้าอาวุธในเชิงพาณิชย์

ประเทศไอร์แลนด์ แถลงว่าประเทศตนไม่มีการผลิตอาวุธ และกฎหมายภายในคือกฎหมายอาวุธปืน ปี ค.ศ. 1925 และ 1964 (Firearms Act 1925 and 1964) ก็มีมาตรการในการออกใบอนุญาตในกรณีต่างๆ เกี่ยวกับอาวุธปืนอยู่แล้ว

3) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

ประเทศสเปน มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นรายปีเกี่ยวกับการดูแลรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนที่อยู่ในความคุ้มครองของหน่วยงานราชการ

4) มาตรการเกี่ยวกับความมั่นคงภายในประเทศเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ประเทศสเปน มีศูนย์ตรวจสอบอาวุธปืนและวัตถุระเบิดของการเคหะ ชีวีล (Guardia Civil)

ประเทศอังกฤษ มีการจัดพิมพ์รายงานประจำปีเรื่องยุทธศาสตร์การควบคุมการส่งออก ซึ่งจะรายงานการปฏิบัติตามนโยบายการส่งออกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของประเทศอังกฤษ

ประเทศฝรั่งเศส มีแนวทางเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ คือมีการรายงานสถิติการส่งออกอาวุธทุกปี

สำหรับในส่วนของการดำเนินงานของสหภาพยุโรปเองนั้นมีการร่วมมือและประสานงานกับหลายภูมิภาคดังเช่น ละตินอเมริกา คาริบเบียนและองค์กรระหว่างรัฐอเมริกา จัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยผ่านการประสานงานของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพแห่งภูมิภาคของสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสหรัฐอเมริกาในเรื่องเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา มีการสัมมนาร่วมกับประเทศแคนาดาในการสร้างปฏิญญาร่วมกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มคณะทำงานร่วมกันในปี 1999 โดยในปี 1998 ได้มีการร่วมมือกับประชาคมเพื่อการพัฒนาแห่งอาฟริกาได้เพื่อใช้แผนปฏิบัติการในภูมิภาคว่าด้วยเรื่องการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปยังมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนทางการเงินและการดำเนินการแก่ NGOs และกลุ่มองค์กรประชาสังคมดังเช่น Small Arms Survey, International Association Network on Small Arms หรือการจัดตั้งคณะทำงานที่ชื่อว่า Biting the Bullet ซึ่งเป็นโครงการของ Saferworld, International Alert และ Basic ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวิจัยในเรื่องผลกระทบเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

ในภาพรวมแล้วต้องถือว่าความพยายามการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการร่วมกันของสหภาพยุโรปประสบความสำเร็จมาพอสมควรเลยทีเดียว เนื่องจากสามารถตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายภายในและการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงได้

ในส่วนของภูมิภาคอาฟริกาซึ่งเป็นผู้ริเริ่มประเด็นเรื่องการลดอาวุธรายสำคัญนั้นก็ได้มีมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลดอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาหลายมาตรการด้วยกัน ได้แก่ มาตรการดังที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

มาตรการเพื่อการลดอาวุธในภูมิภาคอาฟริกา

ภูมิภาคอาฟริกาเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีปัญหาความขัดแย้งทางอาวุธค่อนข้างบ่อยครั้ง และหลายครั้งที่ประชาชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ต้องรักษาความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาแพร่กระจายไปในหลายท้องที่ของภูมิภาคและประเทศ ส่งผลให้แต่ละอนุภูมิภาคของภูมิภาคอาฟริกาตระหนักถึงปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธที่ใช้ในเหตุการณ์ความรุนแรงมาเป็นเวลานาน จึงเกิดความร่วมมือกันในการที่จะสร้างมาตรการที่จะจัดการกับปัญหาดังกล่าว

ความริเริ่มแรกที่เกิดขึ้นคือความเคลื่อนไหวในกลุ่มอนุภูมิภาคอาฟริกันตะวันตก ประเทศมาลีโดยประธานาธิบดีแห่งมาลีได้ทำคำขอไปยังเลขาธิการสหประชาชาติในปี ค.ศ.1994 เพื่อให้มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาว่าด้วยเรื่องการควบคุมและการรวบรวมอาวุธเล็กในภูมิภาค Sahara-Sahel ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวก็ได้ไปเยือนประเทศมาลีในปีเดียวกันนี้เอง ก่อนที่จะไปสังเกตการณ์ยังประเทศบูร์กินา ฟาโซ, ชาด, ไอโวกี โคต, เมริทานเนีย, ไนเจอร์และเซเนกัลในปี ค.ศ. 1995 ความริเริ่มดังกล่าวถือว่าเป็นความริเริ่มแรกในเรื่องความตื่นตัวกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเลยทีเดียเพราะหลังจากนั้นไม่นานสหประชาชาติก็ได้มีการกล่าวถึงเรื่องปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างจริงจังโดยในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1995 นั้นได้มีการกล่าวอ้างถึงเรื่องอาวุธเล็กในรายงานของสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติใน “ส่วนเพิ่มเติมของวาระเพื่อสันติภาพ” (Supplement to An Agenda for Peace)⁹⁷ ถัดจากนั้นมาในเดือนธันวาคมปีเดียวกันนี้ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติจึงได้มีการออกข้อมติที่ 50/70B ว่าด้วยเรื่องอาวุธเล็ก

อย่างไรก็ดีภายหลังจากที่คณะทำงานได้เข้าไปปรับรัฐถึงปัญหาในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตกแล้ว สิ่งดังกล่าวก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดมาตรการในการจัดการอาวุธเล็กในแต่ละประเทศจนถึงระดับภูมิภาคซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความริเริ่มต่างๆ ต่อมาในภูมิภาค ดังเช่น การประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างภูมิภาคอาฟริกาตะวันตกและโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP: United Nations Development Programme) ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1996 ถัดจากนั้นมา 1 เดือนก็มีการประชุมแห่งสหประชาชาติและสถาบันวิจัยเพื่อการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (UNIDIR: United Nations Institute for Disarmament Research) ว่าด้วยเรื่องการป้องกันความขัดแย้ง การลดอาวุธและการพัฒนาในอาฟริกาตะวันตก การประชุมดังกล่าวจัดขึ้นที่บามาโก โดยมีตัวแทนจากประเทศในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก 12 ประเทศเข้าร่วมในการประชุมดังกล่าวและมีการเสนอเรื่องแผนในการยับยั้งชั่วคราว (Moratorium) ในการจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งรัฐต่างๆ ขอกลับไปทบทวนก่อน ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1997 จึงมีการประชุมว่าด้วยเรื่องการควบคุมการส่งอาวุธออกอีกครั้งและมีการแถลงถึงเรื่องโครงการแผนในการยับยั้งชั่วคราว ถัดมา 1 เดือน คือเดือนมีนาคมปีเดียวกันได้มีการประชุมอีกครั้งที่บามาโกและรัฐต่างๆ ได้ขอมรัฐในหลักการของแผนยับยั้งชั่วคราวว่าจะให้มีระยะเวลา 3 ปีในการดำเนินการ โดยในเดือนธันวาคมปีเดียวกันนี้ก็ได้มีการประชุมเพื่อต้อนรับและสนับสนุนความริเริ่มในการสร้างแผนยับยั้งชั่วคราวว่าด้วยเรื่อง การนำเข้า การส่งออกและการผลิตอาวุธเบาในกลุ่มประเทศ

⁹⁷ Agenda for Peace, [online], available from

อาฟริกาตะวันตก (1998 Moratorium on Importation, Exportation and Manufacture of Light Weapons in West Africa)

ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1998 กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาฟริกาตะวันตกก็ได้มีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศเพื่อเตรียมร่างปฏิญญาว่าด้วยเรื่องโครงสร้างแผนยับยั้งชั่วคราว จนในที่สุดความพยายามก็เป็นผลสำเร็จเมื่อเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1998 ก็ได้มีการประชุมผู้นำประเทศและรัฐบาลของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาฟริกาตะวันตก ที่ประเทศไนจีเรีย โดยผู้นำรัฐทั้ง 16 ประเทศที่เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ก็ได้ยอมรับร่วมกันในหลักการของปฏิญญายับยั้งชั่วคราวว่าด้วยเรื่อง การนำเข้า การส่งออกและการผลิตอาวุธเบาในรัฐภาคีกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาฟริกาตะวันตก ซึ่งมีระยะเวลาบังคับใช้ 3 ปี⁹⁸ โดยในส่วนของปฏิญญาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งการนำเข้า ส่งออกและผลิตอาวุธเบาในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการคือตั้งแต่วันที่เดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1998 เป็นต้นไปจนครบระยะเวลา 3 ปี หลังจากนั้นให้มีการประเมินผล การปฏิบัติตามแผน

สำหรับกรอบในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตกได้แก่

1. มาตรการในการควบคุมอาวุธ

มาตรการในการควบคุมอาวุธในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตกนั้นกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจแห่งอาฟริกาตะวันตก (ECOWAS: Economic Community of African States กำหนดให้รัฐสมาชิกของ ECOWAS จะต้องจัดตั้งกลไกระดับย่อยกว่าภูมิภาคเพื่อป้องกันความขัดแย้ง ก่อให้เกิดการจัดการ การแก้ไขปัญหา การรักษาสันติภาพและความมั่นคง” โดยรัฐสมาชิกจะต้องทำการควบคุมการผลิตอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาภายในภูมิภาคให้ได้

⁹⁸ Sverre Lodgaard, Chronology of Events Relating to the ECOWAS Moratorium, [online], available from http://www.nisat.org/west%20africa/chronology_of_events_relating_to_.htm. [2003, August 15]

⁹⁹ 1998 Declaration of Moratorium on Importation, Exportation and Manufacture of Light Weapons in West Africa, paragraph 5.

2. มาตรการในการสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค

มาตรการในการสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคตามที่แผนเพื่อการยับยั้งชั่วคราวกำหนดก็คือการที่รัฐสมาชิกจะต้องจัดตั้งสนับสุนนการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐองค์การระหว่างประเทศและประชาสังคมในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย โดยปฏิบัติการทั้งในระดับภูมิภาคและระดับที่ย่อยกว่าภูมิภาค

3. มาตรการในการติดตาม และประเมินผล

สำหรับการติดตามเพื่อทบทวนแนวทางการปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ นั้น ตามแผนการยับยั้งชั่วคราวกำหนดให้มีการบังคับใช้แผนนี้เป็นระยะเวลา 3 ปีแล้วจึงทำการประเมินผล¹⁰⁰

หลังจากที่ได้มีการประกาศและใช้มาตรการในการยับยั้งชั่วคราวสำหรับการผลิตและการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคอาฟริกาตะวันตกไปแล้วในปี ค.ศ. 1998 ต่อจากนั้นมา 2 ปี ในภูมิภาค Great Lakes และ The Horn of Africa ก็ได้มีการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยคำนึงถึงหลักการในการป้องกันตนเองทั้งโดยตนเองและโดยกลุ่มตาม กฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ 51 และการมุ่งต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมที่มีความร้ายแรง โดยรับรองถึงความสามารถที่เพียงพอของรัฐในระดับภูมิภาคในการใช้มาตรการในการควบคุมอาวุธที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาในโรบิว่าด้วยเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ปี ค.ศ.2001 โดยกำหนดมาตรการต่างๆ เอาไว้ดังนี้

1. การสร้างประสิทธิภาพในการควบคุมชายแดน

เป็นข้อกำหนดเพื่อสร้างความสามารถของรัฐในภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมและตรวจตราชายแดนของตนเอง¹⁰¹

¹⁰⁰ Ibid. , paragraph 15.

¹⁰¹ 2000 Nairobi Declaration on the Problem of the Proliferation of Illicit Small Arms and Light Weapons in the Great Lakes Region and the Horn of Africa, paragraph 5.

2. การสร้างมาตรการในทางกฎหมาย

โดยจะต้องมีการศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในภูมิภาคและมีการสร้างกฎหมายแห่งชาติออกมาจัดการกับเรื่องดังกล่าว¹⁰²

3. การสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค

รัฐภาคีมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคในการสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศเพื่อที่จะสนับสนุนมาตรการในการจัดการกับการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยส่งเสริมให้มีการเจรจาในระดับภูมิภาคเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือเกี่ยวกับการต่อต้านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค¹⁰³

4. การสร้างมาตรการในการควบคุมอาวุธ

รัฐภาคีจะต้องสร้างมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการรักษาความสงบเรียบร้อยในภูมิภาค โดยการใช้มาตรการลดอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคที่ยั่งยืน¹⁰⁴ รวมถึงการสร้างมาตรการในการควบคุมการขนส่งและการโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอาวุธอย่างเกินขนาด อันจะเป็นการป้องกันปัญหาอาวุธเถื่อน¹⁰⁵

5. มาตรการในการลดอาวุธ

กำหนดให้มีการลดอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เป็นส่วนเกิน ภายในภูมิภาค เพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่กระจายของอาวุธ¹⁰⁶

6. มาตรการในการตรวจตรา

ให้มีการสร้างระบบตรวจตราที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการขนส่งอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ได้รับอนุญาต¹⁰⁷

¹⁰² Ibid. , paragraph 6.

¹⁰³ Ibid. , paragraph 18.

¹⁰⁴ Ibid. , paragraph 12.

¹⁰⁵ Ibid. , paragraph 15.

¹⁰⁶ Ibid. , paragraph 27.

¹⁰⁷ Ibid. , paragraph 23.

7. มาตรการในการสร้างกลไกระดับประเทศ

กำหนดให้มีการสร้างกลไกในระดับประเทศเพื่อจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย¹⁰⁸

มาตรการที่กำหนดในปฏิญญาไนโรบีนี้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการที่เกิดขึ้นในปี 2000 หลังจากนั้นไม่นานก็เกิดการใช้มาตรการตามปฏิญญามาโกว่าด้วยเรื่องสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการแพร่กระจายและการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย (Bamako Declaration on an African Common Position on the Illicit Proliferation, Circulation and Trafficking of Small Arms and Light Weapons 2000) ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมของคณะมนตรีแห่งรัฐแอฟริกาในช่วงวันที่ 30 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2000 ในประเด็นเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ก่อให้เกิดปฏิญญามาโกเพื่อกำหนดแนวทางในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาค โดยได้กำหนดมาตรการดังนี้

1. มาตรการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธ

กำหนดให้มีการสร้างมาตรการในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาอาวุธอย่างปลอดภัยและมีการสร้างความเชื่อมั่นในระดับภูมิภาคในการลดอาวุธที่มีอยู่ในครอบครองให้มีปริมาณที่น้อยลง¹⁰⁹

2. มาตรการในการลดอาวุธ

กำหนดให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐในการที่จะจับกุมและทำลายอาวุธที่ผิดกฎหมายและสร้างมาตรการในการควบคุมกระบวนการในการขนส่งหรือการโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและสร้างสถาบันระดับชาติและในระดับภูมิภาคเพื่อปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกัน ควบคุมและกำจัดการแพร่กระจาย และการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในภูมิภาคแอฟริกา¹¹⁰

¹⁰⁸ Ibid. , paragraph 26.

¹⁰⁹ 2000 Bamako Declaration on an African Common Position on the Illicit Proliferation, Circulation and Trafficking of Small Arms and Light Weapons, paragraph 3.

¹¹⁰ Ibid. , paragraph 5.

3. มาตรการในการสร้างร่วมมือในภูมิภาค

กำหนดให้มีความร่วมมือในการสร้างกฎหมายในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการควบคุมการผลิต การค้า ตัวแทนการค้า และการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและเครื่องกระสุน โดยครอบคลุมถึงเรื่องการทำเครื่องหมายบนอาวุธ การบันทึกข้อมูล การเก็บรักษาและการควบคุมของรัฐในการนำเข้าและส่งออกอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และสร้างร่วมมือกับองค์การตำรวจระหว่างประเทศเพื่อควบคุมการโอนส่งอาวุธข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ¹¹¹

ข้อสังเกต

มาตรการในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคยุโรปและอาฟริกามีหลายมาตรการด้วยกัน ในส่วนของยุโรปนั้นแม้จะมีมาตรการออกมามากแต่เนื่องจากเป็นองค์กรสหภาพยุโรปออก ดังนั้นมาตรการที่ออกมาจึงเป็นการเสริมกัน ในลักษณะเฉพาะเรื่อง เช่น Code of Conduct ก็จะกำหนดเฉพาะมาตรการในการส่งออกเป็นหลักว่าควรจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไร ส่วนมาตรการในเรื่องการหยุดยั้งการแพร่กระจายของอาวุธนั้นจะไม่ได้เน้นในเรื่องของการพิจารณาการส่งออก แต่จะเน้นความร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและมาตรการในการควบคุมการเคลื่อนที่ของอาวุธ

ส่วนมาตรการที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาฟริกานั้นอาจดูเหมือนจะมีความซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากมาตรการที่ออกมาส่วนใหญ่จะมีลักษณะการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในการทำงานเดียวกันแต่ข้อแตกต่างคือ ด้วยสภาพของภูมิภาคอาฟริกาที่กว้างใหญ่และการร่วมมือกันทั้งภูมิภาคทำได้ยาก จึงมีการรวมตัวกันเฉพาะกลุ่มย่อยแล้วออกมาตราการเพื่อบังคับใช้ ดังเช่น ภูมิภาคอาฟริกาตะวันตก ก็จะมีแผนยับยั้งชั่วคราวของ ECOWAS อาฟริกาใต้ก็จะมีพิธีสารเฉพาะในเรื่องการควบคุมการค้าอาวุธปืน ส่วนภูมิภาคเกรท เลคและแหลมอาฟริกา ก็จะมีมาตรการตามปฏิญญาไนโรบี ที่เป็นแผนร่วมกันคือปฏิญญาบามาโก ทำให้ภูมิภาคนี้มีความหลากหลายทางมาตรการอย่างไรก็ดีมาตรการต่างๆ อาจใช้เสริมกันได้โดยการใช้มาตรการในลำดับย่อยกว่าไปเสริมมาตรการในลำดับที่ใหญ่กว่าเพื่อสร้างความสมบูรณ์ในการบังคับใช้

¹¹¹ Ibid. , Part 3 (B).

ข้อสังเกต

หากพิจารณาในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดอาวุธและการควบคุมอาวุธทั้งในส่วนของแผนปฏิบัติการของสหประชาชาติและมาตรการทางกฎหมายในระดับภูมิภาคจะสังเกตเห็นข้อแตกต่างที่เกิดขึ้นค่อนข้างชัดเจนคือ

1. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามแผนปฏิบัติการของสหประชาชาติ จะวางกรอบในมาตรการ 3 ระดับ คือระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศซึ่งจะพยายามเน้นการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาให้กระจายไปทุกด้าน ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นคือความละเอียดของตัวมาตรการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งผู้ร่างมาตรการเองก็คงทราบดี จึงเลี่ยงมิได้ที่จะมีการเน้นถึงหลักการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและภายในประเทศในการสร้างกฎหมายลำดับย่อยและความร่วมมือลำดับย่อยที่จะให้มีการออกกฎหมายที่ละเอียดกว่าในการบังคับใช้ อย่างไรก็ตามมาตรการตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติก็เป็นมาตรการที่สร้างแกนกลางหรือจุดร่วมกันในการปฏิบัติที่ดี

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของภูมิภาคยุโรป เป็นมาตรการที่เน้นในเรื่องของการส่งออกอาวุธมากกว่าซึ่งเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับภูมิภาคนี้ที่สุดเช่นกัน เนื่องจากภูมิภาคยุโรปเป็นผู้ส่งออกอาวุธรายสำคัญของโลก การควบคุมอาวุธที่ผลิตและส่งออกจากภูมิภาคนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่าประเด็นอื่นๆ ทำให้มาตรการหลายๆ มาตรการที่ไม่ได้กล่าวในแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ ดังเช่นการพิจารณาถึงปัจจัยในการส่งออกและเกณฑ์ในการพิจารณาการส่งออกโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนถูกนำมากล่าวอ้างในมาตรการในการควบคุมอาวุธในภูมิภาคยุโรป ซึ่งเป็นส่วนที่อาจนำมาเสริมแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติเพื่อเป็นแนวทางเพิ่มเติมในการปฏิบัติได้

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของภูมิภาคอาฟริกา มักจะเน้นในเรื่องของการลดอาวุธเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากภูมิภาคอาฟริกาค่อนข้างที่จะได้รับผลกระทบจากการใช้อาวุธมาก สิ่งสำคัญที่จะต้องกระทำจึงเป็นเรื่องของการลดอาวุธที่มีอยู่ในสังคมไม่ให้มีการนำไปใช้ในทางที่ผิดมากขึ้นและป้องกันกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธไม่ให้แพร่กระจายเข้ามาในสังคมมากเกินไปจนเกินกว่าความจำเป็น ดังนั้นมาตรการในส่วนของภูมิภาคอาฟริกาจึงเป็นเสมือนส่วนที่เสริมให้แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติเกิดรูปธรรมในทางปฏิบัติมากกว่ามาตรการอื่นๆ

4. มาตรการทางกฎหมายตามแนวทางการลดอาวูรที่นำเสนอนี้ทั้งในกรอบของระหว่างประเทศและระดับภูมิภาคมิได้มีการแบ่งแยกเรื่องการควบคุมอาวูรขนาดเล็กและอาวูรเบาออกจากกัน มาตรการที่นำเสนอมาจึงเป็นเรื่องของการควบคุมอาวูรทั้งอาวูรขนาดเล็กและอาวูรเบาโดยรวม ซึ่งแท้จริงแล้วกรอบของการควบคุมอาวูรขนาดเล็กย่อมเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการต่างๆ ในส่วนนี้มากกว่าอาวูรเบาดังเช่น ทู่นระเบิดสังหารบุคคลหรือวัตถุระเบิดที่มีความรุนแรงมากกว่าและเป็นอาวูรที่ขาดความแม่นยำมากกว่าอาวูรปืน การควบคุมอาวูรเบาตามกรอบเดียวกับอาวูรขนาดเล็กจึงอาจทำให้ขาดประสิทธิภาพในการควบคุมอย่างเต็มที่

3.1.2.2 ประเด็นที่น่าพิจารณาตามมาตรการทางกฎหมาย

จุดเด่น ของมาตรการทางกฎหมายในกรอบของการลดอาวูร คือ

1. แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติแม้ไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมายแต่ก็มีระบบการตรวจตราการปฏิบัติตามโดยใช้เวทีการประชุมเป็นที่รวบรวมผลการดำเนินงาน โดยรัฐต่างๆ จะเสนอการปฏิบัติตามแผนโดยความสมัครใจ ซึ่งเมื่อมีการประชุมอีกครั้งก็มีตัวแทนต่างๆ เข้าร่วมการประชุมถึง 98 ฝ่าย (รวมประเทศและองค์การระหว่างประเทศต่างๆ) แสดงว่ามีความสนใจในการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวของรัฐเป็นอย่างดี

2. กลุ่มองค์กรประชาสังคมต่างๆ องค์กรระหว่างประเทศและองค์กรภาคเอกชน (NGOs) มีบทบาทในการร่วมประชุมและร่วมปฏิบัติตามแผนทำให้เกิดความร่วมมือในทุกระดับเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว

3. มีมาตรการในระดับภูมิภาคที่เป็นส่วนเสริมให้การปฏิบัติตามแผนเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะประเทศในภูมิภาคที่มีกฎเกณฑ์ดังกล่าว ย่อมต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นซึ่งเป็นส่วนเสริมการปฏิบัติตามแผนเป็นอย่างดี

จุดด้อย ของมาตรการทางกฎหมายตามกรอบของการลดอาวูรคือ

1. เนื่องจากมาตรการตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติไม่มีลักษณะผูกพันตามกฎหมายทำให้ไม่สามารถกำหนดมาตรการที่มีความชัดเจนและบังคับรัฐให้ปฏิบัติได้ การกระทำคงอยู่เพียงบนพื้นฐานของความสมัครใจซึ่งการขาดบทบังคับดังกล่าวอาจนำมาซึ่งการบิดเบือน

ข้อเท็จจริงของรัฐเพื่อเข้าร่วมตามแผนและปฏิบัติเสมือนว่าตนได้กระทำตามแผน ซึ่งแท้จริงแล้วจะเป็นจริงหรือไม่ ไม่อาจทราบได้

2. แม้จะมีมาตรการในระดับภูมิภาคเข้ามาเป็นส่วนเสริมแต่ก็สามารถเสริมได้เฉพาะเป็นแนวทางในการปฏิบัติเท่านั้นไม่สามารถเป็นแกนกลางในการทำให้ประเทศต่างๆ ต้องยอมรับได้

3. การปฏิบัติในหลายส่วนยังไม่มีการตรวจตราการปฏิบัติเท่าที่ควรเนื่องจากไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งอาจส่งผลต่อการประเมินการปฏิบัติตามกฎหมายได้

4. มาตรการทางกฎหมายในระดับภูมิภาคบางมาตรการมิได้ช่วยส่งเสริมให้แผนปฏิบัติการของสหประชาชาติมีความสมบูรณ์มากไปกว่าเดิมแต่ประการใด เนื่องจากยังมีลักษณะของความซ้ำกันในบางหลักการ แม้ว่ารัฐอาจเลือกเอาหลักการใดมาใช้ก็ได้แต่ทางที่ตีภูมิภาคควรสร้างมาตรการที่มีลักษณะส่งเสริมจะเป็นการดีกว่า

3.1.3 มาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามกรอบของการควบคุมการใช้อาวุธเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

แนวความคิดในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามกรอบของการควบคุมการใช้อาวุธเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมนั้น มีผลสืบเนื่องมาจากทั้งทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในทุกทางที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นซึ่งแสดงออกมาผ่านปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชนรวมตลอดถึงอนุสัญญาและสนธิสัญญาต่างๆ ที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ต่างก็ยอมรับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั้งสิ้น ประกอบกับแนวคิดของทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่มีการคุ้มครองบุคคลโดยลักษณะของการออกกฎหมายมาเพื่อบังคับใช้ โดยส่วนผสมของทั้งสองประการนี้แสดงออกมาผ่านทางกฎหมายที่ใช้บังคับในสังคม โดยสำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธนั้น ตกอยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่าด้วยการให้อำนาจบุคคลในการใช้สิทธิป้องกันตัวเอง เนื่องจาก มนุษย์มีลักษณะทางธรรมชาติที่จะต้องป้องกันตนเองจากภัยอันตรายที่จะเข้ามาถึง กฎหมายจึงต้องคุ้มครองและรับรองการป้องกันตนเองของบุคคลในกรณีสมควร โดยจะต้องไม่ต้องรับโทษทางกฎหมาย ซึ่งส่วนหนึ่งที่กฎหมายจะต้องรับรองสิทธินี้ทั้งที่อาจดูเหมือนเป็นปฏิริยาทางธรรมชาติก็เนื่องจากโดยปกติแล้วรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองประชาชน แต่ในบางกรณีหากรัฐไม่สามารถคุ้มครองได้ทันทั่วทั้งที่มีความจำเป็น

ที่จะต้องให้อำนาจแก่บุคคลในการป้องกันตนเองได้¹¹² จากการรองรับสิทธิเสรีภาพดังกล่าวส่งผลต่อสภาพของกฎหมายที่จะต้องอนุญาตให้บุคคลธรรมดาสามารถที่จะถือครองอาวุธปืนได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง จึงเป็นสาเหตุให้มีอาวุธส่วนหนึ่งอยู่ในความครอบครองของบุคคลธรรมดา อย่างไรก็ตามอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลก็มีการใช้ในหลากหลายวัตถุประสงค์ด้วยกัน เช่น เพื่อการป้องกันตัว เพื่อการกีฬา และเพื่อการล่าสัตว์ ฯลฯ ซึ่งเมื่อรัฐให้สิทธิแก่ประชาชนสามารถถือครองอาวุธได้แล้ว การที่จะป้องกันไม่ให้อาวุธดังกล่าวถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ จึงเกิดแนวความคิดในการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการใช้อาวุธเพื่อวัตถุประสงค์แห่งความสงบเรียบร้อยของสังคมขึ้นมา โดยในส่วนนี้นั้นผู้เขียนใคร่ขอเสนอมาตรการทางกฎหมายดังนี้

3.1.3.1 หลักการทางกฎหมาย

หลักการทางกฎหมายในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อวัตถุประสงค์แห่งความสงบเรียบร้อยของสังคมมีรายละเอียดดังนี้

มาตรการทางด้านกฎหมายตามเอกสารแห่งองค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปว่าด้วยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (Organization for Security and Cooperation of Europe: OSCE)

นอกจากการกำหนดมาตรการตามแผนปฏิบัติการร่วมของยุโรปแล้ว ในปี ค.ศ. 2000 นี้ยังมีความเคลื่อนไหวในการสร้างแนวทางอื่นๆ เกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอีกคือ ย้อนหลังไปเมื่อปี ค.ศ. 1999 เดือนพฤศจิกายน ที่กรุงอิสตันบูลได้มีการประชุมสุดยอดผู้นำของบรรดาเหล่าสมาชิกในองค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปเพื่อพิจารณามาตรการในการจัดการกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยพิจารณาถึงเอกสารสิบตอน คำวินิจฉัยที่ 8/96 โครงร่างการทำงานเรื่องการควบคุมอาวุธและคำวินิจฉัยที่ 6/99 ณ ที่ประชุมขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรป การประชุมในครั้งนั้น ได้ส่งผลมาถึงการดำเนินการในปีถัดมาเพื่อแสวงหาแนวทางในอนาคตในการสร้างมาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีมาตรการทางระหว่างประเทศใดๆ ที่กำหนดเรื่องการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยตรง ในการประชุมของสมาชิกองค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรป ใน

¹¹² สวนิต สดงคุณห์, “ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน: ศึกษาในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ,” (วิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 8 -14.

เดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2000 จึงมีการลงมติกันเพื่อสร้างแนวทางในการใช้มาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตาม “เอกสารแห่งองค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปว่าด้วยเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา”¹¹³ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ทำให้ประเทศภาคีได้ทราบว่า การแพร่กระจายอย่างมากมายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาจนไม่สามารถควบคุมได้เป็นปัญหาหลักอันก่อให้เกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางอาวุธในปัจจุบัน และเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความมั่นคงและปลอดภัยของปัจเจกและส่วนรวม¹¹⁴

2. เพื่อให้ประเทศภาคีร่วมกันจัดการกับปัญหาในแนวทางเดียวกันทั้งตามแนวคิดขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปในการสร้างความมั่นคงและการประสานงานกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ เพื่อพัฒนากฎเกณฑ์ หลักการและมาตรการที่ครอบคลุมถึงประเด็นปัญหาในทุกรูปแบบ ซึ่งรวมถึงการผลิต การทำเครื่องหมายบนอาวุธ การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธที่เที่ยงตรง เกณฑ์ในการควบคุมการส่งออก ความโปร่งใสในการโอนอาวุธทั้งในเชิงพาณิชย์และไม่ใช่ในทางพาณิชย์ โดยมีกระบวนการและการดำเนินการทางเอกสารที่มีประสิทธิภาพในการนำเข้าและส่งออกอาวุธ โดยการดำเนินการทั้งหมดจะต้องมีการบริหารที่เหมาะสมของชาติและมีการเก็บรักษาอาวุธอย่างปลอดภัยร่วมไปกับการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพในการลดอาวุธเล็กที่มากเกินไปในระดับโลก และพยายามสร้างระบบการเตือนการล่วงหน้า การป้องกันการเกิดความขัดแย้ง การจัดการกับวิกฤตการณ์และการฟื้นฟูหลังจากที่ความขัดแย้งสิ้นสุด¹¹⁵

3. เพื่อให้ประเทศภาคีได้ยินยอมที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้¹¹⁶

¹¹³ Stockholm International Peace Research Institute, “Appendix 8B. Documents on conventional arms control.” *Sipri Yearbook 2001: Armament, Disarmament and International Security* (New York: Oxford University Press, 2001), p. 590.

¹¹⁴ OSCE Document on Small Arms and Light Weapons 2000, Section I, paragraph 1.

¹¹⁵ Ibid. , paragraph 2.

¹¹⁶ Ibid. , paragraph 3.

(1) ต่อด้านการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบโดยการดำเนินการตามแผนการควบคุมแห่งชาติว่าด้วยเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งรวมถึงการผลิต การทำเครื่องหมายที่เหมาะสม การเก็บข้อมูลที่เที่ยงตรง การควบคุมการส่งออกที่มีประสิทธิภาพ กลไกทางศุลกากรและชายแดนที่ดีและการสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายและการศุลกากรทั้งในระดับระหว่างประเทศ ภูมิภาคและระดับชาติ

(2) ดำเนินมาตรการในการลดและป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ทั้งนี้โดยพิจารณาตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันตนเองแห่งชาติและการป้องกันตนเองร่วมกัน การรักษาความมั่นคงแห่งชาติและการมีส่วนร่วมในปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพตามกฎบัตรสหประชาชาติหรือตามโครงการอื่นๆ ขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรป

(3) การใช้ข้อกำหนดในการปราบปรามเพื่อให้มั่นใจได้ว่าอาวุธขนาดเล็กได้รับการผลิต การโอนและการครอบครองตามกฎหมายเพื่อการป้องกันตัวและความมั่นคงแห่งชาติเท่านั้นและจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่เหมาะสมทั้งในระดับระหว่างประเทศ ภูมิภาค สำหรับการส่งออกอาวุธตามหลักการแห่งการโอนอาวุธทั่วไปขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งภูมิภาคยุโรป (OSCE document on Principles Governing Conventional Arms Transfers)

(4) สร้างความเชื่อมั่น ความปลอดภัยและความโปร่งใสโดยใช้มาตรการที่เหมาะสมเกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็ก

(5) ในส่วนของแนวคิดร่วมกันเพื่อความมั่นคงจะต้องมีการจัดเวทีระหว่างประเทศเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับประเด็นอาวุธขนาดเล็กและการประเมินผลโดยรวมเกี่ยวกับเรื่องสถานการณ์ความมั่นคงในประเทศและใช้มาตรการซึ่งเป็นคุณแก่ทุกฝ่าย

(6) พัฒนามาตรการในเรื่องอาวุธขนาดเล็กในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหลังจากที่ซื้อพิพาททางอาวุธยุติโดยรวมถึงการรวบรวมอาวุธ การเก็บรักษาอย่างปลอดภัยและการทำลายอาวุธเพื่อเป็นการลดอาวุธ เลิกการระดมพลและเป็นการนำพลรบกลับคืนสู่สังคมปกติ

มาตรการตามเอกสารว่าด้วยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปได้กำหนดหลักการสำคัญในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่

1. มาตรการในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยพิจารณาจาก การผลิต การทำเครื่องหมายบนอาวุธและการเก็บบันทึกข้อมูล
  2. มาตรการในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยพิจารณาจากเกณฑ์ในการส่งออกและการควบคุมการส่งออก
  3. มาตรการในการบริหารจัดการในการเก็บรักษาอาวุธ การลดและการทำลายอาวุธส่วนเกิน
  4. มาตรการในการเตือนภัยล่วงหน้า การป้องกันความขัดแย้ง การจัดการกับวิกฤตการณ์และการฟื้นฟูหลังความขัดแย้งจบสิ้นลง
- โดยแต่ละมาตรการดังที่ได้กล่าวมานั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มาตรการในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยพิจารณาจาก การผลิต การทำเครื่องหมายบนอาวุธและการเก็บบันทึกข้อมูล

มาตรการนี้มุ่งเน้นไปที่การควบคุมการเพิ่มและการแพร่กระจายของอาวุธโดยพิจารณาจากปัจจัยสำคัญคือการผลิตอาวุธซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีกฎหมายแห่งชาติในการควบคุมการผลิตอาวุธ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถนำมาใช้ในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กได้ ทั้งนี้การควบคุมการผลิตอาวุธจะต้องรวมถึงการทำเครื่องหมายบนอาวุธควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลที่เที่ยงตรงเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการติดตามอาวุธและการสืบสวนเพื่อติดตามร่องรอยอาวุธที่ผิดกฎหมาย หากอาวุธที่ถูกกฎหมายถูกเปลี่ยนสภาพไปเป็นอาวุธในตลาดที่ผิดกฎหมายก็สามารถที่จะติดตามร่องรอยได้ว่าอาวุธดังกล่าวถูกเปลี่ยนแปลงไปในขั้นตอนใด โดยข้อกำหนดแห่งเอกสารฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการต่างๆ เอาไว้ดังนี้¹¹⁷

(1) มาตรการในการควบคุมการผลิต

รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องยินดีที่จะสร้างความเชื่อมั่นในการควบคุมการผลิตอาวุธขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการออก การตรวจสอบทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงใบอนุญาตหรือใบอนุญาตอำนาจในการผลิต โดยใบอนุญาตหรือใบอนุญาตอำนาจในการผลิตอาจถูกเพิกถอนได้ใน

¹¹⁷ Ibid. , Section II, paragraph 2.

กรณีที่ไม่พบการทำตามเงื่อนไขซึ่งได้รับอนุญาต และรัฐภาคีจะต้องสามารถนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมาใช้เพื่อการดำเนินการทางอาญากับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาได้¹¹⁸

(2) มาตรการในการทำเครื่องหมายบนอาวุธ

รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องกำหนดระบบในการทำเครื่องหมายบนอาวุธที่ได้มีการผลิต หรือมีการใช้ภายในดินแดน โดยจะต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าอาวุธขนาดเล็กทุกชิ้นที่ผลิตในดินแดนของตนหลังจากวันที่ 30 มิถุนายนปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นไป จะต้องมีการทำเครื่องหมายเพื่อให้สามารถติดตามอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลได้ โดยการทำเครื่องหมายบนอาวุธจะต้องประกอบด้วยข้อมูลซึ่งเจ้าหน้าที่สอบสวนสามารถทราบถึงรายละเอียดของอาวุธดังกล่าวได้อย่างน้อยที่สุดก็ต้องมี ปีและชื่อของประเทศผู้ผลิต ชื่อบริษัทผู้ผลิตและเลขรหัสทั่วไปของอาวุธ โดยข้อมูลดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวของอาวุธแต่ละชิ้น และเครื่องหมายที่ทำบนอาวุธดังกล่าวจะต้องมีความถาวรจากโรงงานผู้ผลิต นอกจากนี้รัฐจะต้องสร้างความมั่นใจได้ว่าการผลิตอาวุธภายใต้การอนุญาตของรัฐแม้จะกระทำการภายนอกประเทศก็จะมีการทำเครื่องหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกันบนอาวุธปืน¹¹⁹ นอกจากนี้ยังจะต้องมีการเปิดเผยถึงอาวุธที่มีได้มีการทำเครื่องหมายเพื่อการจัดการกับอาวุธดังกล่าวทั้งในด้านการเก็บรักษาและการที่รัฐจะต้องทำลายอาวุธดังกล่าว หากจะมีการนำอาวุธเช่นว่าไปใช้จะต้องมีการทำเครื่องหมายบนอาวุธดังกล่าวก่อนที่จะตกไปสู่มือของผู้ใช้ด้วย¹²⁰

(3) มาตรการในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธ

รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องสร้างความเชื่อมั่นว่ามีการเก็บข้อมูลรวมที่เที่ยงตรงของผู้ครอบครองอาวุธ เช่นเดียวกันกับอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของผู้ผลิต ผู้ส่งออกและผู้นำเข้าอาวุธขนาดเล็กภายในดินแดนของตน โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องเก็บไว้ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อการติดตามอาวุธดังกล่าว¹²¹

¹¹⁸ Ibid. , Section II, Article (A) (1).

¹¹⁹ Ibid. , Section II, Article (B) (1).

¹²⁰ Ibid. , Section II, Article (B) (2).

¹²¹ Ibid. , Section II, Article (B) (3).

(4) มาตรการในการสร้างความโปร่งใส

สำหรับมาตรการในการสร้างความเชื่อมั่นและการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา รัฐที่เข้าร่วมจะต้องทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2001 ในเรื่องระบบการทำเครื่องหมายบนอาวุธแห่งชาติที่ใช้ในการผลิตและ/หรือการนำเข้าอาวุธขนาดเล็ก และจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการแห่งชาติในการควบคุมผู้ผลิตอาวุธ และรัฐจะต้องมีการติดตามความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเสมอ¹²²

2. มาตรการในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยพิจารณาจากเกณฑ์ในการส่งออกและการควบคุมการส่งออก

การสร้างและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งออกอาวุธนี้จะช่วยให้พันธมิตรผู้ประสกร่วมกันในการป้องกันการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก และการควบคุมทางด้านเอกสารและวิธีการเกี่ยวกับการส่งออกและกิจกรรมของตัวแทนค้าอาวุธระหว่างประเทศ โดยการประสานงานกันในทางกฎหมายเป็นเรื่องสำคัญต่อการต่อต้านการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายซึ่งมาตรการในส่วนนี้มุ่งที่จะสร้างกฎเกณฑ์ หลักการและมาตรการในการสนับสนุนความรับผิดชอบในการโอนอาวุธและเป็นการลดโอกาสอาวุธที่จะไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย โดยหลักการในส่วนนี้กำหนดมาตรการต่างๆ ไว้ดังนี้¹²³

(1) กฎเกณฑ์ทั่วไปในการ ส่งออกอาวุธ

เกณฑ์ในการส่งออกอาวุธขององค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปตามเอกสารของ OSCE ว่าด้วยหลักการเกี่ยวกับการโอนอาวุธตามแบบนั้นกำหนดมาตรการเอาไว้ดังนี้

1) รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ในการส่งออกอาวุธขนาดเล็กโดยพิจารณาตามเงื่อนไขดังนี้

(1) เคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนและหลักเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประเทศผู้รับ¹²⁴

(2) สถานการณ์ภายในประเทศและในภูมิภาคทั้งในและรอบข้างประเทศผู้รับ

ภายหลังจากที่ได้พิจารณาความตึงเครียดที่ปรากฏหรือความขัดแย้งทางอาวุธ¹²⁵

¹²² Ibid. ,Section II, Article (C) (1).

¹²³ Ibid. ,Section III, paragraph 1.

¹²⁴ Ibid. ,Section III, Article (A) (2) (a) (i).

(3) บันทึกการใช้ของประเทศผู้รับ โดยคำนึงถึงพันธกรณีระหว่างประเทศและข้อผูกมัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการไม่ใช้กำลัง และการหยุดการแพร่กระจายของอาวุธหรือโดยประการอื่นที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธและการลดอาวุธ และบันทึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการปฏิบัติในสถานการณ์ข้อพิพาททางอาวุธ¹²⁶

(4) ลักษณะทางธรรมชาติและมูลค่าของอาวุธที่ถูกโอนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของประเทศผู้รับ รวมถึงความจำเป็นเพื่อการป้องกันตัวและเพื่อความปลอดภัยตามกฎหมายและเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้อาวุธกับมนุษย์และทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่น้อยที่สุด¹²⁷

(5) ความจำเป็นของประเทศผู้รับในการใช้อาวุธเพื่อสิทธิในการป้องกันตนเองโดยปัจเจกหรือโดยรวมกลุ่มตามมาตรา 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ¹²⁸

(6) การทำทายต่อการโอนอาวุธเพื่อตอบสนองอย่างเหมาะสมของประเทศผู้รับต่อการเผชิญหน้าในเรื่องการคุกคามทางการทหารและความมั่นคง¹²⁹

(7) ความจำเป็นทางด้านความมั่นคงภายในที่ชอบด้วยกฎหมายของประเทศผู้รับ¹³⁰

(8) ความจำเป็นที่ประเทศผู้รับจะต้องมีความสามารถในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพหรือมาตรการอื่นๆ ตามแต่การพิจารณาของสหประชาชาติหรือองค์กรเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรป¹³¹

2) รัฐผู้มีส่วนร่วมจะต้องระวังในเรื่องการออกใบอนุญาตในการส่งออกที่จะต้องปราศจากความเสี่ยงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ดังนี้

(1) อาวุธจะถูกนำไปใช้เพื่อการละเมิดหรือการปราบปรามทางสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน¹³²

(2) การคุกคามต่อความมั่นคงภายในของประเทศอื่นๆ¹³³

(3) อาวุธที่ส่งออกไปอาจถูกนำกลับเข้ามาในประเทศอีก¹³⁴

¹²⁵ Ibid. , Section III, Article (A) (2) (a) (ii).

¹²⁶ Ibid., Section III, Article (A) (2) (a) (iii).

¹²⁷ Ibid., Section III, Article (A) (2) (a) (iv).

¹²⁸ Ibid., Section III, Article (A) (2) (a) (v).

¹²⁹ Ibid., Section III, Article (A) (2) (a) (vi).

¹³⁰ Ibid., Section III, Article (A) (2) (a) (vii).

¹³¹ Ibid., Section III, Article (A) (2) (a) (viii).

¹³² Ibid., Section III, Article (A) (2) (b) (i).

¹³³ Ibid., Section III, Article (A) (2) (b) (ii).

(4) เป็นการละเมิดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ตามการพิจารณาขององค์การเพื่อความร่วมมือและความร่วมมือแห่งยุโรป ในเรื่องข้อตกลงสำหรับยุติการแพร่กระจายอาวุธขนาดเล็ก หรือการควบคุมอาวุธอื่นๆ และข้อตกลงเพื่อการลดอาวุธ¹³⁵

(5) อาจเป็นการทำให้ความขัดแย้งที่มีอยู่แล้วคงอยู่ต่อไปหรือเลวร้ายลง โดยพิจารณาจากความจำเป็นตามกฎหมายในการป้องกันตัว หรือการคุกคามตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการปฏิบัติในความขัดแย้งทางอาวุธ¹³⁶

(6) อาจเป็นอันตรายต่อสันติภาพ หรือเป็นการทำให้เกิดการสะสมอาวุธเพิ่มขึ้น หรืออาจทำให้เสถียรภาพในภูมิภาคขาดหายไป¹³⁷

(7) อาจมีทั้งการขายคืนภายในประเทศผู้รับหรือมีการส่งกลับเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝ่าฝืนต่อความมุ่งประสงค์ของเอกสารนี้¹³⁸

(8) อาจถูกนำไปใช้เพื่อการปราบปราม¹³⁹

(9) อาจเป็นการสนับสนุนกลุ่มก่อการร้าย¹⁴⁰

(10) อาจเป็นการอำนวยความสะดวกต่อองค์กรอาชญากรรม¹⁴¹

(11) อาจถูกนำไปใช้ในทางอื่นที่ไม่ใช่การป้องกันตามกฎหมายและเพื่อความจำเป็นทางความมั่นคงของประเทศผู้รับ¹⁴²

ตามเกณฑ์ในการส่งออกนี้กำหนดให้รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องพิจารณาถึงความสามารถในการบริหารจัดการเก็บรักษาอาวุธและวิธีการเพื่อความปลอดภัยของประเทศผู้รับด้วย¹⁴³ และรัฐผู้เข้าร่วมจะต้องสร้างความพยายามตามความสามารถของตนในการสร้างความแน่นอนว่า

¹³⁴ Ibid. , Section III, Article (A) (2) (b) (iii).

¹³⁵ Ibid. , Article (A) (2) (b) (iv).

¹³⁶ Ibid. , Article (A) (2) (b) (v).

¹³⁷ Ibid. , Article (A) (2) (b) (vi).

¹³⁸ Ibid. , Article (A) (2) (b) (vii).

¹³⁹ Ibid. , Article (A) (2) (b) (viii).

¹⁴⁰ Ibid. , Article (A) (2) (b) (ix).

¹⁴¹ Ibid. , Article (A) (2) (b) (x).

¹⁴² Ibid. , Article (A) (2) (b) (xi).

¹⁴³ Ibid. , Article (A) (2) (c).

ข้อตกลงในการออกใบอนุญาตสำหรับการผลิตอาวุธจะต้องพิจารณาถึงผู้ผลิตที่ตั้งอยู่นอกดินแดนด้วย และจะใช้บังคับกับเกณฑ์ข้างต้นต่อการส่งออกของผู้ผลิตรายใดๆ ภายใต้การอนุญาตตามข้อตกลง¹⁴⁴

นอกจากนี้รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องสร้างความมั่นใจได้ว่าหลักการตามที่กำหนดนี้ จะส่งผลต่อกระบวนการทางนิติบัญญัติภายในรัฐและ/หรือนโยบายแห่งชาติเกี่ยวกับการส่งออก อาวุธตามแบบและเทคโนโลยีอื่นที่เกี่ยวข้อง¹⁴⁵ และรัฐจะต้องพิจารณาในการช่วยเหลือรัฐผู้เข้าร่วม อื่นๆ ในการจัดตั้งกลไกแห่งชาติที่มีประสิทธิภาพสำหรับการควบคุมการส่งออกอาวุธเล็ก¹⁴⁶

(2) กระบวนการในการนำเข้า ส่งออกและการผ่านแดน

รัฐผู้เข้าร่วมตกลงที่จะดำเนินการตามวิธีการในการนำเข้า ส่งออกอาวุธขนาดเล็กและการผ่านแดนในทางระหว่างประเทศดังนี้

1. รัฐจะต้องมีกระบวนการในการออกใบอนุญาตหรือการมอบอำนาจแก่การ ขนส่งอาวุธเพื่อการนำเข้ามาในหรือส่งออกนอกประเทศ โดยมาตรการดังกล่าวจะต้องมีความ พอเพียงต่อการควบคุมการโอนอาวุธและเป็นการป้องกันต่อการที่อาวุธดังกล่าวจะตกไปสู่มือของ ผู้อื่นนอกจากประเทศผู้รับปลายทาง และแต่ละรัฐจะต้องใช้กระบวนการแห่งชาติเกี่ยวกับเรื่อง การส่งอาวุธขนาดเล็กผ่านดินแดนไปสู่ประเทศผู้รับปลายทางนอกดินแดนของตนเพื่อรักษาการควบคุม อย่างมีประสิทธิภาพของการผ่านแดน¹⁴⁷

2. ก่อนที่รัฐจะทำการอนุญาตให้มีการส่งอาวุธไปยังประเทศอื่น รัฐจะต้อง แน่ใจก่อนว่าตนได้รับใบอนุญาตในการนำเข้าหรือเอกสารรูปแบบอื่นของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ซึ่ง ออกโดยรัฐผู้นำเข้า เมื่อรัฐได้มาถึงจุดส่งผ่านอาวุธเล็กระหว่างรัฐผู้ส่งออกและรัฐผู้นำเข้าแล้ว ผู้ ส่งออกหรือผู้ได้รับอำนาจในการส่งออกจะต้องแน่ใจว่าได้มีการออกใบมอบอำนาจในการผ่านแดน ตามความต้องการของรัฐทางผ่านแล้ว¹⁴⁸

3. เมื่อมีการร้องขอโดยรัฐหนึ่ง รัฐผู้เข้าร่วมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกรรม การส่งออก นำเข้าอาวุธเล็ก จะต้องมีการแจ้งถึงการที่อาวุธถูกส่งออกจากรัฐผู้ส่ง และเมื่อรัฐผู้นำเข้า ได้รับอาวุธนั้นไว้แล้ว¹⁴⁹

¹⁴⁴ Ibid. , Section III, Article (A) (3).

¹⁴⁵ Ibid. , Article (A) (4) (i).

¹⁴⁶ Ibid. , Article (A) (4) (ii).

¹⁴⁷ Ibid. , Article (B) (2).

¹⁴⁸ Ibid. , Article (B) (3).

¹⁴⁹ Ibid. , Article (B) (4).

4. โดยไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิของรัฐในการส่งออกอาวุธซึ่งตนได้นำเข้ากลับคืน อาจมีการใส่เงื่อนไขในสัญญาเพื่อการซื้อขายอาวุธว่าจะต้องมีการปรึกษากันก่อนหากจะมีการโอนอาวุธกลับ¹⁵⁰

5. เพื่อการป้องกันอาวุธตกไปสู่ส่วนที่ผิดกฎหมาย รัฐผู้เข้าร่วมต่างๆ อาจดำเนินการจัดตั้งกระบวนการให้รัฐผู้ส่งอาวุธจะต้องทำให้แน่ใจว่าการขนส่งการ โอนอาวุธจะต้องเป็นไปโดยปลอดภัย กระบวนการดังกล่าวอาจรวมถึงการตรวจนับอาวุธ ณ จุดที่มีการส่งอาวุธ¹⁵¹

6. รัฐผู้เข้าร่วมจะไม่อนุญาตให้มีการโอนอาวุธใดๆ ที่ไม่มีการทำเครื่องหมายโดยรัฐจะโอนหรือโอนกลับเฉพาะอาวุธแต่ละชิ้นที่มีการทำเครื่องหมายที่เป็นหนึ่งเดียวกันเท่านั้น¹⁵²

7. รัฐผู้เข้าร่วมตกลงว่าจะต้องมีการกำหนดกลไกแห่งชาติที่เหมาะสมในการสร้างความร่วมมือทางด้านนโยบายและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเข้า การส่งออกและการผ่านแดน¹⁵³

(3) การดำเนินการทางด้านเอกสารในการนำเข้า ส่งออก และการผ่านแดน

รัฐผู้เข้าร่วมตกลงที่จะมีการสังเกตการณ์ตามมาตรฐานเพื่อเสริมเอกสารเกี่ยวกับการส่งออกว่าจะไม่มีใบอนุญาตใดที่ออกโดยไม่มีการรับรองผู้ใช้รายสุดท้าย หรือโดยรูปแบบอื่นใด (เช่นใบรับรองการนำเข้าในทางระหว่างประเทศ) ซึ่งออกโดยรัฐผู้รับ โดยเจ้าหน้าที่ผู้ลงนามในใบรับรองจะต้องมีจำนวนขั้นต่ำอย่างน้อยตามการปฏิบัติการโดยปกติของแต่ละประเทศ และเอกสารเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออกและการผ่านแดนจะต้องประกอบด้วยมาตรฐานขั้นต่ำที่เกี่ยวกับข้อมูลซึ่งจะต้องมีการเปิดเผยโดยรัฐเพื่อพัฒนาคำแนะนำโดยพื้นฐานแห่ง “การปฏิบัติที่ดีที่สุด”¹⁵⁴ ระหว่างรัฐต่างๆ¹⁵⁵

นอกจากนี้รัฐผู้เข้าร่วมตกลงที่จะรับรองว่าบันทึกที่เที่ยงตรงโดยรวมของธุรกรรมอาวุธขนาดเล็กซึ่งเป็นไปโดยใบอนุญาตหรือการมอบอำนาจ จะต้องได้รับการเก็บรักษาไว้ให้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการติดตามอาวุธขนาดเล็ก และรัฐ

¹⁵⁰ Ibid. , Article (B) (5).

¹⁵¹ Ibid. , Article (B) (6).

¹⁵² Ibid. , Article (B) (7).

¹⁵³ Ibid. , Article (B) (8).

¹⁵⁴ “best practice”

¹⁵⁵ OSCE Document on Small Arms and Light Weapons 2000, Section III, Article(C) (1).

ตกลงว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องในบันทึก และข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็นในการติดตามอาชุนั้นสามารถใช้ได้ตามกระบวนการในวรรค (E) 3 และ 4¹⁵⁶

(4) การควบคุมตัวแทนจำหน่ายอาชุนระหว่างประเทศ

กำหนดให้รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องพิจารณาเพื่อสร้างระบบแห่งชาติเพื่อกำหนดเกณฑ์ให้กับกิจกรรมของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการเป็นตัวแทนจำหน่ายอาชุน ระบบดังกล่าวจะต้องรวมถึงมาตรการดังนี้¹⁵⁷

1. ระบบทางทะเบียนเกี่ยวกับการดำเนินการของตัวแทนจำหน่ายอาชุนในอาณาเขตของรัฐ
2. การอนุญาตหรือมอบอำนาจแก่ตัวแทนจำหน่ายอาชุน
3. การเปิดเผยใบอนุญาตหรือการมอบอำนาจในการนำเข้าและส่งออก หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชื่อและที่ตั้งของผู้แทนจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม

(5) ส่งเสริมความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมาย

ในการบังคับตามพันธกรณีระหว่างประเทศรัฐภาคีจะต้องแน่ใจว่าตนจะมีความสามารถที่มีประสิทธิภาพดีพอในการบังคับตามพันธกรณีผ่านทางเจ้าหน้าที่แห่งรัฐที่เกี่ยวข้องและระบบยุติธรรมได้¹⁵⁸

รัฐผู้เข้าร่วมจะปฏิบัติกับการ โอนอาชุนใดๆ ที่เป็นการละเมิดต่อเกณฑ์ในการกักกันอาชุนของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในฐานะของอาชญากรรม มิฉะนั้นต้องดำเนินการทางกฎหมายภายใน¹⁵⁹

รัฐจะต้องสร้างความช่วยเหลือทางกฎหมายและความร่วมมือในรูปแบบอื่นแก่รัฐภาคีอื่นเพื่อช่วยการสืบสวน การดำเนินการตามกฎหมายและการติดตามจับการค้าอาชุนขนาดเล็กที่ผิดกฎหมาย โดยอาจมีการทำความตกลงอื่นๆ เพิ่มเติมแล้วแต่กรณี¹⁶⁰

รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องร่วมมือกับรัฐอื่นโดยพื้นฐานของวิธีการทางการทูตหรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้องและร่วมกับองค์การระหว่างรัฐบาล เช่น องค์การตำรวจระหว่างประเทศในการติดตามอาชุนที่ผิดกฎหมาย ความร่วมมือดังกล่าวย่อมรวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่สืบสวน

¹⁵⁶ Ibid. , Article (C) (2).

¹⁵⁷ Ibid. , Article (D) (1).

¹⁵⁸ Ibid. , Article (E) (1).

¹⁵⁹ Ibid. , Article (E) (2).

¹⁶⁰ Ibid. , Article (E) (3).

ของรัฐอื่น และการอำนวยความสะดวกแก่โปรแกรมการฝึกอบรมในระดับภูมิภาค อนุภูมิภาคและระดับประเทศ และจะต้องมีการฝึกการบังคับใช้กฎหมาย จารีต และอื่นๆ ในขอบเขตของอาวุธขนาดเล็ก ตามความเหมาะสมร่วมกัน¹⁶¹

รัฐตกลงที่จะช่วยเหลือรัฐอื่นทางด้าน เทคนิค การเงินและการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย¹⁶²

รัฐจะต้องมีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันดังนั้นรัฐจะต้องสร้างช่องทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายอาวุธระหว่างประเทศที่ได้รับอนุญาต
- 2) การจับกุมอาวุธที่ผิดกฎหมาย รวมถึง จำนวนและประเภทของอาวุธที่ถูกจับการทำเครื่องหมายและรายละเอียดของส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 3) ข้อมูลของปัจเจกหรือกลุ่มที่ต้องสงสัยว่าจะละเมิดต่อกฎเกณฑ์ควบคุมการส่งออกอาวุธแห่งชาติ
- 4) ข้อมูลในเรื่องประสบการณ์ใช้บังคับกฎหมายและมาตรการซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กที่ผิดกฎหมาย อันอาจรวมถึงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแต่ไม่จำกัดถึงข้อมูลการหลบซ่อนอาวุธและวิธีการในการตรวจหา ซึ่งใช้กับการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายและข้อมูลการละเมิดเกณฑ์การกักอาวุธ

(6) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและมาตรการเพื่อความโปร่งใส

รัฐผู้เข้าร่วมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการส่งออกอาวุธ การนำเข้าอาวุธ เป็นรายปีโดยไม่ช้ากว่า 30 มิถุนายน เริ่มตั้งแต่ปี 2002 โดยระหว่างการแลกเปลี่ยนข้อมูลครั้งก่อน ข้อมูลที่จะถูกแลกเปลี่ยนจะต้องเสนอให้แก่ ศูนย์ป้องกันความขัดแย้ง (Conflict Prevention Center: CPC) โดยรัฐจะต้องศึกษาแนวทางในการแก้ไขการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องการโอนอาวุธ¹⁶³

รัฐผู้เข้าร่วมจะแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายภายในของรัฐและการปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายการส่งออก กระบวนการ เอกสารและการควบคุมตัวแทนจำหน่ายอาวุธ

¹⁶¹ Ibid. , Article (E) (4).

¹⁶² Ibid. , Article (E) (5).

¹⁶³ Ibid. , Article (F) (1).

ในทางระหว่างประเทศ โดยใช้การแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวเป็นการเผยแพร่ความรู้ในเรื่อง “การปฏิบัติที่ดีที่สุด” โดยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ทันสมัยเท่าที่จำเป็น¹⁶⁴

3. มาตรการในการบริหารจัดการในการเก็บรักษาอาวุธ การลดและการทำลายอาวุธส่วนเกิน

ในส่วนของมาตรการนี้นั้นได้มีการส่งเสริม “การปฏิบัติที่ดีที่สุด” เพื่อบริหารการคลังสินค้าภายในประเทศและการเก็บรักษาอาวุธอย่างปลอดภัย OSCE ได้กำหนดว่า

1) ต้องมีตัวชี้วัดส่วนเกินของอาวุธ

โดยรัฐจะต้องมีการประเมินการถือครองอาวุธโดยจำเป็นตามกฎหมาย¹⁶⁵ และประเมินส่วนเกินของอาวุธโดยใช้ตัวชี้วัดดังนี้¹⁶⁶

6. ขนาด โครงสร้าง และแนวคิดในเรื่องการปฏิบัติการทางกองกำลังเพื่อความมั่นคงและทหาร
7. บริบทลักษณะทางภูมิศาสตร์การเมืองและภูมิยุทธศาสตร์รวมถึงขนาดของดินแดนของรัฐและประชากร
8. สถานการณ์ความมั่นคงทั้งภายในและภายนอกประเทศ
9. พันธกรณีระหว่างประเทศรวมถึงเรื่องปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ
10. อาวุธขนาดเล็กที่ไม่ได้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหารตามกฎหมายภายในและทางปฏิบัติ

ทั้งนี้รัฐจะต้องมีการทบทวนเรื่องทั่วไปและเฉพาะดังนี้

4. การเปลี่ยนแปลงนโยบายการป้องกันประเทศ
5. การลดหรือการฟื้นฟูสภาพกองกำลังเพื่อความมั่นคงหรือทหาร
6. การพัฒนาการเก็บรักษาอาวุธอย่างทันสมัย หรือการหาอาวุธมาเพิ่ม

2) การเพิ่มพูนความปลอดภัยและการบริหารจัดการการเก็บรักษาอาวุธในประเทศ¹⁶⁷

¹⁶⁴ Ibid. , Aricle (F) (1).

¹⁶⁵ Ibid. , Aricle (A) (1).

¹⁶⁶ Ibid. , Aricle (A) (2).

¹⁶⁷ Ibid. , Aricle (B).

รัฐรับทราบว่าการควบคุมการเก็บรักษาอาวุธเล็กภายในประเทศที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันการสูญหายจากการโจรกรรม การฉ้อราษฎร์บังหลวงและการปล่อยปะละเลย ดังนั้นรัฐจะต้องแน่ใจว่าตนเองมีการควบคุมที่เหมาะสมทั้งทางด้านจำนวนของอาวุธในคลัง วิธีการควบคุมและมาตรการใดๆ กระบวนการและมาตรการเช่นว่านั้นให้รวมถึง

- 9) คุณลักษณะของสถานที่เก็บอาวุธที่เหมาะสม
- 10) มาตรการในการควบคุมการเข้าถึงอาวุธในคลัง
- 11) มาตรการที่จำเป็นสำหรับการป้องกันที่เพียงพอในสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 12) มาตรการเพื่อความปลอดภัยโดยการถือคฤกญแจหรือโดยวิธีอื่นใด
- 13) การจัดการคลังและกระบวนการควบคุมการตรวจนับอาวุธ
- 14) มาตรการการลงโทษที่จะใช้ในกรณีอาวุธสูญหายหรือถูกโจรกรรม
- 15) วิธีการรายงานฉุกเฉินถึงอาวุธที่สูญหาย
- 16) กระบวนการที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับการขนส่งอาวุธ

3) การทำลายอาวุธและการทำให้เสื่อมสภาพ¹⁶⁸

รัฐตกลงว่าวิธีการที่จะจัดการกับอาวุธเล็กคือการทำลาย โดยการทำลายจะต้องทำให้อาวุธเสื่อมสภาพโดยถาวรและเกิดความเสียหายทางกายภาพ อาวุธเล็กที่เป็นส่วนเกินจากความจำเป็นของประเทศจะต้องถูกทำลาย อย่างไรก็ตามหากมีการจัดการกับอาวุธโดยการส่งออกจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ในการส่งออกตามเอกสารนี้ด้วย¹⁶⁹ อาวุธที่ยึดได้จากการค้าอาวุธเถื่อนเมื่อผ่านขั้นตอนทางกระบวนการยุติธรรมเสร็จสิ้นแล้วจะต้องถูกทำลายด้วย¹⁷⁰ ในการทำให้อาวุธใช้การไม่ได้นั้นจะต้องทำลายส่วนที่สำคัญของอาวุธให้ไม่สามารถใช้การได้อย่างถาวรและไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งได้¹⁷¹

4) การช่วยเหลือทางเทคนิคและการเงิน¹⁷²

รัฐจะต้องมีความสมัครใจที่จะร่วมกับองค์การระหว่างประเทศและสถาบันใดๆ ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านคำปรึกษา การเงินและทางเทคนิค ในการควบคุมหรือกำจัด

¹⁶⁸ Ibid. , Section IV, Article (C).

¹⁶⁹ Ibid. , Article (C) (1).

¹⁷⁰ Ibid. , Article (C) (2).

¹⁷¹ Ibid. , Article (C) (3).

¹⁷² Ibid. , Article (D).

อาวุธเล็กส่วนเกิน¹⁷³ โดยรัฐจะต้องสนับสนุนและร่วมมือกับความพยายามในทางระหว่างประเทศ
อื่นๆ และตอบสนองต่อการจัดการเก็บรักษาอาวุธและ โครงการเพื่อความมั่นคง การฝึกอบรมและ
การประเมินความน่าเชื่อถือ¹⁷⁴

5) มาตรการเพื่อความโปร่งใส¹⁷⁵

รัฐภาคีจะต้องมีการแบ่งปันข้อมูลที่ใช้ได้เป็นรายปี โดยไม่ช้ากว่าวันที่ 30
มิถุนายน โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2002 ข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีการแบ่งประเภทและประเภทย่อยและ
ปริมาณอาวุธส่วนเกินและ/หรือที่ถูกยึดได้และถูกทำลายในดินแดนตน ใน 1 รอบปฏิทิน¹⁷⁶ และ
ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2002 รัฐจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการจัดเก็บอาวุธ
และกระบวนการเพื่อความปลอดภัย โดยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้ทันสมัยเสมอ เวทีความ
ร่วมมือเพื่อความมั่นคงจะต้องพิจารณาเพื่อการพัฒนาแนวทาง “การปฏิบัติที่ดีที่สุด” เพื่อส่งเสริม
การจัดเก็บอาวุธอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อรับรองระบบความปลอดภัยในหลายระดับสำหรับการ
จัดเก็บอาวุธ และพิจารณาการทำงานขององค์การระหว่างประเทศและสถาบันที่เกี่ยวข้อง¹⁷⁷

นอกจากนี้รัฐจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องเทคนิคและกระบวนการในการ
ทำลายอาวุธภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2001 โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องทันสมัยและเป็นแนวทาง
สำหรับ “การปฏิบัติที่ดีที่สุด”¹⁷⁸

ในส่วนของมาตรการเพื่อความมั่นใจนั้นรัฐจะต้องมีการจัดเชิญให้รัฐอื่นๆ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบททางภูมิภาคและอนุภูมิภาค เพื่อเข้ามาสังเกตการณ์การทำลายอาวุธใน
ดินแดนตน¹⁷⁹

4. มาตรการในการเตือนภัยล่วงหน้า การป้องกันความขัดแย้ง การจัดการ กับวิกฤตการณ์และการฟื้นฟูหลังความขัดแย้งจบสิ้นลง

¹⁷³ Ibid. , Article (D) (1).

¹⁷⁴ Ibid. , Article (D) (2).

¹⁷⁵ Ibid. , Article (E).

¹⁷⁶ Ibid. , Article (E) (1).

¹⁷⁷ Ibid. , Article (E) (2).

¹⁷⁸ Ibid. , Article (E) (3).

¹⁷⁹ Ibid. , Article (E) (4).

มาตรการนี้เกิดขึ้นมาเนื่องจากแนวความคิดที่ว่า การจัดการกับการแพร่กระจายของอาวุธเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันความขัดแย้ง และจะมีการแก้ไขปัญหาคือสันติมากขึ้น รวมถึงทั้งการสร้างสันติภาพและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากอาวุธขนาดเล็กเป็นสิ่งที่ทำลายระเบียบต่างๆ นำมาซึ่งการก่อการร้ายและอาชญากรรมที่รุนแรงหรือความขัดแย้งจึงต้องมีกฎหมาย หลักการและมาตรการดังนี้¹⁸⁰

1) การเตือนภัยล่วงหน้าและการป้องกันความขัดแย้ง

โดยการพิจารณาจากสถานการณ์ความมั่นคงที่เสื่อมลงไปเป็นองค์ประกอบหลักในการเตือนภัยล่วงหน้า ทั้งนี้แต่ละรัฐจะต้องระบุดังความเชื่อมโยงระหว่างการแพร่กระจายของอาวุธกับสถานการณ์ความมั่นคง โดยรัฐอาจเสนอเรื่องต่อ OSCE ในเวทีความร่วมมือเพื่อความมั่นคงหรือคณะมนตรีถาวรที่เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายของอาวุธ¹⁸¹

2) การฟื้นฟูสภาพหลังความขัดแย้งเสร็จสิ้น

เนื่องจากการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กอาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสภาพแวดล้อมหลังสถานการณ์ความขัดแย้งจึงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมสถานกาณ์ดังกล่าว¹⁸² ทั้งนี้สถานการณ์ความมั่นคงทางเสถียรภาพหมายถึงความน่าเชื่อถือในทางสาธารณะของส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมอาวุธและโครงการเพื่อการควบคุมอาวุธและโครงการหลังความขัดแย้งที่สำคัญ¹⁸³

3) กระบวนการประเมินผลและการรับรอง

รัฐจะต้องมีการประเมินการลดอาวุธในสถานการณ์หลังความขัดแย้งโดยเวทีความร่วมมือเพื่อความมั่นคงหรือคณะมนตรีถาวรเพื่อป้องกันความขัดแย้ง¹⁸⁴ นอกจากนี้รัฐอาจพิจารณาโดยคณะมนตรีถาวรผ่านโครงการคณะผู้เชี่ยวชาญพิเศษเพื่อประสานงานและให้ความช่วยเหลือในประเด็นที่เกี่ยวกับอาวุธเล็ก โดยคณะผู้เชี่ยวชาญอาจทำงานร่วมกับรัฐบาลและองค์การ

¹⁸⁰ Ibid. , Section V, Article (1).

¹⁸¹ Ibid. , Article (A) (1).

¹⁸² Ibid. , Article (B) (1).

¹⁸³ Ibid. , Article (B) (2).

¹⁸⁴ Ibid. , Article (C) (1).

อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินสถานการณ์ความมั่นคงรวมก่อนที่จะมีการเสนอคำแนะนำโดย OSCE¹⁸⁵

4) มาตรการอื่นๆ

การตอบสนองต่อคำแนะนำของคณะผู้เชี่ยวชาญนั้น คณะมนตรีถาวรจะต้องพิจารณาตามมาตรการดังต่อไปนี้

- (1) การตอบสนองต่อการขอความช่วยเหลือทางความมั่นคงและการจัดเก็บอาวุธ
- (2) ความช่วยเหลือในการตรวจตราการลดและการจัดการอาวุธภายในประเทศ
- (3) ความช่วยเหลือร่วมกันในการปฏิบัติเพื่อควบคุมชายแดนในการลดการค้าอาวุธขนาดเล็กที่ผิดกฎหมาย
- (4) ความช่วยเหลือในการรวบรวมอาวุธและโครงการการควบคุม
- (5) ขยายขอบเขตการดำเนินการของ OSCE ในการปฏิบัติการให้ครอบคลุมถึงประเด็นอาวุธเล็ก
- (6) การปรึกษาหารือและความร่วมมือกับ OSCE และองค์การหรือสถาบันอื่นๆ

โดยมาตรการดังกล่าวจะต้องประสานงานร่วมกันในระดับอนุภูมิภาค¹⁸⁶ ทั้งนี้ อาจมีการพิจารณาถึงผู้สนับสนุนระดับชาติ โครงการเพื่อการเรียนรู้และความรับรู้สาธารณะโดยเน้นเรื่องในแง่ลบของอาวุธเล็ก และอาจมีโครงการให้มีการคืนอาวุธที่ผิดกฎหมายโดยสมัครใจแล้วนำอาวุธดังกล่าวและอาวุธที่ยึดได้ไปทำลาย¹⁸⁷

5) การจัดการเก็บรักษาอาวุธและการลดอาวุธในช่วงการฟื้นฟูหลังความขัดแย้งเสร็จสิ้นลง

เนื่องจากการเก็บรักษาอาวุธและการจัดการสถานการณ์อย่างอ่อนแอ รัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้เป็นพื้นฐาน¹⁸⁸

¹⁸⁵ Ibid. , Article (C) (2).

¹⁸⁶ Ibid. , Article (D) (4).

¹⁸⁷ Ibid. , Article (D) (5).

¹⁸⁸ Ibid. , Article (E) (1).

- (1) ประเด็นเรื่องการเก็บรักษาอย่างปลอดภัย ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเพื่อสันติรวมถึงข้อตกลงเพื่อสันติภาพ
- (2) เพื่อสร้างความมั่นคง สถานที่เก็บรักษาอาวุธจะต้องอยู่รวมกันในพื้นที่ไม่มากเท่าที่จะเป็นไปได้
- (3) อาวุธขนาดเล็กที่ถูกยึดและถูกรวบรวมจะต้องถูกทำลายอย่างรวดเร็วตามกระบวนการทางกฎหมาย
- (4) กระบวนการจัดการในเชิงบริหารจะต้องวางพื้นฐานในการลดอาวุธและกระบวนการทำลายอาวุธอย่างรวดเร็ว

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว OSCE ยังต้องการให้แต่ละประเทศสร้างจุดติดต่อเพื่อประสานงานกับ OSCE อีกด้วย¹⁸⁹ โดยเลขานุการของ OSCE จะทำการเวียนเอกสารนี้ไปยังรัฐบาลที่เกี่ยวข้องในการประสานงานอัน ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ประเทศไทยและกลุ่มเมดิเตอร์เรเนียนอัน ได้แก่ อัลจีเรีย อียิปต์ อิสราเอล จอร์แดน โมร็อกโกและตูนิเซีย¹⁹⁰ โดยกฎระเบียบ หลักการและมาตรการตามเอกสารนี้มีความผูกพันทางการเมือง โดยอย่างน้อยที่สุดก็จะต้องมีการปฏิบัติตามเอกสารนี้¹⁹¹

สำหรับในส่วนของแนวทางการปฏิบัติตามมาตรการของ OSCE นั้น เนื่องจากเป็นมาตรการที่ไม่ได้มีผลบังคับในทางกฎหมายประกอบกับการที่มีลักษณะเป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการปฏิบัติเท่านั้นจึงยังไม่มีกรณีการปฏิบัติหรือตัวอย่างใดที่จะนำมาอธิบายประกอบได้

ข้อสังเกต

1. น่าสังเกตว่ามาตรการที่ปรากฏตามตราสารนี้หลายมาตรการที่มีความละเอียดและแสดงถึงเกณฑ์ในการพิจารณาที่น่าสนใจ ดังเช่น เกณฑ์ในการพิจารณาถึง “อาวุธส่วนเกิน” ที่สามารถนำไปทำลายได้ ว่าอย่างไรจึงเรียกว่าอาวุธส่วนเกิน หรือมาตรการในการเก็บรักษาอาวุธ และมาตรการในการทำเครื่องหมายบนอาวุธ ฯลฯ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ตราสารอื่นๆ ไม่ได้กล่าวถึงโดยละเอียด หากพิจารณาถึงลักษณะความผูกพันทางกฎหมายตามตราสารนี้ ก็จะพบว่ามาตรการตามตราสารนี้ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายเนื่องจากเป็นเพียงแนวทางการปฏิบัติดังนั้นการที่จะ

¹⁸⁹ Ibid. , Section VI, Article (1).

¹⁹⁰ Ibid. , Article (5).

¹⁹¹ Ibid. , Article (6).

นำไปใช้ในการเสริมตราสารอื่นๆ เพื่อเป็นการขยายความแนวปฏิบัติเช่นการนำไปขยายความแนวปฏิบัติของแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

2. การควบคุมอาวุธตามกรอบของการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอาจใช้ได้ดีกับอาวุธขนาดเล็กดังเช่นอาวุธปืน ไม่ว่าจะป็นอาวุธปืนที่ถูกกฎหมายหรืออาวุธปืนที่ผิดกฎหมาย แต่ในลำดับของวัตุระเบิดยังคงเป็นสิ่งที่ไม่อาจใช้มาตรฐานเดียวกันในการควบคุมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของทุนระเบิดสังหารบุคคลซึ่งจัดเป็นอาวุธเบาที่ค่อนข้างที่จะต้องอาศัยกรอบในการควบคุมอาวุธตามกรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมากกว่าการควบคุมตามกรอบทั่วไปเนื่องจากมีผลความร้ายแรงของการใช้ต่างกัน

3.1.3.2 ประเด็นที่น่าพิจารณาตามมาตรการทางกฎหมาย

จุดเด่น ของมาตรการทางกฎหมายในกรอบของการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

1. เป็นมาตรการที่มีความละเอียดมากกว่ามาตรการในระดับภูมิภาคอื่นๆ โดยมีหลักการที่น่าสนใจในเรื่องการเตือนภัยล่วงหน้าในกรณีความขัดแย้ง และการกำหนดเรื่องการทำลายอาวุธโดยละเอียด ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อประกอบการดำเนินการตามอนุสัญญาระหว่างประเทศอื่นๆ ได้เท่าที่ไม่ขัด

2. เนื่องจากไม่มีลักษณะผูกพันจึงไม่ต้องรอการลงนามเพื่อบังคับใช้ ดังนั้นประเทศใดๆ ก็อาจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างกฎหมายของตนหรือนำไปปฏิบัติได้

3. การสร้างแนวทางปฏิบัติในระดับที่ไม่ต้องอาศัยการอนุวัติการหรือการลงนามอย่างเป็นทางการอาจเป็นการสร้างกระแสให้หน่วยงานภาคเอกชนและกลุ่มองค์กรประชาสังคมสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตรการหรือสามารถที่จะรณรงค์ให้ภาคต่างๆ เกิดความตื่นตัวและความตระหนักมากขึ้นได้

จุดด้อย ของมาตรการทางกฎหมายในกรอบของการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

1. ผลของการเป็นเอกสารที่ไม่ผูกพันให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายทำให้เป็นทางเลือกที่อาจปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากทุกฝ่ายเลือกที่จะไม่ปฏิบัติตามมาตรการก็จะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ เลย

2. ลักษณะการออกกฎหมายที่ไม่ผูกมัดทำให้การตรวจตราการปฏิบัติทำได้ยาก และถึงแม้ตรวจได้ก็จะเป็นไปตามหลักความสมัครใจซึ่งไม่สามารถทราบถึงความถูกต้องและแท้จริงของข้อมูลได้

3. การสร้างมาตรการทางกฎหมายในลักษณะของมาตรการฝ่ายเดียวที่ออกมาโดยองค์กรในระดับภูมิภาคย่อมสามารถสร้างความร่วมมือได้เฉพาะในระดับภูมิภาค แต่หากองค์กรย่อยในระดับภูมิภาคมิได้ให้ความร่วมมือในการที่จะปฏิบัติตามประกอบกับการไม่มีองค์กรกลางในการตรวจตราและประเมินผล ทำให้เป็นการยากในการที่จะสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามกฎหมาย

4. มาตรการทางกฎหมายในส่วนของการควบคุมอาวุธเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมนั้นอาจใช้ได้กับอาวุธปืนซึ่งจัดเป็นอาวุธขนาดเล็ก แต่อาวุธเบาต่างเช่นวัตถุระเบิดหรือทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะต้องอาศัยกรอบในการควบคุมตามหลักการทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะมีประสิทธิภาพมากกว่า

3.1.4 มาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่อต้านและปราบปรามอาชญากรรม

มาตรการในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยความมุ่งประสงค์เพื่อการปราบปรามอาชญากรรมนั้นเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งอาชญากรรมและภัยการก่อการร้าย โดยในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างอาวุธและกลุ่มองค์กรอาชญากรรมถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทีเดียว โดยในองค์กรอาชญากรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายดังเช่น การค้ามนุษย์ การค้าอัญมณี และแม้กระทั่งการค้ายาเสพติด ก็มักจะมีการใช้อาวุธที่ผิดกฎหมายประกอบด้วย ในบางกรณีอาวุธเป็นเพียงส่วนประกอบในการดำเนินการขององค์กร บางครั้งอาวุธเป็นสิ่งที่แอบลักลอบขายไปกับสินค้าอื่น ในหลายกรณีอาวุธก็กลายเป็นสินค้าเพื่อการซื้อขายไปเสียทีเดียว โดยทั่วไปนั้นอาชญากรรมภายในประเทศจะอยู่ภายใต้กฎหมายอาญาของประเทศที่จะควบคุม ห้าม และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายอยู่แล้ว แต่จากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปมาก ทำให้การดำเนินการของกลุ่มอาชญากรรมมีลักษณะข้ามชาติ กล่าวคือ มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของหลายประเทศมากขึ้น ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น และจำเป็นที่จะต้องอาศัยกฎหมายระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการจัดการ

สำหรับในส่วนของความหมายของคำว่าอาชญากรรมข้ามชาตินั้น ก่อนที่จะมีคำนิยามตามอนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้ามชาติ ปี 2000 นั้นเดิมทีเดียวเป็นที่เข้าใจกันว่า “อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crimes) เป็นกลุ่มของอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ประกอบด้วยปัจจัยข้ามชาติ (transnational element) กล่าวคือ เป็นการกระทำความผิดหลายกรรมประกอบกัน โดยที่ผลของอาชญากรรมนี้จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ภายในของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐขึ้นไป แต่ไม่ถึงขั้นที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของ

ประชาคมระหว่างประเทศทั้งหมด ตัวอย่างอาชญากรรมระหว่างประเทศกลุ่มนี้ ได้แก่อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การค้าหญิงและเด็ก รวมถึงการกระทำ ความผิดอาญาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐขึ้นไป เป็นต้น¹⁹²

ส่วนนิยามในปัจจุบันตามอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ได้กำหนดคานิยามของ “อาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” ไว้ในมาตรา 2 ว่าหมายถึง “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและมีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า หรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม” โดยที่ “อาชญากรรมร้ายแรง” หมายความว่า “การกระทำที่เป็นความผิดซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่าได้”¹⁹³

ในการร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ปี ค.ศ. 2000 นี้ได้มีการร่างพิธีสารประกอบตามอนุสัญญานี้อีก 3 ฉบับ คือ พิธีสารป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะเด็กและสตรี เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2001 พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทะเล และอากาศ เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2001 และพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ปี ค.ศ. 2001 โดยทุกพิธีสารที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทั้งสิ้น แต่ในการศึกษาครั้งนี้พิธีสารที่จะทำการพิจารณาคือพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001 ซึ่งได้วาง

¹⁹² กิตติ โอสถเจริญผล, “เขตอำนาจรัฐสากลเหนืออาชญากรรมระหว่างประเทศ, ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 15.

¹⁹³ United Nations General Assembly, United Nations Convention against Transnational Organized Crime, UN. Doc. A/RES/55/25 (January 2001), Article 2.

ข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธเอาไว้โดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตั้งแต่ได้อธิบายต่อไป

โดยเจตนารมณ์ของการออกอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะองค์กรข้ามชาติก็เนื่องจากสหประชาชาติได้ตระหนักดีว่าอาชญากรรมหลายประเภทที่เป็นภัยร้ายแรงมักเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ โดยการกระทำของกลุ่มบุคคลที่ทำงานกันเป็นองค์กร ซึ่งอาชญากรรมดังกล่าวมักเกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องมีการกระทำการโดยใช้อาวุธประกอบในการกระทำความผิดด้วยเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด ทั้งในเรื่องของการขนย้าย หรือลักลอบข้ามชายแดนและแม้กระทั่งการค้ายาเสพติดข้ามแดน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อจัดการกับอาวุธที่ผิดกฎหมายที่อยู่ในมือของบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการออกพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายออกมา

แม้ว่าการป้องกันหรือการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายจะเป็นเรื่องที่ควรกระทำเพียงไรแต่สิ่งที่ทุกรัฐย่อมต้องการได้รับความเคารพคือสิทธิในการที่จะมีอาวุธไว้เพื่อความมั่นคงแห่งชาติซึ่งตามพิธีสารฉบับนี้ก็ได้อธิบายถึงสิทธิดังกล่าว โดยรับรองถึงสิทธิโดยธรรมชาติในการป้องกันตนเองของปัจเจกและกลุ่มตามมาตรา 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ อันมีนัยให้รัฐมีสิทธิที่จะมีอาวุธและกองกำลังในการป้องกันตนเอง รวมถึงสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเองของประชาชนทั้งมวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในดินแดนอาณานิคมหรือดินแดนภายใต้การปกครองของรัฐต่างชาติ¹⁹⁴ ทั้งนี้การเคารพสิทธิดังกล่าวจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการร่วมมือกันที่จะต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย โดยพิธีสารฉบับนี้มุ่งที่จะสร้างความรับรู้ของรัฐต่างๆ ต่อความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการที่จะป้องกัน ต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นภัยอันตรายต่อประชาชน สังคม การพัฒนาในทางเศรษฐกิจและสิทธิในการอยู่อาศัยอย่างสงบสุข¹⁹⁵ จึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องจัดทำมาตรการที่เหมาะสมรวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและมาตรการอื่นใดในระดับภูมิภาคและระดับโลกเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว¹⁹⁶ โดยจะต้องคำนึงถึง

¹⁹⁴ Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, U.N. Doc A/RES/5/255 (June 2001), paragraph 4.

¹⁹⁵ Ibid. , Preamble, paragraph 1.

¹⁹⁶ Ibid. , paragraph 2.

หลักสิทธิในการป้องกันตนเองของประชาชนตามกฎหมายสหประชาชาติและปฏิญญาว่าด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างรัฐตามกฎหมายสหประชาชาติด้วย¹⁹⁷ ดังนั้นสหประชาชาติจึงได้มีการร่างพิธีสารฉบับนี้ขึ้นมาเพิ่มเติมอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติเพื่อการปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวและเป็นแนวทางเพื่อให้รัฐต่างๆ ได้เข้าเป็นภาคีและสร้างความร่วมมือในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อต่อต้านอาชญากรรมนี้ต่อไป

ขอบเขตทั่วไปในการบังคับใช้พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001

วัตถุประสงค์หลักของพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ส่วนประกอบของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ.2001 นั้นคือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีเพื่อป้องกัน ต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย¹⁹⁸ โดยถือว่าพิธีสารนี้เป็นส่วนเพิ่มเติมอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรข้ามชาติ ค.ศ.2000¹⁹⁹ ดังนั้นในขั้นต้นการจะใช้บังคับตามพิธีสารนี้นอกจากจะต้องปฏิบัติตามพิธีสารแล้วยังต้องปฏิบัติตามพื้นฐานของอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรข้ามชาติ ค.ศ.2000 ด้วยซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับกับการกระทำที่มีองค์ประกอบของการกระทำ ความผิดโดยบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปนอกดินแดนของรัฐตนหรือในดินแดนของรัฐอื่นที่ไม่ใช่รัฐตน ทำให้การใช้บังคับของตัวพิธีสารฉบับนี้ค่อนข้างจะวางแนวทางการเป็นสากลที่กระทบถึงรัฐอื่นๆ นอกภาคีด้วย นอกจากนี้บทบัญญัติในอนุสัญญา ค.ศ. 2000 ยังจะต้องนำมาใช้เสมือนหนึ่งเป็นบทบัญญัติของพิธีสารนี้ด้วยเว้นแต่ว่าพิธีสารนี้จะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น²⁰⁰ โดยขอบเขตของการบังคับใช้ตามพิธีสารฉบับนี้นั้น ตามพิธีสารได้กำหนดว่า “นอกจากจะได้กล่าวถึงไว้เป็นประการอื่นในพิธีสารฉบับนี้ พิธีสารฉบับนี้จะใช้เพื่อป้องกัน การผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย และเพื่อสืบสวนสอบสวนและลงโทษตามฐานความผิดซึ่งได้บัญญัติขึ้นตาม บทบัญญัติข้อ 5 ของพิธีสารฉบับนี้ ซึ่งความผิดดังกล่าวจะต้องมี

¹⁹⁷ Ibid. , paragraph 4.

¹⁹⁸ Ibid. , Article 2.

¹⁹⁹ Ibid. , Article 1 (1).

²⁰⁰ Ibid. , Article 1 (2).

ลักษณะโดยสภาพเป็นการกระทำผิดข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มของอาชญากรรมที่จัดตั้งเป็นองค์กร²⁰¹ แต่จะไม่ใช้บังคับกับธุรกรรมข้ามแดนของรัฐหรือการถ่ายโอนอาชญากรรมของรัฐในกรณีที่ใช้พิธีสารฉบับนี้อาจเป็นอคติต่อสิทธิของรัฐภาคีในการกระทำเพื่อผลประโยชน์ของความมั่นคงแห่งชาติตามกฎหมายแห่งสหประชาชาติ²⁰²”

ที่กล่าวมานั้นคือขอบเขตในการใช้บังคับตามพิธีสาร ส่วนต่อมาที่พิธีสารฉบับนี้ได้กำหนดเอาไว้คือนิยาม ขอบเขตของความหมายของคำต่างๆ ที่ปรากฏตามพิธีสารฉบับนี้ซึ่งได้แก่

- 1) “อาวุธปืน” หมายถึง อาวุธที่มีส่วนประกอบของลำกล้องซึ่งใช้ในการยิง และสามารถพกพาได้ โดยถูกออกแบบมาเพื่อการยิงหรือสามารถพร้อมที่จะเปลี่ยนสภาพเพื่อใช้ในการยิงกระสุนหรือหัวกระสุนโดยการกระเบิด แต่ไม่รวมถึงอาวุธปืนโบราณหรืออาวุธจำลองของปืนโบราณซึ่งอาวุธดังกล่าวอาจอยู่ในนิยามของกฎหมายภายใน อย่างไรก็ตามก็ดีในกรณีที่ไม่มีการนิยามของอาวุธเช่นว่าอาวุธโบราณให้หมายความรวมถึงอาวุธปืนที่ผลิตก่อนปี ค.ศ.1899 เป็นต้นไป²⁰³

ตามรายงานคณะกรรมการเพื่อร่างพิธีสารฉบับนี้ได้กำหนดว่าคำว่า “Portable” หรือ “พกพาได้” ย่อมหมายความว่า อาวุธปืนที่สามารถนำเคลื่อนที่ไปหรือถือได้โดยบุคคล 1 คน โดยมีต้องใช้อุปกรณ์หรือกลไกช่วยเหลืออื่นใด²⁰⁴ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าเป็นนิยามที่ค่อนข้างจะสอดคล้องกับนิยามของคำว่า “อาวุธขนาดเล็ก” ตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติเลขที่เดียว ซึ่งโดยปกติอาวุธปืนทั่วไปที่มีการใช้โดยบุคคลธรรมดา 1 คนได้ ย่อมถือว่าเป็นอาวุธขนาดเล็กเช่นกัน ดังนั้นนิยามคำว่าอาวุธปืนตามตราสารนี้จึงเป็นนิยามเดียวกับคำว่าอาวุธขนาดเล็กตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาตินั้นเอง

- 2) “ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ” หมายถึง ส่วนประกอบใดๆ หรือส่วนประกอบที่สามารถถอด ประกอบได้ซึ่งถูกออกแบบมาเฉพาะสำหรับอาวุธปืนหรือการปฏิบัติการที่สำคัญของอาวุธปืน รวมถึงลำกล้อง

²⁰¹ Ibid. , Article 4 (1).

²⁰² Ibid. , Article 4 (2).

²⁰³ Ibid. , Article 3 (a).

²⁰⁴ United Nations General Assembly, Report of the Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organized Crime on the work of its first to eleventh sessions, UN. Doc. A/55/383/Add.3 (March 2001).

ปืน โครงหรืออุปกรณ์รองรับ อุปกรณ์สำหรับเลื่อนหรือหมุนกระสุนเข้า
สู่รังเพลิงอุปกรณ์สำหรับหยุดไกปืนหรือเข็มแทงชนวนและอุปกรณ์อื่น
ใดที่ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในการลดเสียงซึ่งเกิดจากการยิงปืน²⁰⁵

3) “เครื่องกระสุน” ย่อมหมายถึง ส่วนของกระสุน โดยสมบูรณ์หรือ
ส่วนประกอบของกระสุนซึ่งรวมถึง ปลอกกระสุนปืน ส่วนประกอบ
พื้นฐาน ดินส่่งกระสุน หัวกระสุนหรือกระสุนซึ่งใช้กับอาวุธปืน ซึ่ง
ส่วนประกอบดังกล่าวจะอยู่ในความครอบคลุมโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ
โดยเคารพต่อรัฐภาคี²⁰⁶

4) “การผลิตที่ผิดกฎหมาย” ย่อมหมายถึง การผลิตหรือการประกอบอาวุธ
ปืน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบหรือเครื่องกระสุนโดย

(1) ผลิตจากชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบที่มาจากการค้าโดยผิด
กฎหมาย

(2) มิได้รับอนุญาตหรือเป็นไปโดยใช้อำนาจจากเจ้าหน้าที่แห่ง
รัฐภาคี ณ ที่ซึ่งมีการผลิตหรือประกอบอาวุธขึ้น หรือ

(3) มิได้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธในขณะที่ทำการผลิต ตาม
มาตรา 8 แห่งพิธีสารฉบับนี้

การได้รับอนุญาตหรือได้รับมอบอำนาจในการผลิตชิ้นส่วนและ
ส่วนประกอบย่อมเป็นไปตามกฎหมายภายในแห่งรัฐ²⁰⁷

5) “การค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย” ย่อมหมายถึง การนำเข้า การส่งออก การ
ซื้อ ขาย การส่ง การเคลื่อนย้ายหรือโอนอาวุธปืน ชิ้นส่วนและ
ส่วนประกอบ โดยซื้อจากอาณาเขตของรัฐภาคีหนึ่งไปยังรัฐภาคีอื่นหรือ
ซื้อข้ามดินแดน ถ้าหากว่ารัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่งที่เกี่ยวข้องมิได้มีอำนาจใน
การกระทำได้กล่าวตามเงื่อนไขของพิธีสารฉบับนี้ หรือในกรณีที่อาวุธ
ปืนมิได้มีการทำเครื่องหมายตามมาตรา 8 แห่งพิธีสารฉบับนี้²⁰⁸

²⁰⁵ Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts
and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against
Transnational Organized Crime, Article 3 (b).

²⁰⁶ Ibid. , Article 3 (c).

²⁰⁷ Ibid. , Article 3 (d).

²⁰⁸ Ibid. , Article 3 (e).

- 6) “การติดตาม” ย่อมหมายความถึง การติดตามอาวุธปืนอย่างเป็นระบบเท่าที่เป็นไปได้โดยรวมถึงชิ้นส่วนและส่วนประกอบและเครื่องกระสุนจากผู้ผลิต ไปถึงผู้ซื้อ เพื่อวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีอำนาจในการค้นหา สืบสวนและวิเคราะห์การผลิตที่ผิดกฎหมายและการค้าที่ผิดกฎหมาย²⁰⁹

ข้อสังเกต

น่าสังเกตว่ามาตรการนี้กล่าวถึงอาวุธปืนเท่านั้นไม่ได้กล่าวถึงลักษณะของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงกรณีอาวุธเบาดังเช่นวัตถุระเบิดหรือทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากมาตรการนี้จะพิจารณาในแง่ของอาวุธปืนที่มีการนำมาใช้จริงในประการกอบอาชญากรรม โดยมุ่งควบคุมการผลิตและการค้าแบบผิดกฎหมายมากกว่าการควบคุมอาวุธที่จะมีการนำไปใช้เพื่อการทหารและการสงครามจึงไม่มีลักษณะของการลดอาวุธแต่จะเป็นเรื่องการต่อต้านการทำผิดกฎหมายอาญามากกว่า

ในส่วนต่อมาก็คือในขั้นตอนการร่างตัวพิธีสารนั้น แต่เดิมประเทศเม็กซิโกได้เคยเสนอให้มีการรวมถึงวัตถุระเบิดด้วยแต่ในท้ายที่สุดปรากฏว่าที่ประชุมไม่มีมติรับข้อเสนอดังกล่าวเนื่องจากวัตถุประสงค์ที่แท้จริงต้องการควบคุมเฉพาะอาวุธปืนและเครื่องกระสุนที่ใช้ในการประกอบอาชญากรรมเท่านั้น ส่วนวัตถุระเบิดเข้าใจว่าโดยส่วนใหญ่่มักใช้ในทางการทหารมากกว่าจึงไม่น่าจะรวม อย่างไรก็ตามที่แคบลงทำให้ความคุ้มครองและความควบคุมตามกฎหมายนี้มีจำกัดลงไปด้วย

3.1.4.1 หลักการทางกฎหมาย

- 1) มาตรการในการควบคุมการผลิตอาวุธปืน
การเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธปืน

ตามพิธีสารฉบับนี้กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐมีการเก็บรักษาข้อมูลตามสมควรไม่น้อยกว่า 10 ปี เกี่ยวกับอาวุธปืน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่จำเป็นเพื่อการติดตามและระบุลักษณะเฉพาะของอาวุธปืน ชิ้นส่วนและส่วนประกอบและเครื่อง

²⁰⁹ Ibid. , Article 3 (f).

กระสุนซึ่งผลิตโดยผิดกฎหมายหรือค้าโดยผิดกฎหมาย และเพื่อป้องกันและสืบหาการกระทำดังกล่าว โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย²¹⁰

1) การทำเครื่องหมายที่เหมาะสมตามมาตรา 8 แห่งพิธีสารฉบับนี้²¹¹

2) ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมระหว่างประเทศเรื่องอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนจะต้องมีวันออกและวันสิ้นอายุของใบอนุญาตหรือใบมอบอำนาจตามสมควร ประเทศผู้ส่งออก ประเทศผู้นำเข้า ประเทศที่อาวุธได้มีการผ่านแดน ผู้รับปลายทาง รายละเอียดและปริมาณของอาวุธที่ทำการส่งดังกล่าว²¹²

การทำเครื่องหมายบนอาวุธ

สำหรับกรณีการทำเครื่องหมายบนอาวุธนั้นตามพิธีสารได้กำหนดให้รัฐภาคีได้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธเพื่อเป็นการชี้เฉพาะและสะดวกแก่การติดตาม²¹³ ดังนี้

1) ขณะผลิตอาวุธ แต่ละชิ้นจะต้องทำเครื่องหมายที่ระบุได้ถึงชื่อของผู้ผลิต ประเทศหรือสถานที่ผลิตและเลขรหัสทั่วไป (Serial number) หรือคงไว้ซึ่งการทำเครื่องหมายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ใดๆ ตามแต่ที่ผู้ใช้จะต้องการ พร้อมด้วยสัญลักษณ์พื้นฐานทั่วไปอันประกอบด้วยตัวเลข และ/หรือตัวอักษร การชี้ระบุถึงการได้รับการอนุญาตแล้วโดยทุกรัฐหรือประเทศผู้ผลิต²¹⁴

2) จะต้องมีการทำเครื่องหมายทั่วไปที่เหมาะสมบนอาวุธปืนที่ส่งออกแต่ละกระบอก การระบุถึงการได้รับอนุญาตของประเทศผู้ส่งออกและอาจรวมถึงปีที่ทำการส่งออก ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการติดตามอาวุธปืนดังกล่าวได้ และเครื่องหมายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ในกรณีที่ไม่มีการทำเครื่องหมายดังกล่าวมาในข้างต้น ความประสงค์ตามวรรคนี้มิจำต้องนำมาใช้กับการนำเข้าอาวุธปืนเป็นการชั่วคราวเพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ความชอบด้วยกฎหมาย²¹⁵

²¹⁰ Ibid. , Article 7.

²¹¹ Ibid. , Article 7 (a).

²¹² Ibid. , Article 7 (b).

²¹³ Ibid. , Article 8 (1).

²¹⁴ Ibid. , Article 8 (1) (a).

²¹⁵ Ibid. , Article 8 (1) (b).

3) ในขณะที่มีการโอนอาวุธปืนจากคลังของรัฐไปสู่พลเรือนผู้ใช้อาวุธโดยถาวรจะต้องแน่ใจว่ามีการทำเครื่องหมายที่เป็นเอกลักษณ์ระบุถึงการอนุญาตโดยรัฐภาคีทุกรัฐหรือประเทศผู้โอน²¹⁶

ทั้งนี้รัฐภาคีจะต้องสนับสนุนบริษัทผู้ผลิตอาวุธปืนมีการพัฒนามาตรการในการต่อต้านการลอบหรือการเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายที่ทำลงบนอาวุธปืน²¹⁷

2) มาตรการในการควบคุมการค้าอาวุธปืน

ตามพิธีสารฉบับนี้มุ่งประเด็นไปที่ความต้องการในระบบการอนุญาตหรือให้อำนาจในการส่งออก นำเข้าและการโอนอาวุธปืน โดยกำหนดให้

1) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องจัดตั้งหรือคงไว้ซึ่งระบบการให้อุญาตหรือให้อำนาจในการส่งออก นำเข้าที่มีประสิทธิภาพ โดยควบคุมไปกับมาตรการในการขนส่งระหว่างประเทศสำหรับการโอนอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน²¹⁸

2) ก่อนที่จะมีการออกใบอนุญาตหรือให้อำนาจในการส่งออกเพื่อขนส่งอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนออกนอกประเทศ รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องตรวจสอบว่า²¹⁹

(1) รัฐผู้นำเข้าได้มีการออกใบอนุญาตในการนำเข้าหรือให้อำนาจในการนำเข้าแล้ว และ²²⁰

(2) รัฐทางผ่านได้มีการออกหนังสือไว้แล้วก่อนที่จะมีการขนส่งผ่านว่าไม่ปฏิเสธการผ่านดังกล่าว ทั้งนี้โดยปราศจากอคติต่อความตกลงทวิภาคีหรือพหุภาคี หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับรัฐไร้ชายฝั่ง²²¹

3) การให้อุญาตหรือให้อำนาจในการส่งออกหรือนำเข้าอาวุธปืน และการทำเอกสารนั้นอย่างน้อยที่สุดจะต้องประกอบด้วยข้อมูลซึ่งรวมถึงสถานที่และวันที่ออกเอกสารดังกล่าว วันที่สิ้นสุดของการใช้เอกสารดังกล่าว ประเทศผู้ส่งออก ประเทศผู้นำเข้า ผู้รับ

²¹⁶ Ibid. , Article 8 (1) (c).

²¹⁷ Ibid. , Article 8 (2).

²¹⁸ Ibid. , Article 10 (1).

²¹⁹ Ibid. , Article 10 (2).

²²⁰ Ibid. , Article 10 (2) (a).

²²¹ Ibid. , Article 10 (2) (b).

ปลายทาง รายละเอียดและจำนวนของอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน และประเทศซึ่งต้องมีการผ่านแดน กรณีที่ต้องมีการผ่านดินแดนของประเทศอื่น ทั้งนี้ข้อมูลที่อยู่ในใบอนุญาตนำเข้าจะต้องมีการส่งล่วงหน้าให้กับประเทศทางผ่านด้วย²²²

4) ในกรณีที่มีการร้องขอรัฐภาคีผู้นำเข้าจะต้องแจ้งแก่รัฐภาคีผู้ส่งออกถึงเรื่องผู้รับอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและส่วนประกอบหรือเครื่องกระสุน กรณีที่มีการส่งเป็นพิเศษ²²³

5) รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการที่อาจมีความจำเป็นเพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการออกใบอนุญาตหรือการให้อำนาจมีความปลอดภัยและเอกสารดังกล่าวมีความถูกต้องแท้จริงสามารถตรวจสอบได้หรือพิสูจน์ได้²²⁴

6) รัฐภาคีอาจใช้วิธีการพื้นฐานในการนำเข้า ส่งออกและการผ่านแดนชั่วคราวสำหรับอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน เพื่อให้สามารถตรวจสอบวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายในการกระทำความผิดดังกล่าว เช่น เพื่อการค้าสัตว์ การกีฬา การประเมิณการจัดแสดงนิทรรศการหรือการซ่อมแซม²²⁵

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วพิธีสารฉบับนี้ยังกำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินการเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมตัวแทนในการค้าอาวุธปืนดังนี้

1. เพื่อการป้องกันและต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย รัฐภาคีจะต้องพิจารณาจัดตั้งระบบทางทะเบียนในเรื่องกิจกรรมของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเป็นตัวแทนค้าอาวุธปืนในกรณีที่ยังไม่มีระบบดังกล่าว ทั้งนี้ระบบดังกล่าวควรจะต้องประกอบด้วยมาตรการหนึ่งหรือมากกว่านั้น ดังนี้²²⁶

- 1) การทำทะเบียนผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายอาวุธซึ่งได้ดำเนินการภายในอาณาเขตรัฐตน²²⁷
- 2) การทำใบอนุญาตหรือมอบอำนาจในการเป็นตัวแทนจำหน่าย²²⁸

²²² Ibid. , Article 10 (3).

²²³ Ibid. , Article 10 (4).

²²⁴ Ibid. , Article 10 (5).

²²⁵ Ibid. , Article 10 (6).

²²⁶ Ibid. , Article 15 (1).

²²⁷ Ibid. , Article 15 (1) (a).

²²⁸ Ibid. , Article 15 (1) (b).

- 3) การเปิดเผยการอนุญาตหรือมอบอำนาจในการนำเข้าและส่งออกหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีชื่อและที่ตั้งของผู้เป็นตัวแทนจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมดังกล่าว²²⁹
2. รัฐภาคีซึ่งได้จัดตั้งระบบในการให้อำนาจในการเป็นตัวแทนจำหน่ายตามวรรค 1 ของมาตรานี้ เป็นผู้สนับสนุนในการแลกเปลี่ยนตาม มาตรา 12 ของพิธีสารฉบับนี้ ซึ่งจะต้องให้ข้อมูลของผู้แทนจำหน่ายและการเป็นตัวแทนจำหน่ายและรักษากันที่กของผูเป็นตัวแทนจำหน่ายและการเป็นตัวแทนจำหน่ายตามมาตรา 7 ของพิธีสารฉบับนี้²³⁰

3) มาตรการเพื่อความปลอดภัย

ความพยายามที่จะติดตาม ป้องกันและกำจัดการโจรกรรม การสูญหาย หรือแนวทางอื่นใดของการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมดังเช่น

- 1) มาตรการเพื่อความปลอดภัยในเวลาที่มีการผลิต นำเข้า ส่งออก และผ่านแดน สำหรับอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน²³¹
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมการนำเข้า ส่งออกและการผ่านแดน รวมถึงการควบคุมด้านชายแดนอย่างเพียงพอโดยความร่วมมือของตำรวจและศุลกากรข้ามแดน²³²

4) มาตรการในการป้องกันการนำอาวุธปืนที่เสื่อมสภาพกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง

รัฐภาคีซึ่งไม่ยอมรับว่าอาวุธปืนที่เสื่อมสภาพแล้วเป็นอาวุธปืนตามกฎหมายภายในจะต้องมีมาตรการที่จำเป็นรวมถึงการตั้งฐานความผิดเป็นพิเศษถ้าจำเป็นเพื่อป้องกันการฟื้นฟูสภาพอาวุธปืนที่เสื่อมสภาพ โดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้รวมถึงหลักการทั่วไปสำหรับปืนที่เสื่อมสภาพดังนี้²³³

²²⁹ Ibid. , Article 15 (1) (c).

²³⁰ Ibid. , Article 15 (2).

²³¹ Ibid. , Article 11 (a).

²³² Ibid. , Article 11 (b).

²³³ Ibid. , Article 9 Paragraph 1.

- 1) ชิ้นส่วนที่สำคัญของปืนเสื่อมสภาพทุกชิ้นที่ไม่ทำงานอย่างถาวร และไม่สามารถเปลี่ยนแปลง ย้าย หรือแปรสภาพได้โดยวิธีการ ซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำการฟื้นฟูสภาพอาวุธปืนได้ไม่ว่าประการใดก็ตาม จะต้องถูกส่งคืน²³⁴
- 2) ต้องมีการสร้างการจัดการสำหรับการตรวจสอบมาตรการเกี่ยวกับอาวุธปืนที่เสื่อมสภาพที่เพียงพอโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อมั่นใจว่าการแปรสภาพอาวุธปืนที่ส่งคืนจะไม่สามารถทำงานได้ถาวรจริงๆ²³⁵
- 3) การตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรวมถึงการรับรองหรือบันทึกไว้เป็นหลักฐานสำหรับอาวุธปืนที่เสื่อมสภาพหรือการทำเครื่องหมายที่เด่นชัดลงบนตราที่ประทับของอาวุธปืน²³⁶

ข้อสังเกต

มาตรการตามตราสารนี้เป็นมาตรการที่ค่อนข้างละเอียดมากกว่าแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติและตราสารอื่นๆ ตรงที่มีการกำหนดถึงการทำให้อาวุธเสื่อมสภาพว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากตราสารนี้เป็นตราสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้น การที่ระบุมมาตรการที่ชัดเจนย่อมเป็นคุณมากกว่าการระบุมมาตรการที่เป็นเกณฑ์กว้างๆ

5) มาตรการในการแลกเปลี่ยนข้อมูล

ตามพิธีสารได้กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันซึ่งประกอบด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายภายในและระบบในการบริหาร ข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับกรณีเฉพาะที่สำคัญ เช่น ผู้ผลิตที่ได้รับอนุญาต ผู้ซื้อ ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ในกรณีที่เป็นไปได้ให้รวมถึง ผู้ถือครองอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน ทั้งนี้โดยไม่เป็นการกระทบกับมาตรา 27 และ 28 ตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ²³⁷ นอกจากนี้ยัง

²³⁴ Ibid. , Article 9 (a).

²³⁵ Ibid. , Article 9 (b).

²³⁶ Ibid. , Article 9 (c).

²³⁷ Ibid. , Article 12 (1).

ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งประกอบด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายภายในและระบบในการบริหาร ซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญดังเช่น²³⁸

1) กลุ่มองค์กรอาชญากรรมซึ่งทราบแน่ชัดหรือสงสัยว่าจะมีส่วนร่วมในการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย²³⁹

2) แนวทางที่ใช้ในการหลบซ่อนการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย และหนทางในการสืบหาอาวุธดังกล่าว²⁴⁰

3) วิธีการและแนวทางซึ่งกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนใช้ในการส่งและปลายทางที่ส่ง และหนทางที่ใช้เป็นประจำในการส่ง และ²⁴¹

4) ประสิทธิภาพ การปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน²⁴²

ทั้งนี้พึงคำนึงถึงมาตรการตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรด้วยซึ่งกำหนดให้รัฐจะต้องมีการเก็บรวบรวม แลกเปลี่ยนและวิเคราะห์ข้อสนเทศเกี่ยวกับลักษณะของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรด้วย²⁴³

โดยรัฐภาคีจะต้องจัดเตรียมหรือแบ่งปันข้อมูลต่อรัฐอื่นเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพียงพอและเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อเพิ่มพูนความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการป้องกัน ติดตามและสืบสวนการผลิตและการค้าอาวุธปืน

²³⁸ Ibid. , Article 12 (2).

²³⁹ Ibid. , Article 12 (2) (a).

²⁴⁰ Ibid. , Article 12 (2) (b).

²⁴¹ Ibid. , Article 12 (2) (c).

²⁴² Ibid. , Article 12 (2) (d).

²⁴³ Convention against Transnational Organized Crime, Article 28.

ขึ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย และเพื่อดำเนินการทางกฎหมายต่อบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมายดังกล่าว²⁴⁴

นอกจากนี้รัฐภาคีจะต้องร่วมมือกันในการติดตามอาวุธปืน ขึ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนซึ่งอาจมีการผลิตหรือค้าโดยผิดกฎหมาย ความร่วมมือดังกล่าวจะต้องรวมถึงมาตรการที่พร้อมตอบสนองต่อการขอความช่วยเหลือในประเด็นการติดตามอาวุธปืน ขึ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุน ทั้งนี้โดยเป็นไปตามแนวทางที่เป็นไปได้²⁴⁵

โดยตามหลักแนวคิดพื้นฐานทางระบบกฎหมายหรือความตกลงระหว่างประเทศ รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องประกันความเชื่อถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในการใช้ข้อมูลซึ่งได้รับจากรัฐภาคีอื่นตามมาตรฐานนี้ รวมถึงการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการค้าข้ามแดนในกรณีที่รัฐภาคีผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ให้ปฏิบัติดังกล่าว หากไม่สามารถรักษาความเชื่อถือเช่นว่าได้ รัฐภาคีผู้ให้ข้อมูลไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงการปกปิดข้อมูลดังกล่าวต่อไป²⁴⁶

6) มาตรการในการสร้างความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมาย

ตามพิธีสารกำหนดให้รัฐภาคีดำเนินการร่วมมือกันทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาคและระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ขึ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย²⁴⁷ โดยรัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องระบุถึงตัวตนระดับชาติหรือจุดหนึ่งในการติดต่อเพื่อดำเนินการประสานงานระหว่างตัวตนดังกล่าวและรัฐภาคีอื่นในสาระที่เกี่ยวกับพิธีสารฉบับนี้ โดยไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อมาตรา 18 วรรค 13 ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ²⁴⁸ และรัฐภาคีจะต้องค้นหาการสนับสนุนและความร่วมมือของผู้ผลิต ผู้ซื้อขาย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้เป็นตัวแทนค้าและผู้ครอบครองเพื่อการพาณิชย์ ซึ่ง

²⁴⁴ Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 12 (3).

²⁴⁵ Ibid. , Article 12 (4).

²⁴⁶ Ibid. , Article 12 (5).

²⁴⁷ Ibid. , Article 13 (1).

²⁴⁸ Ibid. , Article 13 (2).

อาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนเพื่อป้องกันและติดตามกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ตามวรรค 1 ของมาตรา²⁴⁹

นอกจากที่กล่าวมาแล้วพิธีสารยังกำหนดให้รัฐภาคีมีการฝึกอบรมและให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่กัน โดยรัฐภาคีจะต้องร่วมมือกันกับรัฐอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ตามสมควร ซึ่งตามคำร้องขอรัฐอาจได้รับการฝึกอบรมและความช่วยเหลือทางเทคนิคที่จำเป็นเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย รวมถึงความช่วยเหลือทางเทคนิค การเงินและอุปกรณ์ที่ระบุเป็นสาระตามมาตรา 29 และ 30 ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ²⁵⁰

ความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการบังคับใช้พิธีสารฉบับนี้คือความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ซึ่งได้แก่ ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน²⁵¹ การโอนตัวนักโทษข้ามแดน²⁵² การโอนการดำเนินคดีอาญา²⁵³ ทั้งนี้ความร่วมมือในการดำเนินการตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับคดีย่อรวมถึงการที่รัฐจะต้องสร้างความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนข้ามแดนด้วยซึ่งครอบคลุมไปถึงเรื่อง การรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบปากคำ การส่งเอกสารของศาล การค้น ยึด อาัยค การตรวจวัตถุ สถานที่ การให้ข้อมูลพยาน ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การสืบสวนและระบุที่ตั้งของทรัพย์สิน การอำนวยความสะดวกในการปรากฏตัวของพยานและความช่วยเหลืออื่นๆ ที่ไม่ขัดกับอนุสัญญา²⁵⁴ และย่อรวมถึงการที่รัฐภาคีจะสามารถดำเนินการสืบสวนร่วมกันได้²⁵⁵ โดยตามอนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายสามารถใช้เทคนิคพิเศษในการเฝ้าติดตามได้ ดังเช่นการใช้เครื่องมือ

²⁴⁹ Ibid. , Article 13 (3).

²⁵⁰ Ibid. , Article 14.

²⁵¹ Convention against Transnational Organized Crime, Article 16

²⁵² Ibid. , Article 17.

²⁵³ Ibid. , Article 21.

²⁵⁴ Ibid. , Article 18.

²⁵⁵ Ibid. , Article 19.

อิเล็กทรอนิกส์ในการเฝ้าติดตาม²⁵⁶ โดยอาจมีการขยายความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายตามที่เป็น²⁵⁷ แต่จะต้องเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับระบบตามกฎหมายภายในในการบังคับใช้กฎหมายด้วย²⁵⁸

เนื่องจากความร่วมมือดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านจึงจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรมส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วย²⁵⁹ เพื่อให้มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีความแข็งแกร่งและสามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม²⁶⁰ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องเน้นการตรวจตราการปฏิบัติโดยรัฐด้วย²⁶¹

7) มาตรการในการระงับข้อพิพาท

รัฐภาคีจะต้องพยายามอย่างที่สุดในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการตีความหรือการใช้พิธีสารฉบับนี้โดยวิธีการเจรจา²⁶²

ข้อพิพาทใดๆ ระหว่างรัฐภาคีสองรัฐหรือมากกว่านั้นเกี่ยวกับการตีความหรือการใช้พิธีสารฉบับนี้หากไม่สามารถดำเนินการเจรจาให้เป็นที่ยุติได้ภายในระยะเวลาอันควร รัฐภาคีรัฐหนึ่งอาจร้องขอให้ส่งเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการได้ หากระยะเวลาล่วงเลยหกเดือนนับจากวันที่มีการร้องขอให้มีการพิจารณาโดยอนุญาโตตุลาการแล้วรัฐภาคีทั้งหลายไม่สามารถตกลงกันเพื่อจัดตั้งคณะอนุญาโตตุลาการได้รัฐภาคีรัฐหนึ่งอาจเสนอข้อพิพาทสู่

²⁵⁶ Ibid. , Article 20.

²⁵⁷ Ibid. , Article 26.

²⁵⁸ Ibid. , Article 27.

²⁵⁹ Ibid. , Article 29.

²⁶⁰ Ibid. , Article 30.

²⁶¹ Ibid. , Article 31.

²⁶² Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 16 (1).

การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้โดยร้องขอตามวิธีการของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ²⁶³

ในขณะที่เวลาที่มีการลงนาม ให้สัตยาบัน ขอมรับ หรือรับรอง หรืออนุวัติการตามพิธีสารฉบับนี้ รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจแถลงว่าจะไม่พิจารณาเพื่อเข้าผูกพันตามวรรค 2 ของมาตรานี้ได้ ทั้งนี้ข้อสงวนเช่นว่าของรัฐนั้นจะทำให้รัฐภาคีอื่นๆ จะไม่ถูกผูกพันตามวรรค 2 ของมาตรานี้ต่อรัฐผู้ตั้งข้อสงวนเช่นกัน²⁶⁴

รัฐภาคีใดๆ ซึ่งตั้งข้อสงวนตามวรรค 3 ของมาตรานี้อาจถอนข้อสงวนในเวลาใดก็ได้ โดยการแจ้งไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ²⁶⁵

8) มาตรการในการกำหนดโทษทางอาญาและการดำเนินการกับอาวุธที่ผิดกฎหมาย

กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องมีการใช้บังคับกฎหมายหรือมาตรการอื่นใดเท่าที่จำเป็นในการตั้งฐานความผิดทางอาญาแก่การกระทำที่มีเจตนาในการ²⁶⁶ผลิตอาวุธปืน ซินส์ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย²⁶⁷ การค้าอาวุธปืน ซินส์ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย²⁶⁸ และการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือผิดกฎหมายในการลบ เอาออกหรือเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายบนอาวุธปืนซึ่งได้กระทำตามมาตรา 8 แห่งพิธีสารฉบับนี้²⁶⁹

นอกจากนี้ รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องใช้บังคับกฎหมายหรือมาตรการอื่นใดเท่าที่จำเป็นในการตั้งฐานความผิดทางอาญา²⁷⁰ แก่การพยายามในการกระทำความผิดหรือร่วมกระทำ

²⁶³ Ibid. , Article 16 (2).

²⁶⁴ Ibid. , Article 16 (3).

²⁶⁵ Ibid. , Article 16 (4).

²⁶⁶ Ibid. , Article 5 (1).

²⁶⁷ Ibid. , Article 5 (1) (a).

²⁶⁸ Ibid. , Article 5 (1) (b).

²⁶⁹ Ibid. , Article 5 (1) (c).

²⁷⁰ Ibid. , Article 5 (2).

ความคิดในฐานะผู้สมคบในฐานะความคิดซึ่งได้บัญญัติไว้ในวรรค 1 ของมาตรานี้ตามหลักแห่งความคิดพื้นฐานของระบบกฎหมาย²⁷¹ และสำหรับการรวบรวมองค์คณะ การสั่งการ การให้ความช่วยเหลือ การยุยงส่งเสริม การอำนวยความสะดวกหรือการให้คำแนะนำแก่การกระทำซึ่งเป็นการปฏิบัติตามวรรค 1 แห่งมาตรานี้²⁷²

ทั้งนี้มาตรการตามพิธีสารฉบับนี้ซึ่งถูกล้อมด้วยอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ปี ค.ศ. 2000 ทำให้การดำเนินคดีไม่ว่าโดยทางใดก็ตามจะคลุมถึงกรณีการกระทำความผิดของนิติบุคคลด้วย เนื่องจากมีความคาบเกี่ยวกับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรโดยตรง²⁷³ โดยย่อมรวมถึงการกำหนดโทษในส่วนที่เกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวงของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการเพื่อการกระทำความผิดย่อมเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา²⁷⁴

ทั้งนี้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นรัฐจะต้องดำเนินการริบ ยึด หรืออายัด²⁷⁵ และย่อมมีการจำหน่ายทรัพย์สินได้²⁷⁶ โดยความร่วมมือดังกล่าวสามารถดำเนินการในทางระหว่างประเทศได้²⁷⁷

การดำเนินการกับอาวุธที่ผิดกฎหมาย

พิธีสารฉบับนี้กำหนดให้รัฐภาคีทั้งหลายจะต้องใช้กฎหมายภายในให้ขยายความมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และมาตรการที่จำเป็นในการริบอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและ

²⁷¹ Ibid. , Article 5 (2) (a).

²⁷² Ibid. , Article 5 (2) (b).

²⁷³ Convention against Transnational Organized Crime, Article 10.

²⁷⁴ Ibid. , Article 8.

²⁷⁵ Ibid. , Article 12.

²⁷⁶ Ibid. , Article 14.

²⁷⁷ Ibid. , Article 13.

เครื่องกระสุนซึ่งมาจากการผลิตหรือการค้าที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้โดยไม่เป็นการกระทบกับมาตรา 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ²⁷⁸

รัฐภาคีทั้งหลายจะต้องใช้ระบบกฎหมายภายในและมาตราที่จำเป็นในการป้องกันการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายซึ่งตกไปสู่มือผู้ที่ไม่มียานาที่จะครอบครองอาวุธดังกล่าวตามกฎหมาย โดยจะต้องมีการยึดและทำลายอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนเช่นว่า เว้นแต่จะมีการดำเนินการอื่นใดที่ได้รับอำนาจอย่างเป็นทางการแล้ว หรือได้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธปืนและได้มีการบันทึกทางทะเบียนกับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนแล้ว²⁷⁹

การลงนามและการให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีตามพิธีสาร

พิธีสารฉบับนี้เปิดให้ทุกรัฐลงนามได้ที่สำนักงานใหญ่ของสหประชาชาติ เมืองนิวยอร์ก หลังจากวันที่ 30 ที่มีการประกาศโดยสมัชชาใหญ่ คือประกาศ ณ วันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ.2001 สามารถลงนามได้ตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม ค.ศ.2001 จนกระทั่งถึงวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ.2002²⁸⁰ และยังเปิดให้องค์การกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคสามารถลงนามได้ โดยจะต้องมีรัฐสมาชิกขององค์การดังกล่าวได้ลงนามในพิธีสารนี้แล้วตามวรรค 1 ของมาตรานี้²⁸¹ ส่วนการให้สัตยาบันนั้นให้ทำการเสนอไปยังสำนักเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ ทั้งนี้องค์การกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะระดับภูมิภาคนั้นอาจยื่นเอกสารเพื่อให้สัตยาบันได้เช่นกันแต่ทั้งนี้ต้องมีรัฐสมาชิกในองค์การดังกล่าวได้ให้สัตยาบันตามพิธีสารนี้ไปแล้วอย่างน้อย 1 รัฐ และในเอกสารให้

²⁷⁸ Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, Article 6 (1).

²⁷⁹ Ibid. , Article 6 (2).

²⁸⁰ Ibid. , Article 17 (1).

²⁸¹ Ibid. , Article 17 (2).

สัตยาบัน ขอมรับหรือรับรองดังกล่าว องค์การดังกล่าวอาจประกาศขยายอำนาจในการผูกพันตามพิธีสารได้ โดยแจ้งเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอำนาจมาในเอกสารขยายอำนาจดังกล่าว²⁸²

สำหรับการอนุวัติการนั้น พิธีสารเปิดให้ทุกรัฐหรือองค์การกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคที่มีรัฐสมาชิกขององค์การอย่างน้อย 1 รัฐเป็นภาคีตามพิธีสารฉบับนี้สามารถอนุวัติการตามพิธีสารนี้ได้ โดยเอกสารการขออนุวัติการจะต้องเสนอแก่สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ โดยในขณะที่มีการอนุวัติการนั้นองค์การกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคที่จะขอขยายอำนาจจะต้องแถลงถึงการขอขยายอำนาจด้วย โดยจะต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงอำนาจมาในเอกสารขอขยายอำนาจ²⁸³

การบังคับใช้พิธีสาร

พิธีสารฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นจาก 90 วันหลังจากที่มีการให้สัตยาบัน การขอมรับ การรับรองหรือการอนุวัติการครบ 40 รัฐ แต่จะไม่มีผลบังคับใช้ก่อนการบังคับใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ทั้งนี้เอกสารที่ยื่นเพื่อขอเข้าผูกพันตามพิธีสารนี้ขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคจะไม่นับรวมเข้าเป็นรัฐภาคีตามพิธีสารฉบับนี้ตามที่รัฐสมาชิกขององค์การดังกล่าวได้ยื่นไว้ก่อนแล้ว²⁸⁴

สำหรับแต่ละรัฐหรือองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งให้สัตยาบัน ขอมรับ รับรองหรืออนุวัติการตามพิธีสารฉบับนี้หลังจากวันที่มีการยื่นเอกสารเข้าเป็นภาคีครบ 40 รัฐแล้ว พิธีสารจะมีผลบังคับ ณ วันที่ 30 หลังจากวันที่มีการยื่นเอกสารขอเข้าเป็นภาคีของรัฐหรือองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคดังกล่าว ทั้งนี้โดยดูว่าระยะเวลา 90 วันที่จะมีผลใช้บังคับใช้พิธีสารตามปกติหรือ 30 วันดังกล่าวมาจะมีผลใช้บังคับหลังสุด ซึ่งจะยึดเอาระยะเวลาที่มีผลบังคับทีหลังสุดเป็นสำคัญ²⁸⁵

²⁸² Ibid. , Article 17 (3).

²⁸³ Ibid. , Article 17 (4).

²⁸⁴ Ibid. , Article 18 (1).

²⁸⁵ Ibid. , Article 18 (2).

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพิธีสาร

การแก้ไขพิธีสารฉบับนี้อาจทำได้หลังจากเมื่อพ้นกำหนด 5 ปี ที่มีการใช้บังคับตามพิธีสารนี้แล้ว โดยรัฐภาคีรัฐหนึ่งสามารถเสนอเรื่องต่อสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติได้ และจะมีการเรียกประชุมรัฐภาคี โดยจะมีการยื่นคำขอแก้ไขพิธีสารต่อรัฐภาคีทั้งหลายและใช้การลงมติแบบฉันทามติ หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้ใช้มติเสียงข้างมาก 2 ใน 3 แทน²⁸⁶

ในส่วนของการร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคที่มีสิทธิที่จะออกเสียงได้เช่นกันแต่เท่ากับจำนวนรัฐสมาชิกขององค์การที่เป็นภาคีตามพิธีสารฉบับนี้ โดยองค์การดังกล่าวอาจใช้สิทธิได้เท่ากับที่รัฐสมาชิกใช้ในทำนองเดียวกัน²⁸⁷

สิทธิในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพิธีสารฉบับนี้เป็นของรัฐภาคีที่ได้ให้สัตยาบันยอมรับหรือรับรองตามมาตรา 1²⁸⁸

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพิธีสารจะมีผลเมื่อพ้น 90 วันนับจากที่มีการยื่นเอกสารการเปลี่ยนแปลงต่อสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติแล้ว²⁸⁹

เมื่อมีการบังคับใช้ตามที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงแล้วพิธีสารย่อมมีผลผูกพันบรรดา รัฐที่ส่งความยินยอมที่จะผูกพันตามพิธีสาร รัฐภาคีอื่นยังคงผูกพันตามที่ตนได้ให้สัตยาบัน ยอมรับหรือรับรองไว้ก่อนที่จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพิธีสาร²⁹⁰

การเพิกถอนภาคี

²⁸⁶ Ibid. , Article 19 (1).

²⁸⁷ Ibid. , Article 19 (2).

²⁸⁸ Ibid. , Article 19 (3).

²⁸⁹ Ibid. , Article 19 (4).

²⁹⁰ Ibid. , Article 19 (5).

รัฐภาคีอาจถอนการเป็นภาคีได้โดยแจ้งเป็นเอกสารไปยังสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ โดยคำเพิกถอนดังกล่าวจะมีผลเมื่อพ้น 1 ปี หลังจากวันที่สำนักงานเลขาธิการแห่งสหประชาชาติได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าว²⁹¹

องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคจะพ้นจากการเป็นภาคีตามพิธีสารฉบับนี้เมื่อรัฐสมาชิกขององค์การได้ถอนตัวจากการเป็นภาคีตามพิธีสารฉบับนี้ทั้งหมดแล้ว²⁹²

สถานะในปัจจุบัน

สำหรับสถานะปัจจุบันของพิธีสารฉบับนี้คือ ยังไม่มีผลบังคับใช้เนื่องจากประเทศที่ให้สัตยาบันมีเพียง 14 ประเทศ จึงยังไม่มีผลการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ทราบในปัจจุบัน

มาตรการทางกฎหมายตามพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนปี ค.ศ. 2001 นี้ถือว่าเป็นความพยายามครั้งที่สองของสหประชาชาติในการสร้างมาตรการในการจัดการกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยความริเริ่มครั้งแรกที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้นคือตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงความแตกต่างกันของมาตรการทั้งสองประการพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจดังตารางที่จะแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาสาระระหว่างแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบปี ค.ศ. 2001 และพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุน ที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001

²⁹¹ Ibid. , Article 20 (1).

²⁹² Ibid. , Article 20 (2).

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
1. วัตถุประสงค์ในการออกมาตรการ/ กฎหมาย	เริ่มจากการที่ภูมิภาคแอฟริกาต้องการให้สหประชาชาติดำเนินการจัดการเกี่ยวกับการลดอาวุธในภูมิภาค เนื่องจากมีการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคมากโดยมีสาเหตุมาจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย วัตถุประสงค์ของการออกมาตรการนี้จึงเป็นความมุ่งประสงค์เพื่อการลดอาวุธในทุกรูปแบบ	เนื่องจากเป็นพิธีสารที่ออกมาตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรจึงมุ่งวัตถุประสงค์ไปที่การปราบปรามอาชญากรรมโดยควบคุมการผลิตและการค้าอาวุธปืนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กรเป็นหลัก
2. ลักษณะความผูกพันตามกฎหมาย	เป็นแนวทางที่เกิดจากการประชุมร่วมกันของประเทศต่างๆ แล้วกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการออกมา จึงไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายให้รัฐต้องปฏิบัติตาม แต่มีพันธกรณีในการตรวจตราการปฏิบัติตามบนพื้นฐานของความสมัครใจ (base on voluntary basis) จึงมีลักษณะความผูกพันอ่อนๆ ทางกฎหมาย	โดยเนื้อหาสาระแล้วเป็นการร่างกฎหมายระหว่างประเทศขึ้นมาในรูปแบบของพิธีสารซึ่งออกมาขยายความตามอนุสัญญาซึ่งรัฐภาคีของอนุสัญญามีสิทธิที่จะเลือกเข้าผูกพันตามพิธีสารหรือไม่ก็ได้ แต่เมื่อรัฐได้เข้าเป็นภาคีตามพิธีสารแล้วก็ย่อมมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดในพิธีสารโดยจะต้องมีการพิจารณาควบคู่กันไปตามเงื่อนไขตัวอนุสัญญาว่าด้วย

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
		การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และการตรวจตราการปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ผ่านการประชุมของรัฐบาล (conference of state parties)
3. นิยามของอาวุธที่กฎหมาย/ มาตรการมุ่งควบคุม	“อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา” โดยเน้นอาวุธที่ก่อให้เกิดผลร้ายแรงและใช้ในทางการทหาร ได้แก่อาวุธปืนชนิดต่างๆ โดยทั่วไปที่ใช้ในการทหารทั้งอาวุธประจำกายพลรบ และอาวุธที่ใช้ในหมู่หรือกลุ่มของทหารดังเช่นอาวุธปืนหรือเครื่องยิงจรวด และลูกระเบิดที่มีขนาดลำกล้องต่ำกว่า 100 มิลลิเมตร เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดระเบิดมือและทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ฯลฯ	เน้นถึง “อาวุธปืน” โดยไม่รวมอาวุธปืนโบราณที่ผลิตก่อนปี ค.ศ. 1899 “ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ” ของอาวุธปืน และเครื่องกระสุน แต่ไม่รวมถึงวัตถุระเบิด
4. เนื้อหาสาระที่กฎหมายมุ่งควบคุม		
4.1 ระดับของมาตรการในการมุ่งควบคุมอาวุธ	มีการจำแนกมาตรการในการควบคุมเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ	เนื่องจากเป็นการดำเนินการในรูปแบบของพิธีสารซึ่งเป็น

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายปี ค.ศ. 2001
	โลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ แต่เป็นเพียงแนวทางที่รัฐควรปฏิบัติตาม มิได้มีผลบังคับในทางกฎหมายต่อรัฐภาคี	ลักษณะหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ จึงใช้บังคับในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลผูกพันรัฐภาคี ทั้งหมด
4.2 มาตรการในการควบคุมการผลิตอาวุธ	ในระดับภูมิภาคสนับสนุนให้มีการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับการหยุดยั้งชั่วคราวในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธหรือความริเริ่มอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน โดยเน้นการดำเนินการในส่วนของภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบเป็นหลัก ใน ระดับ ประเทศ กำหนดให้มีการทำเครื่องหมายบนอาวุธและมีการเก็บบันทึกข้อมูลดังกล่าวซึ่งสามารถทราบได้ถึง แหล่งผลิต	กำหนดแนวทางในการทำเครื่องหมายบนอาวุธในขณะผลิต เพื่อให้ทราบแหล่งผลิตและให้แต่ละประเทศมีการพัฒนามาตรการเกี่ยวกับการห้ามเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายบนอาวุธปืน
4.3 มาตรการในการควบคุมการค้าอาวุธโดยทั่วไป และมาตรการเกี่ยวกับการโอนอาวุธ	กำหนดให้รัฐจะต้องประเมินความสามารถในการนำเข้าส่งออกอาวุธ โดยกฎหมายแห่งชาติ โดยกฎหมายแห่งชาติที่เกี่ยวกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออกจะต้องมีประสิทธิภาพและมีความ	รัฐภาคีจะต้องมีมาตรการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตในการส่งออก หรือนำเข้าอาวุธปืน และมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการค้าอาวุธที่มีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมถึงประเด็นเรื่อง

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
	โปร่งใส	อาวุธผ่านแดนด้วย
4.4 มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย	<p>ในระดับโลกให้มีการประสานงานระหว่างรัฐต่างๆ และระบบในการควบคุมอาวุธของสหประชาชาติ รวมตลอดถึงกลุ่มประชาสังคมต่างๆ เพื่อตรวจตราการซื้อขายอาวุธที่ผิดกฎหมาย</p> <p>ในระดับภูมิภาค สนับสนุนให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการต่อต้านการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย เพื่อเป็นการริเริ่มหรือดำเนินการให้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่างเกี่ยวกับการควบคุมการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น</p>	รัฐภาคีจะต้องมีระบบทางทะเบียน และระบบการอนุญาตที่สามารถตรวจสอบธุรกรรมการค้าอาวุธได้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายหรือไม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4.5 มาตรการทางการทะเบียน	ให้แต่ละรัฐมีมาตรการในการทำบันทึกทางทะเบียนที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับเรื่อง การผลิต การถือครองและการโอนอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา	มาตรการทางทะเบียนมีทั้งใน ส่วนของการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธปืน ที่จะต้องกระทำอย่างต่ำไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมตลอดถึงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องระบบทางทะเบียนเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออกอาวุธ เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินธุรกรรม

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
4.6 มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมนายหน้า หรือตัวแทนเกี่ยวกับการค้าอาวุธ	ไม่มี	รัฐภาคีจะต้องมีการดำเนินการทางระบบการออกใบอนุญาตและมาตรการทางทะเบียนเกี่ยวกับการเป็นตัวแทนในการจำหน่ายอาวุธ
4.7 มาตรการในการควบคุมการถือครองอาวุธ	รัฐจะต้องสร้างมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการอนุญาตให้พลเรือนสามารถถือครองอาวุธได้ โดยที่รัฐจะต้องมีความสามารถในการติดตามอาวุธดังกล่าวได้ หากว่ามีการโอนเปลี่ยนมืออาวุธดังกล่าว	
4.8 มาตรการในการติดตามค้นหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา	ให้รัฐเน้นหนักในเรื่องมาตรการประสานงานเพื่อระบุและติดตามค้นหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย โดยใช้เวลาที่เหมาะสมและการจัดการที่เชื่อถือได้	มาตรการในการติดตามโดยผ่านทางระบบการทำเครื่องหมายบนอาวุธและการดำเนินมาตรการทางทะเบียน
4.9 มาตรการในการประสานงานและการสร้างความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และการปฏิบัติการ	ในระดับโลกให้มีการประสานงานระหว่างรัฐภาคีกับกองกิจการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ (Department for Disarmament Affair) ในเรื่องการรวบรวมและกระจายข้อมูลของแต่ละรัฐ	ให้รัฐภาคีมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งทางกฎหมายภายในระบบการบริหารจัดการและประสบการณ์ในการปฏิบัติ โดยจะต้องมีการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาคและระดับโลกเพื่อ

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
	ในระดับภูมิภาค ให้มีการก่อตั้งหรือจัดตั้งจุดติดต่อภายในองค์กรระดับภูมิภาค และเน้นการสร้างความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมชายแดนและการศุลกากร	ป้องกัน ต่อต้านและจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายและมีการสร้างความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
4.10 มาตรการในการดำเนินการทางกฎหมาย	<p>ในระดับภูมิภาคสนับสนุนให้มีการเจรจาระหว่างประเทศเพื่อสร้างกฎหมายหรือกลไกในการควบคุมอาวุธในทุกรูปแบบ และให้มีการปฏิบัติตามแผนนี้อย่างเต็มที่</p> <p>ในระดับประเทศให้รัฐออกกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ เพื่อควบคุมการค้าเนินกิจการต่างๆ เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา เพื่อให้ไม่ให้อาวุธดังกล่าวตกไปสู่มือของผู้ไม่พึงประสงค์ และให้มีการกำหนดโทษตามกฎหมายอาญาภายในรัฐ หากมีการละเมิดต่อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและ</p>	<p>ให้รัฐภาคีมีกฎหมายภายในที่มีโทษทางอาญาสำหรับการผลิตการค้า การทำลายเครื่องหมาย โดยกำหนดโทษทั้งสำหรับการกระทำความผิด การพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วมการอำนวยความสะดวกและการให้คำแนะนำ</p> <p>โดยรัฐจะต้องมีมาตรการในการยึดอาวุธที่ผิดกฎหมายมาเพื่อการทำลาย</p>

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
	อาวุธเบาด้วย	
4.11 มาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา	ให้รัฐต่างๆ พิจารณาการเข้าเป็นภาคีของกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อการต่อต้านการค้าการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติที่มีลักษณะเป็นองค์กร รวมถึงการร่วมมือกับองค์กรตำรวจระหว่างประเทศ เพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว	การกำหนดมาตรการเน้นระบบในการจัดการเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้าและการผลิตอาวุธที่จะต้องมีความโปร่งใส โดยในส่วนของ การกำหนดโทษทางอาญาแก่การดำเนินกิจกรรมที่ขัดกับมาตรการทางกฎหมายให้ เป็น ไป ตามกฎหมายอาญาภายในของรัฐต่าง ตามเงื่อนไขที่พิธีสารฉบับนี้กำหนดไว้
4.12 มาตรการเพื่อความปลอดภัย	ให้กลไกระดับภูมิภาคผลักดันให้รัฐพิจารณาเรื่องความปลอดภัยในการเก็บรักษาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย	ให้รัฐภาคีมีมาตรการเพื่อความปลอดภัยในการผลิต นำเข้า ส่งออก และผ่านแดนเกี่ยวกับอาวุธ รวมถึงลดจนถึงการควบคุมทางชายแดนสำหรับการนำเข้า และส่งออกทั้งโดยการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจและศุลกากร
4.13 มาตรการเกี่ยวกับการลดอาวุธ	ให้แต่ละรัฐมีการพิจารณาภายหลังที่ข้อพิพาททางอาวุธจบสิ้นลงให้มีการลดอาวุธและปลดประจำการพลรบโดยนำอดีตพลรบดังกล่าวกลับคืนสู่	ไม่มีมาตรการเกี่ยวกับการลดอาวุธโดยตรงแต่จะเป็นการปฏิบัติโดยผ่านทาง การทำลายอาวุธที่ผิดกฎหมายที่สามารถยึดมาได้

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นสั้น ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายปี ค.ศ. 2001
	สังคม	
4.14 มาตรการในการระงับข้อพิพาท	ไม่มี	ในส่วนของการตีความหรือการใช้พิธีสาร การระงับข้อพิพาทให้ใช้การเจรจา หากไม่สามารถยุติได้รัฐภาคีคู่พิพาทอาจส่งเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการได้ และหากไม่สามารถยุติในชั้นอนุญาโตตุลาการได้ สามารถนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ (มาตรา 16)
5. มาตรการในการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมาย/ มาตรการ	ในระดับระหว่างประเทศ ให้มีการประชุมทบทวนการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการภายในปี ค.ศ. 2006 ในระดับประเทศให้มีการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมายภายในเท่าที่จำเป็นและเหมาะสม	เป็นไปตามข้อกำหนดของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะขององค์กร คือมีการตรวจตราโดยที่ประชุมของรัฐภาคี (conference of state parties)
6. สถานะในปัจจุบัน	มีการใช้แผนปฏิบัติการนี้มาแล้วกว่า 2 ปี และมีการตรวจตราการปฏิบัติการ ผ่านการรายงานของรัฐต่างๆ โดยพื้นฐานของความสมัครใจ ใน	ปัจจุบันยังไม่มีผลใช้บังคับ เนื่องจากตามมาตรา 18 ระบุว่าพิธีสารฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับหลังจากพ้น 90 วัน ที่มีการให้สัตยาบันครบ 40 ประเทศ ซึ่ง

ประเด็น	แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกัน การต่อต้านและการกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมายในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 2001	พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืนชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001
	ปี 2003	ในปัจจุบัน ยังมีภาคีไม่ครบตามเงื่อนไขดังกล่าว
7. บทบาทของกลุ่มองค์กรประชาสังคมต่อกฎหมาย/มาตรการ	มีกลุ่มทำงานเอกชน (NGOs) และกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาค รวมตลอดจนถึงกลุ่มประชาสังคมอื่นๆ ได้เข้าร่วมการประชุมและร่วมดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้อง	โดยทั่วไปรัฐเป็นผู้มีสิทธิที่จะเป็นภาคีตามพิธีสารฉบับนี้ ส่วนองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคก็สามารถเป็นภาคีได้เช่นกัน แต่กลุ่มองค์กรประชาสังคมอื่นๆ และกลุ่มองค์กรเอกชน (NGOs) ไม่สามารถเป็นภาคีได้

ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏดังตารางในข้างต้นจะเห็นได้ว่าแผนปฏิบัติการซึ่งมิได้มีลักษณะผูกพันตามกฎหมายแต่สามารถใช้ควบคู่ไปกับพิธีสารได้โดยมีลักษณะเสริมกัน กล่าวคือตามแผนปฏิบัติการจะไม่ได้ระบุถึงรายละเอียดในการดำเนินการแต่ละประการเท่าไรนัก แต่จะเน้นลักษณะความร่วมมือในทางระหว่างประเทศโดยการวางกรอบแนวการปฏิบัติไว้มากกว่าในขณะที่พิธีสารจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นรายละเอียดขั้นตอนในการปฏิบัติซึ่งจะทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากกว่าว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร และแผนปฏิบัติการจะช่วยเป็นกลไกในการสร้างความร่วมมือมากกว่ากลไกอื่นๆ เนื่องจากหลังจากที่ได้มีการใช้แผนปฏิบัติการมา 2 ปี แล้วมีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ ในปี ค.ศ. 2003 ปรากฏว่ามีรัฐที่รายงานการปฏิบัติตามแผนด้วยความสมัครใจมากมาย และสิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือการที่กลุ่มองค์กรอื่นๆ ดังเช่นองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (NGOs) และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ สามารถมีส่วนร่วมในการประชุม การปฏิบัติตามแผน และยังมีส่วนในการรายงานผลการปฏิบัติตามแผนด้วย ทำให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติในทางรูปธรรมมากกว่า กลไกอื่นๆ

สำหรับในส่วนของมาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมนั้นนอกจากจะมีมาตรการทางกฎหมายของสหประชาชาติแล้วในภูมิภาคอเมริกายังมีกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการผลิตและการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายคือ ตามอนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกันว่าด้วยเรื่องการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

มาตรการทางกฎหมายในระดับภูมิภาค

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายในระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเพื่อมุ่งปราบปรามอาชญากรรมได้แก่มาตรการในภูมิภาคอเมริกาตามอนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกันว่าด้วยเรื่องการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสร้างกฎเกณฑ์จากความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการป้องกัน ต่อต้าน และกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยผิดกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจอันเป็นแรงผลักดันให้แต่ละภูมิภาคของโลกมีความริเริ่มในการสร้างมาตรการและกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภูมิภาคอเมริกานั้นก็เช่นกัน มิได้มีความมั่นใจที่จะสร้างมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเลยจึงมีการสร้างมาตรการในทางระหว่างประเทศอเมริกันเพื่อควบคุมในเรื่องของอาวุธปืนคือ “อนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกันว่าด้วยเรื่องการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย” (Inter-American Convention Against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives, and Other Related Materials 1997) โดยอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. การป้องกัน ต่อต้าน และกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย
2. ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้เกิดความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างรัฐภาคีในการป้องกัน ต่อต้าน และกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย²⁹³

โดยอนุสัญญานี้มีบทบังคับให้รัฐภาคีจะต้องมีพันธกรณีตามอนุสัญญานี้ โดยยังคงเคารพต่อหลักความเท่าเทียมกันทางอธิปไตยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางดินแดน

²⁹³ 1997 Inter-American Convention against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives, and Other Related Materials, Article 2.

ของรัฐทั้งหลายทั้งนี้โดยยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น²⁹⁴ โดยรัฐภาคีจะต้องไม่เข้าไปดำเนินการใดๆ ในดินแดนของรัฐอื่น การใช้เขตอำนาจแห่งรัฐและการทำตามหน้าที่จะต้องถูกสงวนไว้เป็นการเฉพาะตามอำนาจแห่งกฎหมายภายในของรัฐเจ้าของดินแดนนั้นเท่านั้น²⁹⁵ ซึ่งหลักการดังกล่าวก็ไม่ได้แตกต่างกัน จากหลักการของอนุสัญญาอื่นๆ ซึ่งต้องยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐเช่นกัน แต่ที่น่าสนใจคือหลักการตามอนุสัญญาฉบับนี้มีได้กล่าวอ้างถึงการมีอาวุธไว้เพื่อการป้องกันตนหรือเพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ ตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลัง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแนวความคิดในการบรรจุเรื่องความจำเป็นในการใช้อาวุธเพื่อการป้องกันตัวตามข้อ 51 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติและความจำเป็นอื่นๆ นั้นเพิ่งเกิดขึ้นในการร่างกฎหมายระหว่างประเทศฉบับใหม่ๆ เนื่องจากเริ่มคำนึงถึงเรื่องความเพียงพอในการมีอาวุธไว้ในครอบครองโดยจำเป็นเท่านั้น อย่างไรก็ตามมาตรการของอนุสัญญาฉบับนี้ก็ยังคงเน้นหลักการในการแก้ไขปัญหาอาวุธปืนและเคารพต่อหลักอำนาจอธิปไตยซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดีเช่นกัน

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนตามอนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกันว่าด้วยเรื่องการต่อต้านการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย (Inter-American Convention Against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition, Explosives, and Other Related Materials 1997)

มาตรการภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้อาจแบ่งได้ดังนี้

1. มาตรการในการทำเครื่องหมายบนอาวุธ

มาตรการในการทำเครื่องหมายบนอาวุธนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการระบุเฉพาะและการติดตามอาวุธปืน โดยรัฐภาคีจะต้องดำเนินการ

- 1) ในขณะที่การผลิตต้องการการทำเครื่องหมายที่เหมาะสมอันแสดงถึงชื่อของผู้ผลิต สถานที่ที่ผลิตและเลขรหัสทั่วไป²⁹⁶
- 2) ต้องมีการทำเครื่องหมายที่เหมาะสมบนอาวุธปืนที่มีการนำเข้า โดยได้รับอนุญาต โดยระบุถึงชื่อของผู้นำเข้าและที่อยู่และ²⁹⁷

²⁹⁴ Ibid. , Article 3 (1).

²⁹⁵ Ibid. , Article 3 (2).

²⁹⁶ Ibid. , Article 6 (1) (a).

²⁹⁷ Ibid. , Article 6 (1) (b).

3) ต้องมีการทำเครื่องหมายบนอาวุธปืนใดๆ ซึ่งถูกริบหรือยึดมาตามอนุสัญญาฉบับนี้ (ข้อ 7 (1)) และถูกอายัดไว้เพื่อใช้โดยทางการ²⁹⁸
 ทั้งนี้อาวุธที่กล่าวถึงรวมถึงอาวุธอื่นๆ ดังเช่น วัตถุระเบิด ระเบิดเพลิงหรือแก๊ส ระเบิดมือ จรวด เครื่องยิงจรวดหรือทุ่นระเบิด²⁹⁹ ก็ต้องมีการทำเครื่องหมายในช่วงเวลาที่ทำ การผลิตด้วยเช่นกันหากเป็นไปได้³⁰⁰

2. มาตรการในการกำกับการขึ้นทึกเกี่ยวกับอาวุธ

อนุสัญญาฉบับนี้กำหนดให้รัฐภาคีทั้งหลายต้องสร้างความมั่นใจในการ ในการเก็บรักษาข้อมูลที่สำคัญที่จำเป็นในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อการติดตามและระบุ ได้ถึงการผลิต และการค้าอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายตามพันธกรณีในการสร้างความมั่นใจและการแลกเปลี่ยน ข้อมูล³⁰¹

3. มาตรการในการส่งออก นำเข้าและการให้อำนาจหรือออกใบอนุญาตในการขนส่งอาวุธ

ตามอนุสัญญาได้กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องตั้งหรือรักษาไว้ซึ่งระบบที่มี ประสิทธิภาพในการส่งออก นำเข้า และการให้อำนาจหรืออนุญาตในการขนส่งอาวุธในทาง ระหว่างประเทศ เพื่อการโอนย้ายอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง³⁰² โดยรัฐภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการขนส่งอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้อง อื่นใด จนกว่าจะได้รับใบอนุญาตหรือการให้อำนาจตอบรับซึ่งออกโดยรัฐภาคี³⁰³ ทั้งนี้ก่อนที่จะมี การขนส่งอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการส่งออก รัฐภาคี จะต้องสร้างความมั่นใจว่าการนำเข้าและประเทศทางผ่านได้ออกใบอนุญาตหรือให้อำนาจที่จำเป็น ในการผ่านแดนแล้ว³⁰⁴ และเมื่อมีการร้องขอ รัฐภาคีผู้นำเข้าจะต้องแจ้งรัฐภาคีผู้ส่งออกทราบถึงการ รับส่งอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ได้มีการขนส่งมาให้³⁰⁵

²⁹⁸ Ibid. , Article 6 (1) (c).

²⁹⁹ Ibid. , Article 1 (3) (b).

³⁰⁰ Ibid. , Article 6 (2).

³⁰¹ Ibid. , Article 11.

³⁰² Ibid. , Article 9 (1).

³⁰³ Ibid. , Article 9 (2).

³⁰⁴ Ibid. , Article 9 (3).

³⁰⁵ Ibid. , Article 9 (4).

ทั้งนี้เมื่อมีการดำเนินการในเรื่องการอนุญาตหรือการมอบอำนาจในการนำเข้า ส่งออก หรือผ่านแดนแล้ว รัฐภาคียังมีหน้าที่ที่จะต้องใช้มาตรการที่จำเป็นดังเช่น การตรวจ และการป้องกันการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ระหว่างดินแดนของตนและดินแดนของรัฐภาคีอื่น โดยการใช้การควบคุมที่เข้มงวด ณ จุดส่งออก³⁰⁶

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว รัฐภาคียังมีหน้าที่ในการควบคุมการส่งอาวุธ โดยรัฐภาคีจะต้องสร้างมาตรการที่จำเป็นเพื่อการควบคุมการส่งอาวุธที่เหมาะสมในระดับระหว่างประเทศ โดยพื้นฐานของความตกลงหรือความยินยอมร่วมกันในการดำเนินการเพื่อระบุถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดและใช้การดำเนินการทางกฎหมายเพื่อจัดการกับบุคคลดังกล่าว³⁰⁷ และรัฐภาคีจะต้องพิจารณาในการใช้การควบคุมการส่งออกซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นรายกรณี และพิจารณาทั้งในแง่ของการดำเนินการทางการเงินและความเข้าใจในความเคารพต่อการใช้เขตอำนาจของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง³⁰⁸ โดยความยินยอมของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง การขนส่งอาวุธที่ผิดกฎหมายภายใต้การควบคุมการส่งอาจถูกหยุดและอนุญาตให้มีการส่งต่ออย่างสมบูรณ์หรือเคลื่อนที่หรือเคลื่อนย้ายไปทั้งหมดหรือบางส่วน³⁰⁹

4. มาตรการในการสร้างความร่วมมือ

อนุสัญญาฉบับนี้กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และระหว่างประเทศเพื่อป้องกัน ต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ³¹⁰ และรัฐภาคีจะต้องระบุถึงหน่วยงานระดับชาติหรือจุดติดต่อหนึ่งในการประสานงานระหว่างรัฐภาคีและระหว่างรัฐกับคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ตั้งขึ้นตามข้อ 20 เพื่อวัตถุประสงค์ในการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล³¹¹

การสร้างความร่วมมือของรัฐภาคีตามอนุสัญญานี้เป็นไปเพื่อประสานงาน และเชื่อมความสัมพันธ์เพื่อความสะดวกในการจัดการกับปัญหา โดยความร่วมมือและการ

³⁰⁶ Ibid. , Article 10.

³⁰⁷ Ibid. , Article 18 (1).

³⁰⁸ Ibid. , Article 18 (2).

³⁰⁹ Ibid. , Article 18 (3).

³¹⁰ Ibid. , Article 14 (1).

³¹¹ Ibid. , Article 14 (2).

ประสานงานเช่นว่าย่อมนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคซึ่งมาตรการตามอนุสัญญานี้ได้กำหนดแนวทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์และความช่วยเหลือทางเทคนิคเอาไว้ดังนี้

การแลกเปลี่ยนข้อมูล

รัฐภาคีจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยคำนึงถึงกฎหมายภายในแห่งรัฐและสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น

- 1) การให้อำนาจแก่ ผู้ผลิต ผู้ซื้อ-ขาย ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกและในกรณีที่เป็นไปได้ให้รวมถึงผู้ถือครองอาวุธด้วย³¹²
- 2) วิธีการเพื่อการหลบซ่อนที่ใช้ในกิจกรรมการผลิตและการค้าอาวุธเถื่อนและหนทางในการตรวจหาอาวุธดังกล่าว³¹³
- 3) แนวทางที่องค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธเถื่อนใช้โดยทั่วไป³¹⁴
- 4) ประสบการณ์ทางกฎหมาย การปฏิบัติและมาตรการในการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธเถื่อน และ³¹⁵
- 5) เทคนิค การปฏิบัติและกฎหมายเพื่อการต่อต้านการฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการผลิตและการค้าอาวุธเถื่อน³¹⁶

รัฐภาคีจะต้องมีการเตรียมและแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นประโยชน์แก่การบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความสามารถของรัฐอื่น ๆ ในการป้องกัน ตรวจหาและสืบสวนการผลิตและการค้าอาวุธเถื่อนและการดำเนินการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง³¹⁷

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³¹² Ibid. , Article 13 (1) (a).

³¹³ Ibid. , Article 13 (1) (b).

³¹⁴ Ibid. , Article 13 (1) (c).

³¹⁵ Ibid. , Article 13 (1) (d).

³¹⁶ Ibid. , Article 13 (1) (e).

³¹⁷ Ibid. , Article 13 (2).

รัฐภาคีจะต้องร่วมมือในการติดตามอาวุธ ซึ่งอาจมาจากการผลิตหรือการค้าเถื่อน และความร่วมมือเช่นว่าจะต้องรวมถึงความเที่ยงตรงและพร้อมที่จะตอบสนองต่อความต้องการในการติดตามด้วย³¹⁸

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการฝึกอบรม

1. รัฐภาคีจะต้องร่วมมือกันในการสร้างแผนการในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการฝึกอบรมระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจ และจะต้องจัดเตรียมความช่วยเหลืออื่นๆ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกการเข้าถึงเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่พิชิตจนได้ว่ามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามอนุสัญญา³¹⁹
2. รัฐภาคีจะต้องร่วมมือกับรัฐอื่นและกับองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจเพื่อความมั่นใจว่าการฝึกอบรมบุคลากรในอาณาเขตของรัฐตนเป็นการเพียงพอที่จะป้องกันต่อต้าน และกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธเถื่อน การฝึกอบรมดังกล่าวได้แก่³²⁰

(1) การระบุเฉพาะและการติดตามอาวุธเถื่อน³²¹

(2) การระดมความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระบุถึงการผลิตและการค้าที่ผิดกฎหมาย วิธีการในการขนส่งและวิธีการในการหลบซ่อนอาวุธ³²²

(3) การเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรับผิดชอบของบุคลากรในการค้นหา สืบหา จุดเข้า-ออก โดยทั่วไปและโดยพิเศษของการค้าอาวุธเถื่อน³²³

ความช่วยเหลือทางเทคนิค

รัฐภาคีจะต้องร่วมมือกับรัฐภาคีอื่นและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในการขอรับความช่วยเหลือทางเทคนิคที่จำเป็นในการเพิ่มพูนความสามารถในการ

³¹⁸ Ibid. , Article 13 (3).

³¹⁹ Ibid. , Article 15 (1).

³²⁰ Ibid. , Article 15 (2).

³²¹ Ibid. , Article 15 (2) (a).

³²² Ibid. , Article 15 (2) (b).

³²³ Ibid. , Article 15 (2) (c).

ป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธเถื่อนรวมถึงความช่วยเหลือทางเทคนิคในการฝึกอบรม³²⁴

ความช่วยเหลือทางกฎหมายร่วมกัน

1. รัฐภาคีจะต้องใช้มาตรการที่กว้างที่สุดแก่รัฐอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ภายใต้กฎหมายภายในและสนธิสัญญาที่บังคับใช้ได้ โดยจะต้องมีกระบวนการที่พร้อมและเที่ยงตรงและตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายภายในซึ่งมีอำนาจในการสืบสวนหรือดำเนินการตามกฎหมายต่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมายตามอนุสัญญานี้ เพื่อรวบรวมหลักฐานและดำเนินกิจกรรมที่จำเป็นต่อการอำนวยความสะดวกแก่วิธีปฏิบัติและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือการดำเนินการตามกฎหมาย³²⁵

2. เพื่อวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือทางกฎหมายตามมาตรานี้ แต่ละภาคีอาจระบุเฉพาะถึงเจ้าหน้าที่กลางหรืออาจอ้างถึงเจ้าหน้าที่กลางเช่นว่าซึ่งจัดขึ้นตามสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องหรือความตกลงอื่น เจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจกลางจะต้องมีหน้าที่ในการจัดทำและรับคำขอสำหรับความช่วยเหลือทางกฎหมายภายใต้มาตรานี้ และจะต้องติดต่อโดยตรงกับเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจกลางอื่นๆ ตามความมุ่งประสงค์ของมาตรานี้³²⁶

สำหรับตัวอย่างเกี่ยวกับความร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นมีตัวอย่างที่ชัดเจนคือคดี Epicon ซึ่งเป็นชื่อของบริษัทหนึ่งที่มีการตั้งขึ้นมาในประเทศโบลีเวียเพื่อทำการบงก้ากิจการการค้าอาวุธ ต่อมาภายหลังเมื่อตำรวจของประเทศเยอรมันได้ทราบจึงทำการแจ้งเตือนไปยังโบลีเวีย จนกระทั่งมีการดำเนินการจับกุมคนร้ายได้ในที่สุด คดีดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

คดีเอปิคอน(The Epicon case)

คดีนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1993 ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ทำการปลอมแปลงเอกสารของทางราชการประเทศโบลีเวียปลอม และกลุ่มที่ค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายข้ามประเทศ โดยมีการดำเนินการเปิดสาขาของสำนักงานใน

³²⁴ Ibid. , Article 16.

³²⁵ Ibid. , Article 17 (1).

³²⁶ Ibid. , Article 17 (2).

เมืองลอนดอนประเทศอังกฤษในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1991 ภายใต้การดูแลของสำนักงานใหญ่ที่ชื่อว่า บริษัท *Epicon* ซึ่งมีถิ่นที่ตั้งในประเทศโบลีเวีย

ในคดีนี้เป็นการลักลอบขนอาวุธมาจากประเทศโปรตุเกส รัสเซีย บัลแกเรีย และอดีตเช็กโกสโลวาเกีย โดยอาวุธจะถูกขายไปสู่กลุ่มรัฐที่ไม่ได้มีการห้ามการนำเข้า ส่งออกอาวุธ โยสพประชาชาติ กลุ่มทหารนอกประจำการ กลุ่มผู้ก่อการร้าย กลุ่มผู้ค้ายาเสพติด กลุ่มทหารรับจ้างและกลุ่มผู้กระทำผิดตามกฎหมายทั่วไป

แกนนำของกลุ่มค้าอาวุธเถื่อนกลุ่มนี้คือ นายกุนเธอร์ พอช (*Gunter Pausch*) ชาวเยอรมันซึ่งได้สมรสกับนาง ทาเนีย อีสเซล่า โทริโก้ ชัวโซ (*Tania Isela Torrico Zuazo*) ชาวโบลีเวีย โดยนายกุนเธอร์อาศัยเครือข่ายการติดต่อผ่านทางภรรยาซึ่งมีสัญชาติโบลีเวีย นายกุนเธอร์กับพวกได้ทำการปลอมพาสปอร์ตของโบลีเวีย วีซ่า และปลอมใบอนุญาตและตราประทับในการถือครองอาวุธของกระทรวงกลาโหมโบลีเวีย โดยเอกสารดังกล่าวจะถูกนำเสนอผ่านทางประเทศยุโรป โดยบริษัทคินเท็กซ์ (*Kintex*) ประเทศบัลแกเรีย และบริษัทเอเทม (*Etem*) ประเทศโปรตุเกส โดยไม่ดำเนินการผ่านบริษัทเอปิคอน โดยกลุ่มของนายกุนเธอร์จะดำเนินการในประเทศและทำเอกสารปลอมให้กับเฉพาะสมาชิกที่อยู่ในประเทศข้างเคียง

คดีนี้เริ่มมีการตรวจพบเมื่อต้นปี ค.ศ. 1993 โดยตำรวจเยอรมันได้ดำเนินการแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ของโบลีเวียเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มค้าอาวุธระหว่างประเทศกลุ่มนี้ซึ่งมีการดำเนินการขนส่งอาวุธจาก ลาปาซ เพื่อส่งไปยังประเทศโครเอเชียและอิรัก เจ้าหน้าที่ของโบลีเวียจึงได้ทำการสืบสวนร่วมกับองค์การตำรวจระหว่างประเทศ (*Interpol*) และผลการสืบสวนทำให้สามารถเปิดโปงเครือข่ายสมาชิก การดำเนินการและจับกุมบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

คดีนี้แสดงให้เห็นชัดถึงความจำเป็นในการร่วมมือระหว่างประเทศและการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่เส้นทางการค้าอาวุธ บริษัทที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบังหน้า (*front company*) การฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกิดขึ้นและองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ในส่วนของประเทศเยอรมันก็มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในการติดตามข่าว และประเทศโบลีเวียเองก็สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยอาศัยองค์ประกอบที่ชัดเจนของอาชญากรรมข้ามชาติ

5. มาตรการเพื่อความปลอดภัย

อนุสัญญาฯ กำหนดให้รัฐภาคีพยายามที่จะกำจัดความสูญหายหรือแนวโน้ม โดยใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อสร้างความมั่นใจสำหรับความปลอดภัยในการนำเข้า ส่งออกหรือผ่านแดน ซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ³²⁷

มาตรการในการดำเนินการเพื่อความปลอดภัยได้แก่ การที่ผู้นำอาวุธเข้ามาในประเทศจะต้องดำเนินการแจ้งถึงสถานที่ที่ตนจะเก็บรักษาอาวุธในขณะที่จะมีการส่งต่อ หรือเพื่อนำไปใช้ในทางการพาณิชย์ หรือวิธีการในการขนส่ง และจะต้องมีการแจ้งถึงวิธีการเก็บรักษาอาวุธ เพื่อให้รัฐได้ทราบว่ามีผู้ประสงค์จะนำเข้า ส่งออก หรือผ่านแดนดังกล่าวมีความสามารถและความรับผิดชอบที่เพียงพอแก่การโยกย้ายอาวุธดังกล่าวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

6. มาตรการในการดำเนินการทางกฎหมาย

ตามอนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการดำเนินการทางกฎหมายเอาไว้โดยให้รัฐภาคีดำเนินการใช้กระบวนการทางนิติบัญญัติที่จำเป็นหรือมาตรการอื่นใดเพื่อจัดตั้งฐานความผิดทางอาญาภายใต้กฎหมายภายในว่าด้วยเรื่องการผลิตและการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายหรือมาตรการเช่นว่า³²⁸ โดยเคารพต่อหลักการแห่งรัฐธรรมนูญและแนวคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของรัฐภาคี ฐานความผิดทางอาญาซึ่งตั้งขึ้นจะต้องรวมถึงการมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือหรือการสมคบกันเพื่อกระทำการ พยายามกระทำการและการช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวกและการให้คำปรึกษาให้ถือเป็นฐานความผิดด้วยเช่นกัน³²⁹

ทั้งนี้ความผิดดังกล่าวมานี้สามารถนำวิธีการเพื่อการโอนตัวนักโทษข้ามแดนมาใช้ได้ด้วย³³⁰

ในส่วนของการดำเนินการกับอาวุธที่ผิดกฎหมายนั้นอนุสัญญาฉบับนี้กำหนดเอาไว้ว่าให้รัฐภาคีจัดการริบหรือยึดอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด และวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่ง

³²⁷ Ibid. , Article 8.

³²⁸ Ibid. , Article 4 (1).

³²⁹ Ibid. , Article 4 (2).

³³⁰ Ibid. , Article 19 (1).

มาจากการผลิตหรือการค้าที่ผิดกฎหมาย³³¹ และรัฐภาคีก็จะต้องใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและวัตถุที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ถูกอายัด รับหรือยึดได้เนื่องจากเป็นอาวุธที่ได้มาจากการผลิตหรือการค้าที่ผิดกฎหมายนั้นจะไม่ตกไปสู่มือของปัจเจกบุคคลหรือธุรกิจเอกชนผ่านการจำหน่ายโดยภาครัฐ การจำหน่ายโดยปกติหรือการจำหน่ายโดยประการอื่น³³²

นอกจากการกำหนดมาตรการในการสร้างกฎหมายแล้วอนุสัญญาฉบับนี้ยังกำหนดแนวทางในการจัดการเรื่องเขตอำนาจของรัฐเอาไว้อีกด้วย โดยกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องใช้มาตรการดังกล่าวตามอนุสัญญานี้ อาจต้องกำหนดเขตอำนาจรัฐให้ครอบคลุมฐานความผิดซึ่งได้ตั้งขึ้นตามอนุสัญญานี้เมื่อฐานความผิดดังกล่าวได้กระทำในอาณาจักร³³³ โดยรัฐภาคีแต่ละรัฐอาจต้องใช้มาตรการดังกล่าวตามอนุสัญญานี้ อาจต้องกำหนดเขตอำนาจรัฐให้ครอบคลุมฐานความผิดซึ่งได้ตั้งขึ้นตามอนุสัญญานี้เมื่อความผิดนั้นได้กระทำโดยบุคคลซึ่งมีสัญชาติของรัฐหรือโดยบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ภายในดินแดนของรัฐ³³⁴ ทั้งนี้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องใช้มาตรการดังกล่าวตามอนุสัญญานี้ อาจต้องกำหนดเขตอำนาจรัฐให้ครอบคลุมฐานความผิดซึ่งได้ตั้งขึ้นตามอนุสัญญานี้เมื่ออาชญากรรมดังกล่าวได้ถูกกล่าวอ้างว่ากระทำในดินแดนและ ไม่มีการส่งตัวผู้กระทำความผิดไปยังประเทศอื่นตามหลักชาติซึ่งกล่าวอ้างว่าอาชญากรรมได้กระทำขึ้น ณ ที่นั้น³³⁵ โดยที่อนุสัญญาฉบับนี้ไม่ได้เป็นการห้ามการใช้หลักการอื่นใดเกี่ยวกับเรื่องเขตอำนาจทางอาญาซึ่งตั้งขึ้น โดยกฎหมายภายในของรัฐภาคี³³⁶

มาตรการที่อนุสัญญานี้กำหนดเอาไว้ให้มีการใช้ได้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นข้ามแดนคือ การโอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดน โดยความผิดตามอนุสัญญานี้ถือว่าเป็นความผิดที่สามารถใช้วิธีการ โอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดนได้เช่นเดียวกันกับความผิดอื่นๆ ที่สามารถโอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดนได้ตามสนธิสัญญา โอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดนใดๆ ก็ตามที่ใช้บังคับระหว่างรัฐภาคี โดยรัฐภาคีจะต้องจัดการบัญญัติความผิดตามอนุสัญญานี้ให้เป็นความผิดที่สามารถ โอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดนได้ด้วย³³⁷ ทั้งนี้หากรัฐได้รับคำร้องขอจากรัฐอื่นที่มีได้เป็นภาคีตามสนธิสัญญา รัฐผู้รับคำ

³³¹ Ibid. , Article 7 (1).

³³² Ibid. , Article 7 (2).

³³³ Ibid. , Article 5 (1).

³³⁴ Ibid. , Article 5 (2).

³³⁵ Ibid. , Article 5 (3).

³³⁶ Ibid. , Article 5 (4).

³³⁷ Ibid. , Article 19 (2).

ร้องขออาจพิจารณาตามอนุสัญญานี้เป็นพื้นฐานทางกฎหมายในการส่งตัวผู้ต้องหาข้ามแดนได้ตาม
 ฐานความคิดในอนุสัญญานี้ซึ่งอาจใช้ได้กับหลักการตามอนุสัญญานี้³³⁸ และรัฐภาคีที่มีได้กำหนด
 เงื่อนไขในการโอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดนตามสนธิสัญญาอื่นจะต้องยอมรับฐานความคิดตาม
 อนุสัญญานี้เพื่อการโอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดน³³⁹

การโอนตัวผู้ต้องหาข้ามแดนตามอนุสัญญานี้ยังคงเป็นไปตามเงื่อนไขทั่วไป
 ตามกฎหมายโอนตัวข้ามแดนคือขึ้นอยู่กับรัฐผู้ถูกขอให้ทำการโอน ซึ่งรัฐดังกล่าวอาจทำการปฏิเสธ
 ในภายหลังได้³⁴⁰ หากการโอนตัวข้ามแดนถูกปฏิเสธโดยหลักสัญชาติของผู้กระทำความผิดรัฐผู้ถูก
 ขอจะต้องดำเนินการตามกฎหมายภายในของตน แต่รัฐผู้ขอและรัฐผู้ถูกขอสามารถที่จะตกลงกัน
 เพื่อดำเนินการทางกฎหมายอื่นใดได้ในกรอบของอนุสัญญานี้³⁴¹

7. มาตรการในทางบริหาร

อนุสัญญาฉบับนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นมาตาม
 อนุสัญญาเพื่อการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเชิง
 กฎหมายภายในและกระบวนการทางการบริหาร ส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐกับ
 เจ้าหน้าที่เพื่อค้นหาอาชญากรที่ผิดกฎหมาย ส่งเสริมการฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนความรู้และ
 ประสบการณ์ระหว่างรัฐภาคี และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคระหว่างรัฐภาคีและองค์การ
 ระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมมาตรการในการอำนวยความสะดวกในการใช้
 อนุสัญญาฉบับนี้³⁴²

โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของรัฐภาคี รัฐละ
 หนึ่งคน มีการประชุมปีละหนึ่งครั้งและอาจมีเพิ่มขึ้นอีกตามความเหมาะสมและจำเป็น การประชุม
 ครั้งแรกจะเกิดขึ้นภายใน 90 วัน หลังจากมีการให้สัตยาบันตามอนุสัญญานี้ครบ 10 ประเทศ โดย
 การประชุมจะจัดขึ้นที่สำนักงานเลขาธิการใหญ่ขององค์การแห่งรัฐอเมริกันเว้นแต่รัฐภาคีจะเสนอ

³³⁸ Ibid. , Article 19 (3).

³³⁹ Ibid. , Article 19 (4).

³⁴⁰ Ibid. , Article 19 (5).

³⁴¹ Ibid. , Article 19 (6).

³⁴² Ibid. , Article 20.

คนเป็นเจ้าของภาพ หรือจะมีการตกลงกันเป็นอย่างอื่น โดยคณะกรรมการจะมีหน้าที่ในการเตรียม การจัดการประชุมและการทำรายงานการประชุม³⁴³

8. มาตรการในการระงับข้อพิพาท

เนื่องจากการใช้และการตีความอนุสัญญาอาจก่อให้เกิดปัญหา อนุสัญญาฉบับนี้จึงกำหนดให้มีการแก้ไขปัญหาโดยใช้ช่องทางการทูตในการเจรจาหรือการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับพิจารณาของรัฐภาคี³⁴⁴

3.1.4.2 ข้อสังเกตตามมาตรการทางกฎหมาย

จุดเด่น ของมาตรการทางกฎหมายในกรอบของการควบคุมอาชญากรรม

1. มาตรการในการปราบปรามอาชญากรรมทั้งตามแนวของสหประชาชาติและองค์การแห่งรัฐอเมริกันเป็นมาตรการที่ค่อนข้างละเอียดสามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับมาตรการอื่นๆ ได้เท่าที่ไม่ขัดแย้ง

2. มาตรการทั้งสองมีลักษณะผูกพันตามกฎหมายดังนั้น จึงต้องมีการดำเนินการโดยรัฐเพื่อตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งสามารถทำการประเมินผลการปฏิบัติได้

3. เนื่องจากการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวเป็นการดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมาย ดังนั้นเมื่อมีการรายงานการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลที่ได้น่าจะตรงตามความเป็นจริงหรือใกล้เคียงมากกว่าการรายงานโดยสมัครใจ ซึ่งกลไกที่เกี่ยวข้องกับมาตรการระหว่างประเทศดังกล่าวน่าจะมีส่วนในการตรวจตราด้วย

จุดด้อย ของมาตรการทางกฎหมายในกรอบของการควบคุมอาชญากรรม

1. เนื่องจากมาตรการในการควบคุมอาวุธเป็นมาตรการที่ละเอียดอ่อนสำหรับประเทศมหาอำนาจผู้เป็นแหล่งผลิตอาวุธ ดังนั้นมาตรการต่างๆ แม้จะออกมาแต่การบังคับใช้จริงอาจทำได้ยากเนื่องจากประเทศใหญ่ยังคงต้องรักษาผลประโยชน์ของตัวเองอยู่

2. แม้ปัญหาเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาจะเป็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน แต่ประเทศที่ประสบผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวเท่านั้นจึงจะให้ความสำคัญกับมาตรการ ประเทศที่มีผลประโยชน์หรือไม่ได้รับผลกระทบมักจะวางท่าทีนิ่งเฉย

³⁴³ Ibid. , Article 21.

³⁴⁴ Ibid. , Article 29.

3. มาตรการในระดับโลกเช่นพิธีสารของสหประชาชาติยังไม่มีนิยามที่รวมถึงอาวุธเบา ซึ่งหมายรวมถึงวัตถุระเบิด ในขณะที่มาตรการขององค์การแห่งรัฐอเมริกันมีนิยามวัตถุระเบิดอยู่แล้วทำให้นิยามของพิธีสารสหประชาชาติยังคงมีความแคบอยู่มาก จึงน่าจะมีการขยายความรวมถึงวัตถุระเบิดที่ผิดกฎหมายด้วย

3.2 องค์การในการประสาน ควบคุมและตรวจตรา เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในระดับระหว่างประเทศ ภูมิภาคและระดับประเทศ

องค์การระหว่างประเทศระดับสากลที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการควบคุมอาวุธคือองค์การสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามที่ภูมิภาคอื่นๆ มีการสร้างมาตรการและนโยบายทางกฎหมายขึ้นมาจึงก่อให้เกิดองค์กรที่มีหน้าที่จะต้องตรวจตราตามมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวด้วย ในส่วนนี้จึงได้แยกอธิบายเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.2.1 บทบาทและหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศในการประสาน ควบคุม และตรวจตราเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

บทบาทหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศในการประสาน ควบคุมและตรวจตราเกี่ยวกับประเด็นเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้นได้แก่องค์การสหประชาชาติซึ่งดำเนินบทบาทเป็นผู้ตรวจตราตามมาตรการทางกฎหมายของตนซึ่งบทบาทดังกล่าวจะได้อธิบายต่อไป ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานหลักของสหประชาชาติในการประสานควบคุมและตรวจตราเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

(1) คณะมนตรีความมั่นคง

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีหน้าที่ที่ชัดเจนในเรื่องการรักษาสันติภาพและความมั่นคงของนานาประเทศและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการออกข้อมติที่จะมีผลผูกพันให้บรรดารัฐต่างๆ จะต้องยินยอมปฏิบัติตามข้อมติดังกล่าว ดังนั้นในประเด็นเรื่องความมั่นคงในระดับโลกแล้วคณะมนตรีความมั่นคงย่อมเป็นผู้ดำเนินบทบาทสำคัญในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้แล้วคณะมนตรีความมั่นคงยังมีบทบาทในการลดอาวุธในแต่ละภูมิภาคอีกด้วย โดยการออกมติมาแต่ครั้งๆ เพื่อการลดอาวุธของคณะมนตรีความมั่นคงย่อมมีผลต่อประเทศต่างๆ ให้มีพันธะต้องปฏิบัติตาม

สำหรับการดำเนินงานของคณะมนตรีความมั่นคงภายหลังจากที่มีการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาไปแล้วในปี 2001 ภารกิจแรกที่เกิดขึ้นเริ่มในวันที่ 31 สิงหาคม 2001 หลังจากที่ได้มีการประชุมมาแล้ว 2 ครั้งคือ ในวันที่ 2 และ 31

สิงหาคม 2001 กล่าวคือ ประธานของคณะมนตรีความมั่นคงได้ร้องขอให้สำนักงานเลขาธิการแห่งสหประชาชาติได้ส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆ มาให้คณะมนตรีความมั่นคง³⁴⁵ ต่อมาในเดือนกันยายน 2002 เลขาธิการแห่งสหประชาชาติก็ได้ส่งรายงานคำขอไปยังคณะมนตรีความมั่นคงเพื่อเริ่มภารกิจ โดยในรายงานฉบับดังกล่าวได้แนะนำให้คณะมนตรีความมั่นคงได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ สนับสนุนในเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีระหว่างประเทศในการทำเครื่องหมายบนอาวุธและการติดตามอาวุธ จัดเตรียมให้การสนับสนุนทางด้านความช่วยเหลือทางเทคนิคและการเงินแก่ระบบการติดตามหาอาวุธและวัตถุระเบิดขององค์การตำรวจระหว่างประเทศ ให้คณะมนตรีความมั่นคงช่วยเหลือเลขาธิการในการจัดตั้งบริการให้คำปรึกษาในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและบังคับใช้มติคณะมนตรีความมั่นคงในมาตรการห้ามการขนส่งอาวุธและมาตรการในการลงโทษ นอกจากนี้เลขาธิการยังต้องการให้คณะมนตรีความมั่นคงได้ทำการพัฒนายุทธวิธีในการจัดการกับความเชื่อมโยงระหว่างการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ผิดกฎหมาย และแนะนำว่าควรพิจารณาเพื่อโครงการลดอาวุธ การเลิกกระดมพลและการการนำพลรบกลับคืนสู่สังคมจะต้องมีความเข้มแข็งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการสร้างความโปร่งใสในการค้าอาวุธยังมีความต้องการให้รัฐต่างๆ เข้าร่วมในระบบการทะเบียนอาวุธตามแบบของสหประชาชาติอีกด้วย³⁴⁶

(2) สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ

แม้ว่าโดยสถานะแล้วสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติจะไม่สามารถออกมติที่ผูกพันกับประเทศต่างๆ ได้อย่างแน่ชัดเท่ากับคณะมนตรีความมั่นคง แต่หลายกรณีที่คณะมนตรีความมั่นคงไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ สมัชชาใหญ่ก็จะเป็นผู้ดำเนินการเองและก็มีอีกหลายครั้งเช่นกันที่มติเกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาจะปรากฏอยู่ในการประชุมหลายครั้งของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ จนอาจกล่าวได้ว่าสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ดำเนินการหลายประการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเช่นกัน

จากการดำเนินการทั้งหมดที่เกี่ยวกับเรื่องการเริ่มต้นและการดำเนินการต่อมาจนถึงการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา นั้น สมัชชาใหญ่แห่ง

³⁴⁵ United Nations Security Council, Statement by the President of the Security Council, Press release UN.Doc. S/PRST/2001/21 (September 2001).

³⁴⁶ United Nations Security Council, Small Arms: Report of the Secretary - General, UN.Doc. S/2002/1053 (September 2002).

สหประชาชาติมีส่วนมาตั้งแต่เริ่มต้นกล่าวคือช่วงแรกตั้งตั้งตั้งแต่ปี 1995 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติก็ได้เริ่มการประชุมและเสนอให้เลขาธิการแห่งสหประชาชาติ ดำเนินการแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญพิเศษในการศึกษาในประเด็นเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาตามมติที่ 50/70B³⁴⁷ รวมตลอดถึงการดำเนินการในช่วงต่อมาคือการออกมติกามอีกในปี ค.ศ. 1998 ในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา³⁴⁸ จนกระทั่งมีการเตรียมการในเรื่องการประชุมแห่งสหประชาชาติในเรื่องการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในปี 2001 สมัชชาใหญ่ก็มีบทบาทมาโดยตลอด หลังจากการประชุมในช่วงปลายปี 2001 สมัชชาใหญ่ก็ยังมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการรับรองและการให้สัตยาบันสำหรับการประชุมแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องอาวุธเล็ก โดยมีการออกมติที่ 56/24V³⁴⁹ มาเพื่อให้มีการติดตามผลการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติที่ได้เคยมีการตกลงว่าจะมีการประชุมเพื่อทบทวนไม่เกินปี 2006 นอกจากนี้ยังเป็นการเรียกร้องให้เลขาธิการมีการประชุมคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างระบบ กลไกในทางระหว่างประเทศเพื่อการ ติดตามและทำเครื่องหมายบนอาวุธ และเรียกร้องให้ UNDDA (United Nations Department for Disarmament Affairs) รวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติในรูปของรายงานแห่งชาติต่างๆ บนพื้นฐานของความสมัครใจของแต่ละประเทศในการรายงาน³⁵⁰ อย่างไรก็ตามในช่วงที่มีการออกมติดังกล่าวอยู่ในช่วงหลังจากที่ สหรัฐอเมริกาถูกโจมตี ในเหตุการณ์ 11 กันยายน ทำให้มติดังกล่าวออกมาโดยไม่มีใครคัดค้านในวันที่ 24 ธันวาคม 2001 อย่างไรก็ตามมติดังกล่าวไม่ได้ยืนยันถึงการบังคับใช้แผนปฏิบัติการจากการประชุม ทั้งนี้ในช่วงต่อมาก็ได้มีการออกมติตามมาในภายหลังซึ่งกำหนดให้มีความช่วยเหลือแก่รัฐต่างๆ ในการจำกัดขอบเขตของการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและการเก็บอาวุธดังกล่าว³⁵¹

³⁴⁷ United Nations General Assembly, General and Complete Disarmament, UN.Doc. A/RES/50/70B (January 1996).

³⁴⁸ United Nations General Assembly, General and Complete Disarmament, UN.Doc. A/RES/52/38J (January 1998).

³⁴⁹ United Nations General Assembly, UN.Doc. A/RES/56/24 (January 2002).

³⁵⁰ Laurance, Edward and Stohl Rachel, Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7 (Geneva: Small Arms Survey,2002) p.13.

³⁵¹ United Nations General Assembly, Assistance to States for Curbing the Illicit Traffic in Small Arms and Collecting Them, UN.Doc. 56-24U (November 2001).

(3) คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม

คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมมีบทบาทอย่างยิ่งสำหรับการระบุปัญหาที่เกิดจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา การรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาย่อมเป็นที่ก่อให้เกิดความแน่วแน่ในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างดียิ่งขึ้น โดยในการปฏิบัติการของคณะมนตรีของเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติแม้ว่าจะไม่ได้มีการออกมติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประชุมหรือการดำเนินงานดังเช่น สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติหรือคณะมนตรีความมั่นคงแต่การที่ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมได้รายงานปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในบางโอกาสก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับการแก้ไขปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอยู่พอสมควร

2. บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานในฝ่ายเลขาธิการของสหประชาชาติ

(1) United Nations Department for Disarmament Affairs

UNDDA มีหน้าที่ตามกรอบที่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติมอบหมาย มาตามมติที่ 56/24V คือประสานงานในส่วนของกิจกรรมเกี่ยวกับอาวุธเล็ก โดยการติดตามผลการปฏิบัติของประเทศต่างๆตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ, ให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านเทคนิคและการสนับสนุนทางด้านเนื้อหา รวมถึงภารกิจในการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบของอาวุธขนาดเล็กต่อกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม โดยในช่วงตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ปี 2001 UNDDA ได้ดำเนินการตามภารกิจหาข้อเท็จจริง (Fact-finding) การประเมินผลและให้คำปรึกษาแก่ประเทศอาร์เจนตินา, กินีบิสเซา, ปาปัวนิวกินี, เปรู, ศรีลังกา และโตโก³⁵²

นอกจากนี้ UNDDA ยังมีโครงการฝึกอบรมในเรื่องอาวุธขนาดเล็กสำหรับประเทศที่ได้ให้สัตยาบันตามปฏิญญา Nairobi ว่าด้วยเรื่องปัญหาของการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในภูมิภาคเกรตแลคและแหลมออฟริกา, เป็นองค์กรร่วมในการประชุมแห่งภูมิภาคออฟริกา, เอเชีย, ละตินอเมริกาและคาริบเบียน และยุโรป บทบาทในส่วนอื่นๆ เช่นการช่วยเหลือทางด้านการรวบรวมและทำลายอาวุธ ก็เป็นอีกสิ่ง UNDDA มีบทบาท ยิ่งไปกว่านั้นยังมีบทบาทในการสร้างโครงการศึกษาเรื่องการลดอาวุธตามแผนงานของ The Hague Appeal for Peace โดยในโครงการสันติภาพและการลดอาวุธศึกษาที่เน้นในเรื่องการรวบรวมอาวุธและการป้องกันความขัดแย้งนี้ UNDDA ได้มีส่วนในการสนับสนุนโครงการรวบรวมอาวุธ ช่วยอำนวยความสะดวก

³⁵² Laurance, Edward and Stohl Rachel, Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7 (Geneva: Small Arms Survey,2002),

สะดวกในการอบรมระยะยาวและการพัฒนา “ทางเลือกโดยสันติสำหรับเยาวชนและสังคมในเรื่องอาวุธปืนและความรุนแรง”³⁵³

นอกจากที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว UNDDA ยังแสวงหาแนวทางในการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ในการดำเนินการที่ชื่อว่า “Small Arms Advisory Service (SAAS)” ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างประสิทธิภาพแก่กลไกของหน่วยงานความร่วมมือในการปฏิบัติการในเรื่องอาวุธขนาดเล็ก Coordinating Action on Small Arms (CASA) เพื่อให้รัฐต่างๆ ได้ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ

อย่างไรก็ดีหน้าที่ของ UNDDA ตามที่แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติได้กล่าวเอาไว้คือ ให้รัฐต่างๆ เรียกร้องให้ UNDDA มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องรายงานด้านอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของประเทศต่างๆ โดยความสมัครใจเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเป็นการรายงานแห่งชาติเกี่ยวกับประเด็นการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ

(2) Coordinating Action on Small Arms (CASA)

CASA เป็นความริเริ่มของเลขานุการแห่งสหประชาชาติในการตั้งกลไกในการประสานงานซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 1998 เพื่อแสวงหาแนวทางร่วมกันในการที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาอาวุธขนาดเล็ก CASA ประกอบด้วยหน่วยงานและตัวแทนของสหประชาชาติ 17 องค์กรและมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในสหประชาชาติตั้งแต่การประชุมในเดือนกรกฎาคม 2001 และตั้งคณะทำงานขึ้นในเดือนเมษายนปี 2002 เพื่อเตรียมรายงานกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาภายใต้ระบบของสหประชาชาติ เดิมที CASA ไม่ค่อยได้มีบทบาทในการดำเนินงานมากสักเท่าไร แต่เมื่อมีการประชุมในปี 2001 หน่วยงานในสหประชาชาติก็เริ่มผลักดันให้ CASA มีการเริ่มดำเนินการอีกครั้งเพื่อพิจารณาการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ³⁵⁴

(3) Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) and the Inter – Agency Standing Committee (IASC)

OCHA เป็นกลจักรสำคัญใน Reference Group on Small Arms ซึ่งก่อตั้งโดย คณะกรรมการตัวแทนร่วม (Inter – Agency Standing Committee: IASC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์

³⁵³ Laurance, Edward and Stohl Rachel, Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7, p. 13.

³⁵⁴ Ibid. , p. 14.

เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาทางมนุษยธรรมที่ถูกคุกคามโดยการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาซึ่งเป็นไปตามแผนในการพัฒนาของแผนปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรมว่าด้วยเรื่องอาวุธขนาดเล็ก

(4) United Nation Department for Political Affairs (UNDPA)

บทบาทของ UNDPA คือการส่งเสริมการจำกัดการใช้อาวุธเพื่อป้องกันความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพรวมถึงการควบคุมอาวุธ และสนับสนุนกิจกรรมในการต่อต้านการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่ผิดกฎหมาย³⁵⁵ รวมถึงการเตรียมข้อสรุปพื้นฐานและข้อมูลในโครงการรวบรวมและทำลายอาวุธ และทำงานร่วมกับรัฐบาลในการควบคุมการนำเข้า จำหน่ายและการใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา³⁵⁶

(5) Regional Centres for Peace and Disarmament

ในวันที่ 31 กรกฎาคม 2001 องค์การศูนย์กลางภูมิภาคแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสันติภาพและการลดอาวุธในแอฟริกาได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในประเทศโตโกสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ระดับสูงในเรื่องความมั่นคงจากรัฐต่างๆ ที่ให้สัตยาบันใน Nairobi Declaration และผู้เชี่ยวชาญเรื่องอาวุธจากสหประชาชาติ เพื่อฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทางด้านความปลอดภัยและการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

สำหรับในส่วนของละตินอเมริกาและแคริบเบียนมีการประชุมที่ลิมาในเดือนพฤศจิกายน 2001 เพื่อดำเนินกิจกรรมในการสนับสนุนแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ และมีการพัฒนาการปฏิบัติการหลังการประชุมในการสัมมนาที่ซานติเอโก ประเทศชิลีอีกด้วย

3. บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานชำนาญพิเศษแห่งสหประชาชาติ

(1) United Nations Development Programme (UNDP)

โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติเป็นส่วนที่มีบทบาทสำคัญทั้งในเรื่องการเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องรายงานและสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากอาวุธขนาดเล็ก

³⁵⁵ United Nations General Assembly, Report of the Secretary – General on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects, UN.Doc. A/57/160.

³⁵⁶ Laurance, Edward and Stohl Rachel, Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7, p. 14.

และอาวุธเบา และมีบทบาทสำคัญในการช่วยมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับมาตรการในการลดอาวุธ

UNDP มีโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธขนาดเล็กมากมายพร้อมด้วยงบประมาณจำนวนมากและมีเจ้าหน้าที่มากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ของสหประชาชาติ UNDP มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบามานานแล้ว ตัวอย่างของความริเริ่มของ UNDP ในเรื่องการจัดการอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาก็เช่น การจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุน การป้องกันและการลดการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็ก มีการใช้แผนรวมเพื่อจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนโครงการในการเก็บรวบรวมอาวุธเพื่อนำไปทำลาย การสร้างความสามารถในภูมิภาคและประเทศเพื่อขจัดอาวุธออกจากประเทศ และการฝึกอบรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง³⁵⁷ โดยโครงการใหม่ที่ UNDP สร้างขึ้นคือแผนระยะยาวเพื่อสร้างสันติภาพและการจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยเน้นที่การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกในการควบคุมอาวุธ

(2) The World Health Organization

องค์การอนามัยโลกได้มีการจัดทำ รายงานเรื่องอาวุธขนาดเล็กและผลกระทบต่อสาธารณสุขโลก โดยศึกษาและวิเคราะห์จำนวนผู้เสียชีวิตและผู้พิการจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ โดยมีการดำเนิน โครงการในประเทศต่างๆ กว่า 10 ประเทศทั่วโลก เพื่อชี้ให้เห็นถึงเหยื่อของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาและผลกระทบในทางเศรษฐกิจ

(3) United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR)

สถาบันการวิจัยเพื่อการลดอาวุธแห่งสหประชาชาติ มีกรอบหน้าที่การทำงานในการลดอาวุธทุกประเภทรวมถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาด้วย โดยในปัจจุบันเป็นการดำเนินโครงการสร้างสันติภาพ โดยเน้นไปที่อาฟริกาตะวันตกซึ่งมีการดำเนินการในเรื่องการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในช่วงปลายปี 2002 UNIDIR ก็ได้ดำเนินโครงการศึกษาบทเรียนจากการรวบรวมอาวุธ

³⁵⁷ Laurance, Edward and Stohl Rachel , Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7, p. 14.

ส่วนในปี 2002 UNIDIR ก็ได้มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน Small Arms Survey ในการศึกษาขอบเขตของกลไกในการติดตามอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา³⁵⁸

**(4) United Nations Commissioner for Human Rights (UNCHR),
the United Nations Children's Fund (UNICEF), and the United
Nations Development Fund for Women (UNIFEM)**

UNCHR ได้ดำเนินการทางด้านการเตรียมเอกสารปัญหาที่เกี่ยวกับการค้าและการถือครองอาวุธที่ผิดกฎหมาย และการใช้อาวุธในบริบทของกฎเกณฑ์ตามหลักสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

UNICEF ได้ดำเนินการในส่วนของการศึกษาในเรื่องเด็กในความขัดแย้งใน 3 ประเทศอันได้แก่ อังโกล่า โคลัมเบียและศรีลังกา เพื่อตรวจสอบบทบาทของอาวุธขนาดเล็กใน 3 ประเทศดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้เริ่มการดำเนินโครงการลดอาวุธสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างความรับรู้ในส่วนของผลกระทบอันเกิดจากอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

ส่วน UNIFEM มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการรณรงค์เพื่อสร้างความรับรู้เรื่องการแพร่กระจายของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา และมีการจัดการประชุมภายใต้หัวข้อ "Women of Diber Say No to Guns, Yes to Life, Yes to Development" นอกจากนี้ยังมีการสำรวจผลกระทบของอาวุธปืนต่อผู้หญิงโดยทั่วไปและมีการดำเนินโครงการเพื่อเก็บรวบรวมอาวุธไปทำลายอีกด้วย³⁵⁹

**(5) The Centre for International Crime Prevention (CICP) of the
Office for Drug Control and Crime Prevention (ODCCP)**

CICP มีบทบาทหลักในการส่งเสริมการให้สัตยาบันตามพิธีสารแห่งสหประชาชาติเรื่องการป้องกันต่อต้านและกำจัดอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนปี 2001 โดยหวังที่จะให้มีการประชุมทั้งในระดับระหว่างภูมิภาค ภายในภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาคในการสร้างความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อให้มีการยอมรับและปฏิบัติตามพิธีสารดังกล่าว³⁶⁰

4. บทบาทของหน่วยงานระหว่างประเทศอื่นๆ

³⁵⁸ Laurance, Edward and Stohl Rachel , Making Global Public Policy: The Case of Small Arms and Light Weapons, Occasional Paper No.7, p. 16.

³⁵⁹ Ibid. , p.17.

³⁶⁰ Ibid. , p.17.

(1) คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

เป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นมาเพื่อคุ้มครองบุคคลในยามสงครามและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการใช้อาวุธในยามสงครามซึ่งส่วนหนึ่งรวมถึงอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาด้วย โดยทั่วไปไม่ได้มีบทบาทที่จะต้องมารายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติหรือการปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมายอื่นใดของสหประชาชาติ เท่าที่องค์การกาชาดระหว่างประเทศมีบทบาทมักจะอยู่ในรูปของการรวบรวมข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นสำคัญ จึงมิได้มีความเกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามหรือตรวจตราการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสหประชาชาติแต่อย่างใด

(2) International Action Network on Small Arms (IANSA)

เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยประสานงานของกลุ่ม NGOs ทั้งหลาย UN และรัฐอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหาเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยตรง โดย IANSA ก่อนข้างมีบทบาทสำคัญทั้งในเรื่องของการปฏิบัติการและการดำเนินงานทางด้านวิชาการรวมตลอดจนเป็นแหล่งรวบรวมความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมหรือการลดการใช้อาวุธในทุกรูปแบบเพื่อความสงบสุขในสังคม โดยผลงานครั้งล่าสุดที่ผ่านมาของ IANSA คือการร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับประเด็นอาวุธขนาดเล็ก และได้มีการจัดทำรายงานแห่งชาติในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงของแต่ละประเทศโดยองค์กรเอกชน และ NGOs ต่างๆ

(3) บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ

หน่วยงานอื่นๆ ที่มีบทบาทในการสร้างร่วมมือเพื่อจัดการกับปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาได้แก่ องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (NATO: The North Atlantic Treaty Organization) องค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือ แห่งภูมิภาคยุโรป (OSCE: The Organization for Security and Cooperation in Europe) สหภาพแอฟริกัน (AU: The African Union) องค์การความร่วมมือแห่งชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN: The Association of South-East Asian Nations) สมาคมเพื่อการพัฒนาแห่งแอฟริกาใต้ (SADC: The Southern African Development Community) กลไกความร่วมมือในการปฏิบัติการว่าด้วยเรื่องอาวุธขนาดเล็ก (CASA: The Coordinating Action on Small Arms) ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อจัดการกับปัญหาของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เกิดขึ้น หลายองค์กรที่กล่าวถึงข้างต้น มีบทบาททั้งในการสร้างกฎหมาย มาตรการต่างๆ และแนวทางในการปฏิบัติ

ซึ่งมีทั้งที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ก็มีความริเริ่มในการที่จะดำเนินการต่อไป เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดและอาวุธเบา

3.2.2 บทบาทและหน้าที่ของกลุ่มความร่วมมือและองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคในการประสาน ควบคุม และตรวจตรา เกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

(1) กลุ่มความร่วมมือและองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาคแอฟริกา

กลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคแอฟริกา แท้จริงแล้วมีหลายองค์กร แต่ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ได้แก่ สหภาพแอฟริกัน (AU: The African Union), สมาคมเพื่อการพัฒนาแห่งแอฟริกาใต้ (SADC: The Southern African Development Community) และ ประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS: Economic Community of West African States) ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทในการ สร้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น และมีการตรวจตราเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรการและแผนการต่างๆ ตามที่แต่ละอนุภูมิภาค ได้สร้างขึ้นมา

(2) กลุ่มความร่วมมือและองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาคอเมริกา

กลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคอเมริกานั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือส่วนที่ 1 คือในภูมิภาคอเมริกาทั้งหมดแต่เน้นในส่วนของอเมริกากลางและอเมริกาใต้ มีองค์กร OAS: Organization of American States ซึ่งสร้างกฎหมายต้นแบบในเรื่องการควบคุมอาวุธและมีอนุสัญญาเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืน ซึ่งเป็นความริเริ่มในทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการควบคุมและจัดการกับปัญหายาเสพติดและอาวุธเบา และ ในส่วนที่ 2 คือ องค์การตลาดร่วมแห่งภูมิภาคอเมริกาใต้ หรือ MERCOSUR แท้จริงแล้ว MERCOSUR มิได้เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยตรงแต่เป็นองค์กรที่มีส่วนในการควบคุมตลาดสินค้าอเมริกาใต้ ดังนั้นการเพิ่มบทบาทในการดูแลเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาเข้าไปจึงเป็นเรื่องที่ไม่หนักหนาเกินไปนัก โดยสร้างระบบทางทะเบียนในการซื้อขายอาวุธ เครื่องกระสุน และวัตถุระเบิดในภูมิภาค³⁶¹

³⁶¹ United Nations, Report of the United Nations Conference on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspect.

(3) กลุ่มความร่วมมือและองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรป

กลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคยุโรป ได้แก่ องค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือ แห่งภูมิภาคยุโรป (OSCE: The Organization for Security and Cooperation in Europe) และสหภาพยุโรป (EU: European Union) โดยทั้ง 2 องค์การมีส่วนสำคัญในการสร้างกฎหมาย มาตรการและแนวทางในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่เป็นรูปธรรมอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของเอกสารว่าด้วยเรื่อง อาวุธขนาดเล็กของ OSCE เป็นเอกสารที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นแนวทางที่วางมาตรฐานในการควบคุมอาวุธค่อนข้างจะชัดเจนกว่าแนวทางที่สหประชาชาติได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งน่าจะมีการนำมาใช้เพื่อการขยายความตามแผนปฏิบัติการได้

(4) กลุ่มความร่วมมือและองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาคออสเตรเลียและแปซิฟิก

กลุ่มความร่วมมือที่เป็นตัวตนในภูมิภาคออสเตรเลียและแปซิฟิกไม่มีกลุ่มความร่วมมือใดที่รวมตัวกันในการสร้างมาตรการ หรือหลักเกณฑ์ในการควบคุมอาวุธ เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงการใช้กฎหมายภายในที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา โดยกฎหมายที่ใช้ก็เป็นกฎหมายของออสเตรเลียเองและกฎหมายของประเทศนิวซีแลนด์ที่มีความชัดเจนในระดับหนึ่ง ส่วนในภูมิภาคแปซิฟิก เท่าที่พบก็มี The Nadi Framework : Developing model legislation ซึ่งเป็นการสร้างแนวทางในการพัฒนากฎหมายเพื่อปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ³⁶²

(5) กลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

กลุ่มความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย แท้จริงแล้วมีความเคลื่อนไหวทั้งภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มี องค์การความร่วมมือแห่งชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN: The Association of South-East Asian Nations) ซึ่งมีบทบาทในทุกเรื่องของภูมิภาค โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายความมั่นคง คือ ASEAN Regional Forum ซึ่งมีบทบาทในแง่ของเวทีเพื่อการแสวงหาแนวทางในการสร้างความมั่นคงในภูมิภาค โดยในส่วนที่ผ่านมา ในการประชุมของอาเซียนเองเน้นปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในส่วนที่

³⁶² Alpers, Philip and Twyford, Conor, *Small Arms in Pacific*, Occasional Paper No.8

เกี่ยวข้องกับการค้าการร้าย และมีการร่วมมือกันกับ OSCE ในเรื่อง การจัดการประชุมที่ เกี่ยวข้องกับการตัดการประเค้นเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา แต่เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีผลงานที่ ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมเท่าใดนักนอกจาก การส่งเสริมในนโยบายดังกล่าวเท่านั้น ส่วนใน เรื่องของภูมิภาคเอเชียได้มีการรณรงค์นโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการลดอาวุธและการนำอาวุธมา ทำลายมากมาย ส่วนใหญ่จะเป็น โครงการที่เป็นการปฏิบัติจริงและมีผู้ให้ความสนใจมาก ซึ่งเป็น เรื่องที่ดี

3.2.3 บทบาทและหน้าที่ของกลุ่มความร่วมมือประชาสังคมอื่นๆ

กลุ่มความร่วมมือและกลุ่มประชาสังคมอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวบรวม ข้อมูลในเรื่องอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของแต่ละภูมิภาคนอกจาก IANSA ที่ได้กล่าวไปใน ตอนต้นแล้ว ได้แก่ International Alert, Saferworld, Center for International Co-operation and Security Department of Peace Studies University of Bradford, Human Rights Watch และ Stockholm International Peace Research Institute ซึ่งหน่วยงานที่กล่าวมาทั้งหมดมีลักษณะเป็น หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ โดยประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องคือ เรื่องการใช้อาวุธ ซึ่งหน่วยงานดังที่ได้กล่าวมานี้มีส่วนสำคัญในการวิจัยและรวบรวมข้อมูลและ ข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การใช้อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของแต่ละประเทศ ตลอดจนถึงมาตรการทางกฎหมายของแต่ละประเทศเพื่อดำเนินการควบคุมเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบา โดยองค์กรเหล่านี้จะเป็นส่วนที่เข้าถึงปัญหาจริงได้ค่อนข้างมากเนื่องจากทำงานบน พื้นฐานของการสร้างความตระหนักแก่สังคมในการแก้ไขปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา อย่างไรก็ดีข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานเหล่านี้จะต้องนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลของรัฐเพื่อชั่ง น้ำหนักความน่าเชื่อถือด้วยเนื่องจากข้อมูลจากภาครัฐและภาคเอกชนมักมีความขัดแย้งกันเสมอ แต่ ผลดีที่เกิดขึ้นคือการสร้างคานอำนาจแก่กันและกัน

3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธมายาวนานกว่า 70 ปี แล้ว แต่หากพิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศแล้วอาจจะ ไม่สามารถกล่าวได้ชัดเจนว่าเชื่อมโยงมากนักแต่ไหนเพียงไร แต่หลายส่วนของกฎหมายไทยก็มี มาตรฐานในระดับการควบคุมภายในประเทศที่น่าจะเป็นส่วนเสริมให้การปฏิบัติตามกฎหมาย ระหว่างประเทศสามารถประสบผลสำเร็จได้ โดยปกติแล้วกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธของ ประเทศไทยแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธของพลเรือน และ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธของราชการ (ซึ่งได้แก่ราชการเพื่อความมั่นคงของประเทศ

ดังเช่น ทหาร ตำรวจ และรวมถึงราชการอื่นๆ ตามแต่ที่กฎหมายจะกำหนด) โดยในส่วนของหน้าที่รัฐให้สิทธิแก่ประชาชนในการถือครองอาวุธปืน ได้นั้นก็เป็นไปตามหลักการสิทธิในการป้องกันตนเองจากภัยอันตรายในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทันที่ ซึ่งโดยภาพรวมของระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธของประเทศไทยนั้นค่อนข้างที่จะมีความครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธ อย่างไรก็ตามมาตรการทางกฎหมายเท่าที่มีอยู่เป็นเพียงการแสดงมาตรฐานในการควบคุมอาวุธภายในประเทศในเชิงบทบัญญัติในการควบคุมเท่านั้น มิได้แสดงถึงประสิทธิภาพในการควบคุมอาวุธอย่างแท้จริง ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าแม้มีกฎหมายควบคุมอยู่แต่ก็มิได้ทำให้อาชญากรรมที่มีการใช้อาวุธปืนลดลงเท่าไรนัก ปัญหานี้มิใช่ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น เพราะเท่าที่ปรากฏผ่านสื่อต่างๆ ก็ค่อนข้างจะยืนยันได้ว่าทุกประเทศในโลกต่างก็ประสบกับปัญหาในการใช้อาวุธปืนในทางที่ผิดทั้งสิ้น แม้ว่าแทบทุกประเทศจะมีกฎหมายที่ควบคุมอาวุธปืนก็ตาม ปัญหาดังกล่าวจึงมิใช่เรื่องประหลาดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เพื่อประเมินถึงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายย่อมเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและการแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นต่อไป โดยในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธในประเทศไทย จะได้อธิบายดังต่อไปนี้

3.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในประเทศไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธในประเทศไทยสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนของพลเรือน และกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนของทางราชการ นั่นก็หมายความว่าโดยสภาพแล้วลักษณะการใช้งาน สิทธิ อำนาจ และการควบคุมอาวุธปืนนั้นกฎหมายย่อมมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันของทั้งสองฝ่ายดังที่กล่าวข้างต้น ในส่วนของกฎหมายในแต่ละส่วนมีอยู่ดังต่อไปนี้

(1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนของพลเรือน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนของพลเรือน ได้แก่

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมอีก 8 ฉบับ โดยฉบับล่าสุดคือพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธ

ปืน (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2543 ซึ่งได้วางข้อกำหนดในเรื่องการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน ดังเช่น ในส่วนของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคลกฎหมายก็ห้ามมิ การผลิต การซื้อ การมี การใช้ การส่ง การนำเข้า³⁶³ โดยมีได้รับอนุญาต ส่วนอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า กฎหมายก็ห้าม การทำ การประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ส่ง นำเข้า มีหรือจำหน่าย โดยมีได้รับอนุญาต³⁶⁴ สำหรับวัตถุระเบิดนั้นกฎหมายก็ห้ามการทำ ซื้อ มีใช้ ส่ง นำเข้า จำ หรือจำหน่ายด้วยประการใดๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่³⁶⁵ ส่วนสิ่งทำเทียมอาวุธปืนนั้นกฎหมายห้ามบุคคลใดส่ง นำเข้า หรือค้า สิ่งเทียมอาวุธปืน³⁶⁶ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้ห้ามโอนอาวุธปืนให้แก่ผู้ไม่มีใบอนุญาต³⁶⁷ สำหรับอาวุธผ่านแดนนั้นกฎหมายได้บัญญัติมาตรการห้ามนำอาวุธผ่านแดนด้วยเว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาต³⁶⁸ ส่วนบทกำหนดโทษก็ยังมีเป็นการปกติดังเช่นกฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั่วไป ในส่วนที่เป็นประเด็นการแก้ไขกฎหมายแต่ละครั้งนั้นเท่าที่ปรากฏก็เป็นเรื่องของการปรับปรุงโทษตามกฎหมายให้มีความเหมาะสมตามยุคสมัย และการปรับปรุงค่าธรรมเนียมต่างๆ ให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เป็นประการสำคัญ

พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

คำว่า “ยุทธภัณฑ์” ตามพระราชบัญญัตินี้ หมายความว่า “อาวุธ เครื่องอุปกรณ์ของอาวุธ สารเคมี สารชีวะ สารรังสี หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 7³⁶⁹ ” ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้เน้นไปในเรื่องของอาวุธซึ่งอาจนำมาใช้ในการสงคราม ต่างจากพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ.

³⁶³ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 556 ตอนที่ 42, ลงวันที่ 9 กันยายน 2490, มาตรา 7.

³⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 24.

³⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 38.

³⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 52.

³⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 59.

³⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 70.

³⁶⁹ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 104 ตอนที่ 254 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2530, มาตรา 4.

2490 ทั้งนี้เนื่องจากเดิมทีเดียวพระราชบัญญัติควบคุมอาวุธปืนนี้ออกมาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 (ประมาณปี พ.ศ. 2459) และสงครามโลกครั้งที่ 2 (ประมาณปี พ.ศ. 2482) กฎหมายจึงมุ่งควบคุมการค้าและการเกี่ยวกับอาวุธสงครามซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้นเป็นพิเศษ แต่ต่อมาเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปตามยุคและสมัย จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย จึงก่อให้เกิด พระราชบัญญัติใหม่ออกมาในปี พ.ศ. 2530 อย่างไรก็ตามก็ได้หมายความว่าพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน เพิ่งมีการบัญญัติในช่วงหลังในปี พ.ศ. 2490 จึงทำให้มุ่งควบคุมเฉพาะปืนที่ใช้สำหรับเอกชนเพื่อให้ต่างจากเดิม เพราะการบัญญัติกฎหมายอาวุธปืนครั้งแรก แท้จริงแล้วเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2477 คือ “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิง พุทธศักราช 2477 ” นั้นย่อมหมายความว่ากฎหมายอาวุธปืนสำหรับเอกชนถือครองมีการตราขึ้นหลังพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์เพียงปีเดียว เหตุผลจึงน่าจะเป็นว่า กฎหมายต้องการควบคุมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ควบคุมอาวุธปืนที่ใช้ในการสงครามซึ่งในขณะนั้นมีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน ต่อมาเมื่อมีการคำนึงถึงอาวุธที่พลเรือนหรือเอกชนอาจมีไว้ในครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตของตน จึงมีการตรากฎหมายขึ้นมาอีก 1 ฉบับ เพื่อควบคุมอาวุธปืนที่เกี่ยวข้องกับเอกชนและใช้เพื่อการป้องกันตัวโดยเฉพาะ สำหรับในส่วนของพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 นี้ เป็นเรื่องของการกำหนดมาตรการในการนำเข้าและส่งออกอาวุธ โดยกฎหมายห้ามบุคคลใดสั่งอาวุธเข้ามา นำเข้ามาผลิต หรือมีซึ่งยุทธภัณฑ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากปลัดกระทรวงกลาโหม³⁷⁰ นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดขั้นตอนในการนำอาวุธผ่านแดนอีกด้วย³⁷¹

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535

ตามกฎหมายดังกล่าวระบุว่า “สิ่งที่ใช้ในการสงคราม” ให้ความหมายรวมถึง “สัมภาระ พลังสงครามอุปกรณ์ การลำเลียงที่มีคุณค่าในทางยุทธศาสตร์ และวัตถุที่มีประโยชน์ใน

³⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15.

³⁷¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 19 - 29.

การผลิตอาวุธ กระสุน และสิ่งที่ใช้ในการสงครามด้วย”³⁷² กฎหมายนี้เป็นกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขในการส่งออกอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม³⁷³

(2) กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนของทางราชการ

กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อกำหนดหน่วยงานราชการที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 รวมถึงชนิด ขนาดและเงื่อนไขที่บุคคลของทางราชการตามมาตรการทางกฎหมายนี้ที่สามารถมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองได้ตามกฎหมาย

ข้อบังคับทหารที่ 5/22180 ว่าด้วยการควบคุมศาสตราภัณฑ์ประจำกายและประจำหน่วย ลงวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2486

เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการเบิกจ่ายปืนจากคลังของทหารเพื่อสร้างระเบียบในการรับจ่ายอาวุธปืน โดยเฉพาะในกองทัพทหาร โดยจะต้องมีการบันทึกลงบัญชีรับ-จ่ายเสมอ³⁷⁴

ข้อบังคับทหารที่ 6/22181 ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับศาสตราภัณฑ์ที่ได้มาไว้ในครอบครอง ลงวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2486

เป็นข้อบังคับที่กำหนดการปฏิบัติของกำลังพลต่ออาวุธซึ่งได้มาไว้ในครอบครองว่า จะต้องดำเนินการแจ้งต่อผู้บังคับบัญชาพร้อมส่งบัญชีศาสตราภัณฑ์³⁷⁵ ตามข้อบังคับนี้

³⁷² พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2495, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 7 ตอนที่ 57, ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2495, มาตรา 3.

³⁷³ เรื่องเดิม, มาตรา 4. และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 20 ตอนที่ 8, ลงวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2535, มาตรา 4.

³⁷⁴ ข้อบังคับทหารที่ 5/22180 ว่าด้วยการควบคุมศาสตราภัณฑ์ประจำกายและประจำหน่วย ลงวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2486, มาตรา 5 (2).

น่าสังเกตว่า “ศาสตราภรณ์” ตามข้อบังคับนี้หมายความว่า “อาวุธปืน อาวุธฟันแทง กระสุน วัตถุระเบิด ลูกกระเบิด ก๊าซพิษหรือเครื่องมือเครื่องใช้อื่นใด อันจะอนุเคราะห์เข้าไปในประเภทเครื่องประหารชีวิตมนุษย์ได้”³⁷⁶” นิยามดังกล่าวเป็นนิยามเฉพาะที่ใช้ตามข้อบังคับนี้ โดยความมุ่งประสงค์ที่จะควบคุมอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของกำลังพลโดยเฉพาะ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากนิยามตามกฎหมายอื่นๆ ที่มุ่งควบคุมอาวุธของพลเรือน

3.3.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในประเทศไทย

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธในประเทศไทยนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ดังที่ได้อธิบายมาในข้างต้น กล่าวคือ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธในส่วนของพลเรือน และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธในส่วนของราชการและกองทัพ โดยในการศึกษาในครั้งนี้จะได้ทำการแยกอธิบายแต่ละส่วนเป็นการเฉพาะตามมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอาวุธ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์หลักเกณฑ์และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมอาวุธในประเทศไทยแล้วสามารถแบ่งเป็นมาตรการต่างๆ ได้ดังนี้

1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตอาวุธ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตอาวุธในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

1.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตอาวุธในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพลเรือน

การผลิตอาวุธของพลเรือนในประเทศไทยนั้นสามารถกระทำได้ตามกฎหมายแต่จะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม³⁷⁷ โดยการผลิตอาวุธนั้นจะกระทำโดยคำสั่งของราชการให้ทำการผลิตเป็นครั้งคราว ซึ่งในปัจจุบันมีบริษัท ไทยอินเตอร์อาร์มเป็นผู้ผลิตอาวุธในประเทศไทยรายเดียว โดยลักษณะการผลิตคงทำเพียงการผลิตกระสุนปืนเท่านั้น แต่มิได้ทำการผลิตอาวุธปืนด้วย เนื่องจากปัจจุบันการผลิตอาวุธปืนที่มีประสิทธิภาพมีต้นทุนค่อนข้างสูง ดังนั้นประเทศไทยจึงนิยมการนำเข้าอาวุธปืนจากต่างประเทศที่มีความสะดวก

³⁷⁵ ข้อบังคับทหารที่ 6/22181 ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับศาสตราภรณ์ที่ได้มาไว้ในครอบครอง ลงวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2486, มาตรา 4.

³⁷⁶ เรื่องเดิม, มาตรา 3 (1).

³⁷⁷ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 37, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 18พ, ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519, มาตรา 6

มากกว่า นำสังเกตว่าตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ก็ได้กำหนดเรื่องการควบคุมการ “ทำ” อาวุธปืนเอาไว้ในมาตรา 7 เช่นกัน โดยกำหนดว่าจะต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน ท้องที่ แต่นำแปลกที่กฎหมายมิได้กำหนดในเรื่องของขั้นตอนและเงื่อนไขอื่นๆ เอาไว้คงกำหนดเพียงในมาตรา 23 ว่าใบอนุญาตสำหรับอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนจะออกได้ตามประเภทและมีกำหนดอายุ โดยในส่วนของใบอนุญาตให้ทำนั้น จะออกได้เฉพาะสำหรับทำดินปืนมีควันสำหรับใช้เองและเฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนซึ่งใช้ดินปืนมีควัน โดยใบอนุญาตจะมีอายุตลอดเวลาที่ผู้นั้นมีใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนนั้นอยู่ เท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 เป็นการอนุญาตการผลิตเพื่อใช้เองเท่านั้น แต่ในส่วนของคำสั่งคณะกรรมการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 37 นั้น เป็นการผลิตเพื่อการค้าแต่เป็นลักษณะการตอบสนองต่อความต้องการของรัฐมากกว่าการค้าทั่วไป เพราะจะทำการผลิตได้เพียงเท่าที่รัฐสั่งเท่านั้น

1.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตอาวุธในส่วนที่เกี่ยวกับราชการและกองทัพ

มาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการควบคุมการผลิตอาวุธในส่วนที่เกี่ยวกับราชการและกองทัพนั้นอาจแบ่งย่อยได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของทหารและส่วนของตำรวจ

สำหรับส่วนของทหารนั้น การผลิตอาวุธสามารถกระทำได้ตามข้อกำหนดเฉพาะของทหาร ซึ่งกำหนดให้มีโรงงานผลิตและปรับสภาพอาวุธปืนได้ โดยในทางปฏิบัตินั้นค่อนข้างจะคล้ายในส่วนของพลเรือนตรงที่ไม่มีการผลิตจริง แต่ที่ปฏิบัติกันก็จะเป็นลักษณะของการซื้ออาวุธปืนมาแล้วทำการซ่อมแซมและปรับสภาพเป็นหลัก ซึ่งในอนาคตจะมีการโอนการผลิตและการปรับสภาพไปเป็น “ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ กองทัพบก” โดยอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ในส่วนของตำรวจนั้นปัจจุบันยังไม่มีการผลิตอาวุธปืนตามกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจในการผลิตอาวุธปืนแก่ตำรวจ ทางปฏิบัติในปัจจุบันจึงคงเป็นเพียงการซื้ออาวุธเข้ามาใช้และการซ่อมแซมอาวุธที่มีอยู่เท่านั้น โดยในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีการให้ราชการตำรวจสามารถที่จะขออนุญาตในการผลิตอาวุธปืนได้

2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการซื้อขายอาวุธ

2.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการซื้อขายอาวุธในส่วนที่เกี่ยวกับพลเรือน

การซื้อ ขาย ส่ง นำเข้า อาวุธปืนส่วนบุคคลและเพื่อการค้าคงทำได้เพียงตามเท่าที่พระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 กำหนดเอาไว้คือ จะต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่เท่านั้น โดยในส่วนของขั้นตอนการซื้อ ขาย ส่ง นำเข้า ก็จะเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในปัจจุบันทั้งเอกชนและหน่วยงานราชการก็นิยมใช้การสั่งซื้ออาวุธจากต่างประเทศเป็นหลักอยู่แล้ว

2.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการซื้อขายอาวุธในส่วนที่เกี่ยวกับราชการและกองทัพ

การซื้อขายอาวุธของหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของราชการทหารจะกระทำโดยผ่านขั้นตอนที่เป็นทางการ เช่น ในกรณีของการซื้ออาวุธจากต่างประเทศ ส่วนราชการจะดำเนินการที่เรียกว่า Foreign Military Sale (FMS) คือการซื้อขายอาวุธที่กระทำระหว่างรัฐบาล โดยหน่วยงานของรัฐจะดำเนินการในการซื้อขายอาวุธระหว่างประเทศทั้งหมดในส่วนที่เกี่ยวกับกองทัพ

การขายอาวุธของราชการนั้นกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามคำสั่งของคณะปฏิรูปฉบับที่ 37 ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 ซึ่ง การซื้อขายจะต้องทำการลงทะเบียนอาวุธ มีการตรวจภาษีผ่านด่านโดยเก็บจากผู้ขายซึ่งจะต้องมีใบอนุญาตในการนำออก ใบอนุญาตในการผ่านแดน กรณีที่จะต้องมีการผ่านแดนประเทศอื่น และใบสั่งสินค้า โดยหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องการนำเข้า ส่งออกอาวุธคือ กรมการอุตสาหกรรมทหาร

3) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการส่งอาวุธผ่านเขตแดนไทย

3.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการส่งอาวุธผ่านเขตแดนไทยในส่วนที่เกี่ยวกับพลเรือน

ในส่วนของพลเรือนคงเป็นไปตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ก็จะต้องแจ้งส่งมอบอาวุธปืนที่จะผ่านแดนให้แก่ศุลกากรตรวจ ทั้งนี้จะต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ตามมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

3.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการส่งอาวุธผ่านเขตแดน ไทยในส่วนที่เกี่ยวกับราชการและกองทัพ

การควบคุมการส่งอาวุธผ่านแดนของส่วนราชการจะต้องกระทำตาม พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกปืนออกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ. 2535 คือจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

4) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการทำทะเบียนอาวุธ

4.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการทำทะเบียนอาวุธใน ส่วนที่เกี่ยวกับพลเรือน

การควบคุมการทำทะเบียนอาวุธในส่วนที่เกี่ยวกับพลเรือนเป็นไปตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 คือเมื่อบุคคลใดต้องการมีอาวุธปืนในครอบครองจะต้องขออนุญาตจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยยื่นคำร้องที่งาน 1 (อาวุธปืน) กองกำกับการ 1 กองทะเบียน โดยเขียนคำร้องตามแบบ ป. 1 เพื่อขอซื้ออาวุธปืน และนำเอกสารดังกล่าวไปซื้ออาวุธปืนที่ร้านค้า เมื่อได้อาวุธปืนมาแล้วจึงนำมาทำใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) โดยในส่วนของขั้นตอนนี้จะมีการตอกเครื่องหมายเลขทะเบียนที่อาวุธเพื่อให้ทราบว่าเป็นอาวุธที่ถูกต้องตามกฎหมาย และข้อมูลจะถูกเก็บไว้ที่หน่วยงานราชการต่อไป

4.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการทำทะเบียนทางอาวุธ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการและกองทัพ

การควบคุมอาวุธในส่วนราชการกระทำตาม กฎกระทรวงฉบับที่ 14 และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 โดยหน่วยงานราชการจะต้องมีการส่งมอบอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดให้แก่กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำเครื่องหมายและทำบัญชีก่อนนำไปใช้ โดยในส่วนของอาวุธปืนที่เป็นของราชการนั้นจะมีการทำเครื่องหมายที่แตกต่างจากอาวุธปืนเอกชน เช่น ในกองทัพ จะมีการทำเครื่องหมาย รูปตราจักร พร้อมด้วยตัวเลขคมชัด 10 หลัก

5) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการถือครองอาวุธ

5.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการถือครองอาวุธของพล เรือน

บุคคลโดยทั่วไปสามารถถือครองอาวุธได้โดยการดำเนินการตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ.2490 โดยขออนุญาตจากทางราชการเพื่อขอมิและใช้อาวุธปืนตามที่

กฎหมายกำหนด ในส่วนของการพกพาอาวุธปืนนั้น กฎหมายจะกำหนดให้อนุญาตเฉพาะแก่กรณีที่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องทำการพกพาอาวุธเท่านั้น ซึ่งโดยปกติแล้วเหตุที่จะสามารถพกพาอาวุธปืนได้นั้นคงมีเพียงการพกพาอาวุธปืนของบุคคลที่มีหน้าที่ช่วยราชการเท่านั้น ดังเช่น หน่วยอาสาสมัครกิตติมศักดิ์ ซึ่งจะมีกองร้อยในระดับจังหวัดภายใต้การดูแลของปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะมีการออกใบอนุญาตเป็นพิเศษในการครอบครองอาวุธปืนของอาสาสมัคร โดยมีผู้กำกับกองทะเบียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้อนุญาต ส่วนบุคคลอื่นๆ จะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

5.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการถือครองอาวุธของราชการและกองทัพ

การถือครองอาวุธของราชการเป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 ซึ่งกำหนดให้บุคลากรของหน่วยงานราชการสามารถที่จะมีอาวุธปืนในครอบครองได้ตามกฎหมาย โดยในส่วนของกองทัพจะมีการให้สวัสดิการทางด้านอาวุธ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ในกองทัพ หรือราชการตำรวจสามารถซื้ออาวุธได้ในราคาถูกลง โดยได้ส่วนลดค่าภาษี และมีกำหนดการห้ามโอนอาวุธใน 5 ปีแรก โดยลักษณะการซื้ออาวุธของบุคลากรในหน่วยงานราชการจะต้องสั่งซื้อผ่านหน่วยงานโดยเสนอชื่อของผู้ส่งไปด้วย

6) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการโอนอาวุธ

6.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการโอนอาวุธของพลเรือน

การควบคุมการโอนอาวุธของพลเรือนเป็นไปตาม พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 โดยบุคคลที่ครอบครองอาวุธปืนจะโอนอาวุธปืนให้แก่บุคคลอื่นได้ก็แต่เฉพาะในกรณีที่บุคคลนั้นมีคุณสมบัติตามกฎหมายที่จะสามารถครอบครองและใช้อาวุธปืนได้เท่านั้น

6.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการโอนอาวุธของราชการและกองทัพ

ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นคือ การควบคุมการโอนอาวุธของราชการจะมีข้อกำหนดควบคุมคือห้ามโอนอาวุธภายใน 5 ปีแรกที่บุคคลในหน่วยงานราชการได้ครอบครองอาวุธปืน ส่วนหลังจากนั้นสามารถโอนได้ก็แต่เฉพาะการโอนให้กับบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะมีและใช้อาวุธปืนได้ตามกฎหมายเท่านั้น

7) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามอาวุธ

7.1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามอาวุธของพลเรือน

ปัจจุบันไม่มีมาตรการทางกฎหมายใดที่จะกำหนดเงื่อนไขหรือแนวทางในการติดตามอาวุธปืนเอาไว้ นอกจากในกรณีที่มีการนำอาวุธปืนมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมจึงจะมีการติดตามอาวุธปืนเพื่อสืบหาเจ้าของปืนและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ส่วนการสืบหาอาวุธปืนนั้น กระทำโดยการระบุประเภทของอาวุธและสังเกตลักษณะของกระสุน เมื่อประกอบกับพยานหลักฐานต่างๆ จนทราบถึงอาวุธปืน ก็จะตรวจสอบว่าอาวุธปืนชนิดนั้นมีเลขทะเบียนอย่างไร และตรวจสอบประวัติจากกองทะเบียนต่อไปเพื่อให้ทราบถึงผู้ครอบครองอาวุธนั้นตามกฎหมาย

7.2) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามอาวุธของราชการและกองทัพ

ลักษณะการติดตามอาวุธของทางราชการและกองทัพนอกจากจะใช้การติดตามเลขทะเบียนเป็นส่วนประกอบแล้ว การจัดการเรื่องอาวุธในส่วนราชการยังค่อนข้างเป็นระบบมากกว่า เอกชนทั่วไป กล่าวคือ มีการทำบัญชีคุมอาวุธ ดังนั้นเมื่ออาวุธหายไปจากคลังหน่วยงานก็สามารถที่จะทราบได้ทันที ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้วอาวุธมักจะไม่ค่อยหายไปจากคลังเท่าไรนัก ในส่วนของการโจรกรรมอาวุธ เท่าที่เกิดขึ้น ก็มีเพียงการโจรกรรมอาวุธในคลังของกองพันพัฒนาที่ 4 ในตอนใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นยากมาก อย่างไรก็ตามการติดตามอาวุธในทางปฏิบัติแม้จะทำได้ยาก แต่หากพบอาวุธที่มีการทำทะเบียนรูปตราจักรพร้อมหมายเลขอีก 10 หลัก ก็ย่อมหมายความว่าอาวุธดังกล่าวเป็นของกองทัพแน่ ปัญหาคือ ถ้ามีการทำลายเครื่องหมายทะเบียนที่มีการตอกบนอาวุธจะทำอย่างไร คำตอบคือ โดยทั่วไปแล้วการตอกเครื่องหมายบนอาวุธจะทำให้เนื้อเหล็กของอาวุธเกิดการชำรุดซึ่งสามารถทำการตรวจพิสูจน์ร่องรอยการทำเครื่องหมายบนอาวุธได้ และจะทำให้สามารถระบุได้ว่าอาวุธดังกล่าวเป็นของใคร³⁷⁸

8) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลดอาวุธ

การลดอาวุธในส่วนของประเทศไทยนั้นกระทำโดยการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยในครั้งล่าสุดมีการออกพระราชบัญญัติยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญาให้แก่ผู้ที่นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือที่กฎหมายห้าม

³⁷⁸ สัมภาษณ์, พันเอกปิยะพล วัฒนกุล, ผู้อำนวยการกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญทหาร, 2 มีนาคม พ.ศ. 2547.

ออกใบอนุญาตตามอบให้แก่ทางราชการ พ.ศ. 2546 โดยวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมายดังกล่าวก็เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยและป้องกันระงับการประกอบอาชญากรรมทั้งภายในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ รัฐบาลได้มีนโยบายในการปราบปรามผู้มีอิทธิพลประกอบกับความตื่นตัวในการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จึงได้ออกกฎหมายที่มีสาระสำคัญเพื่อให้ผู้ที่มีอาวุธปืน เครื่องกระสุน หรือวัตถุระเบิด ที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือที่กฎหมายห้ามออกใบอนุญาต ถ้านำมามอบแก่นายทะเบียนท้องที่ ภายใน 60 วัน นับแต่พระราชบัญญัติใช้บังคับ (17 ตุลาคม พ.ศ. 2546) โดยผู้นั้นจะได้รับการยกเว้นความผิดตามกฎหมาย โดยอาวุธปืนดังที่กล่าวมาขอมรวมถึงอาวุธปืนที่อาจครอบครองได้คืออาวุธปืนที่ไม่ได้รับอนุญาต (แต่หากได้รับอนุญาตก็อาจครอบครองได้) และครอบครองไม่ได้ตามกฎหมาย (คือโดยสภาพแล้วกฎหมายห้ามบุคคลครอบครองอาวุธชนิดนี้) โดยผลของกฎหมายฉบับนี้ทำให้ สถิติการนำอาวุธปืนมาส่งมอบสามารถแสดงได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงอาวุธปืนที่มีการนำมามอบให้แก่ทางราชการตามพระราชบัญญัติยกเว้นความรับผิดทางอาญาให้แก่ผู้ที่มีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือที่กฎหมายห้ามออกใบอนุญาตตามอบให้แก่ทางราชการ พ.ศ. 2546

อาวุธ	จำนวน(กระบอก/นัด/ลูก)
1. ปืนสั้น	
1.1 ปืนลูกม่	1,304
1.2 ปืนสั้นอัตโนมัติ	498
1.3 ปืนลูกซอง	4,546
1.4 ปืนอัดลมสั้น	461
1.5 ปืนแก๊ปสั้น	19
1.6 อื่นๆ	1,204
รวมทั้งสิ้น	8,032
2. ปืนยาว	
2.1 ปืนแก๊ป	92,802
2.2 ปืนลูกซองยาว	1,830
2.3 ปืนไรเฟิล	75
2.4 ปืนลูกกรด	124

2.5 ปืนอัดลมยาว	2,120
2.6 อื่นๆ	1,844
รวมทั้งสิ้น	98,795
3. ปืนสงคราม	
3.1 เอ็ม 16	115
3.2 อาท้าว	191
3.3 อูซี	3
3.4 เซกาเซ	16
3.5 เอช เค	6
3.6 คาร์บิน	146
3.7 ปืนเล็กยาวแบบ 88	17
3.8 เครื่องยิงลูกระเบิด เอ็ม 60	2
3.9 อื่นๆ	111
รวมทั้งสิ้น	607
4. เครื่องกระสุนปืน	
4.1 กระสุนธรรมดา	51,100
4.2 กระสุนสงคราม	95,711
4.3 ดินปืน	1,714 (กระปุก)
4.4 อื่นๆ	1,688
5. วัตถุระเบิดรวม	239,260

ที่มา: หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันพุธที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ปีที่ 26 ฉบับที่ 9413
หน้า 13

จากสถิติดังกล่าวค่อนข้างแสดงให้เห็นชัดเจนว่ามาตรการในการลดอาวุธของประเทศ
ไทยค่อนข้างที่จะประสบผลที่ดี แต่ปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นคือ อาวุธดังกล่าวมาจากแหล่งใด เหตุใดจึง
มีการครอบครองอาวุธสงครามและอาวุธที่ผิดกฎหมายโดยประชาชนมากมายเพียงนี้ คำตอบสำหรับ
คำถามดังกล่าวไม่อาจสรุปได้ แม้ว่าคำตอบจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุก็ตาม แต่การที่สถิติ
แสดงออกมาเช่นนี้ก็ย่อมเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่ามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอาวุธของ
ประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากยังมีการครอบครองอาวุธที่ไม่ถูกกฎหมาย
ของประชาชนอยู่อีกมาก ทั้งที่รัฐไม่อาจทราบได้เลย หมายความว่ากำหนดที่เกี่ยวกับการควบคุม

อาวุธในประเทศไทยยังมีช่องโหว่ที่เปิดโอกาสให้อาวุธเถื่อนสามารถเข้ามาสู่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางส่วนได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.3.3 หน่วยงานภายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา

หน่วยงานภายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธคือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสามารถแบ่งลักษณะของหน่วยงานต่างๆ ได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

(1) หน่วยงานที่ควบคุมอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของพลเรือน

ได้แก่ กระทรวงมหาดไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยร่วมกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม³⁷⁹ ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นผู้มีอำนาจในการวางระเบียบต่างๆ โดยมีหน่วยงานในลำดับรองลงไปคือ สำนักทะเบียนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (หมายถึงสำนักทะเบียนท้องถิ่น) เป็นส่วนที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตต่างๆ ส่วนกองทะเบียน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะเป็นหน่วยงานที่ประสานในเรื่องการออกเอกสารสิทธิที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืน ในส่วนของเรื่องการทำทะเบียนอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของพลเรือน ซึ่งในส่วนนี้เองจะเป็นขั้นตอนที่ทำให้รู้ว่าอาวุธปืนใดถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย เนื่องจากในการทำทะเบียนอาวุธจะต้องมีการตอกเลขทะเบียนลงไปบนอาวุธปืนในส่วนที่เป็นส่วนประกอบหลักซึ่งโดยทั่วไปคือส่วนด้ามจับของอาวุธปืนด้านหน้า หากอาวุธใดไม่มีหมายเลขดังกล่าวปรากฏบนอาวุธก็หมายความว่าอาวุธที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การทำเครื่องหมายบนอาวุธดังกล่าวในอาวุธปืนบางประเภทบางกรณีอาจมีการตอกไว้ในภายในโครงเหล็กด้านในส่วนตัวประกอบด้ามปืน เพื่อเหตุผลของความสวยงาม แต่กระนั้นก็ตามการปฏิบัติดังกล่าวไม่เป็นที่นิยมเท่าไรนัก เนื่องจากอาวุธปืนโดยทั่วไปจะมีความแข็งแรงอยู่ที่ สันของด้ามจับทั้งด้านหน้าและด้านหลังมากกว่า การทำเครื่องหมายในส่วนของด้านข้างซึ่งมีความเปราะบางกว่าอาจทำให้อาวุธปืนเสียหายได้

(2) หน่วยงานหน่วยงานที่ควบคุมอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของราชการ

³⁷⁹ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 6 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522.

หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมอาวุธที่อยู่ในความครอบครองของราชนาวิกโยธินมีลักษณะแตกต่างกันไปแล้วแต่หน่วยงาน เช่นหากเป็นกองทัพบกควบคุมอาวุธ โดยทั่วไปก็จะอยู่ในความดูแลของกระทรวงกลาโหม โดยมีหน่วยงานลำดับย่อยของแต่ละกองทัพบกเป็นผู้ควบคุมอาวุธในแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง หากเป็นราชนาวิกโยธินก็จะอยู่ภายใต้การควบคุมของกองทัพอากาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำหรับส่วนราชการอื่นๆ นั้นจะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 14 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะประกอบด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองกรรมการ และมีผู้แทนจากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย เช่น ผู้แทนกองบัญชาการทหารสูงสุด ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนกองทัพอากาศ ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี³⁸⁰ โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะมีอำนาจในการ พิจารณากำหนดชนิด ขนาด ละจำนวนอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด ที่จะให้แต่ละหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจตามที่กฎหมายกำหนด ตามที่เห็นสมควร, พิจารณากำหนดเขตพื้นที่และภารกิจในการใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของรัฐวิสาหกิจ, พิจารณาออกระเบียบปฏิบัติเพื่อให้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจปฏิบัติตามที่เห็นสมควร และตรวจสอบการมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดตลอดจนการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ

3.3.4 ปัญหาของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายมีอยู่ดังนี้

1) ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างครบวงจร ทั้งนี้เนื่องจาก ตามคำนิยามของอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาของสหประชาชาติได้กำหนดให้อาวุธขนาดเล็กมีขอบเขตรวมทั้งอาวุธที่ใช้ในการป้องกันตัวในยามสงบ ดังเช่น ปืนลูกม่และปืนพกอัตโนมัติ และอาวุธที่ใช้ในสงคราม ดังเช่น ปืนเล็กยาวทั่วไปซึ่งหมายความรวมถึงอาวุธปืน แบบ M-16 และอาวุธปืนแบบ AK-47 ที่มีลักษณะเป็นอาวุธสงครามซึ่งตามกฎหมายไทยพลเรือนไม่สามารถที่จะครอบครองอาวุธดังกล่าวได้ แต่ปรากฏว่ามีการถือครองโดยประชาชนบาง

³⁸⁰ กฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 11 ตอนที่ 28 ก, ลงวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2538, มาตรา 6.

กลุ่ม ซึ่งรัฐไม่สามารถที่จะทราบข้อมูลดังกล่าวได้ เพราะรัฐมิได้มีมาตรการในการตรวจสอบการถือครองอาวุธของบุคคล โดยอาวุธในส่วนของรัฐจะทราบได้ก็มีเพียงอาวุธที่พลเรือนสามารถครอบครองได้ตามกฎหมาย คืออาวุธปืนสั้นแบบลูกโม้ หรือปืนสั้นอัตโนมัติ สำหรับในส่วนของปืนยาวนั้น นอกจากที่จะต้องใช้ในการกีฬา และการป้องกันตัว ซึ่งอาวุธปืนดังกล่าวจะมีลักษณะแตกต่างจากอาวุธปืนสงคราม แล้ว กฎหมายก็ไม่อนุญาตให้พลเรือนมีอาวุธชนิดอื่นใดนอกจากนี้ได้ ประกอบกับมาตรการในการขึ้นทะเบียนอาวุธซึ่งเป็นการควบคุมในขั้นต้นก่อนที่พลเรือนสามารถจะถือครองอาวุธได้นั้นก็สามารถขึ้นทะเบียนอาวุธ ขออนุญาตในการมีและใช้ รวมถึงการพกพา ได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนตามที่กฎหมายอนุญาต ส่วนการแอบ โอนอาวุธที่ผิดกฎหมายกันในภายหลังรัฐไม่สามารถทราบได้เลย แม้ว่ามาตรการทางกฎหมายจะกำหนดโทษเอาไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถที่จะจัดการเรื่องดังกล่าวได้ เนื่องจากรัฐไม่อาจทราบข้อมูลดังกล่าวได้ ซึ่งหากมีการสร้างกลไกที่สามารถตรวจสอบการครอบครองอาวุธของพลเรือนได้อย่างทั่วถึงน่าจะมีประโยชน์มากกว่านี้ เนื่องจากการมีและการใช้อาวุธเกี่ยวข้องกับความสุขและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ออกกฎหมายมาควบคุมและจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของรัฐ

2) ประเทศไทยยังประสบกับปัญหาการหลั่งไหลของอาวุธเถื่อนเข้าประเทศเรื่อยมา จากการสอบถามผู้สันักตครณีท่านหนึ่ง³⁸¹ ได้ให้ความเห็นว่าอาวุธเถื่อนที่หลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยนั้น อาจเข้ามาได้หลายทาง ทั้งในส่วนของ การแทรกมากับอาวุธที่ขนส่งเข้ามาในประเทศโดยถูกกฎหมาย และการแทรกซึมผ่านแนวชายแดนเข้ามาในประเทศไทย คำถามที่น่าจะเกิดขึ้นคือ อาวุธเถื่อนจะเข้ามาโดยการปลอมปนกับสินค้าที่ถูกกฎหมายและแทรกซึมผ่านแนวชายแดนได้อย่างไร เหตุใดเจ้าหน้าที่จึงไม่ทราบ หรือไม่มีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในส่วนดังกล่าว หรือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ในส่วนของคำตอบนั้นขั้นต้นน่าจะตอบได้ว่า ประเทศไทยมีเจ้าหน้าที่ดูแลในทุกส่วนและเจ้าหน้าที่แต่ละส่วนก็ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างดีหากไม่มีการทุจริตในหน้าที่เกิดขึ้น แต่ปัญหาเรื่องความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ยังเป็นเรื่องที่น่าพิจารณาเพราะมีส่วนเกี่ยวข้องไปยังต่อการสอดส่องดูแลอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญของการเข้ามาของอาวุธเถื่อนมีตัวแปรสำคัญอยู่ที่ขั้นตอนการตรวจสินค้าในกรณีการปลอมปนอาวุธเถื่อนมากับสินค้าที่ถูกกฎหมาย และช่องโหว่ของมาตรการในการควบคุมชายแดนไม่ใช่เฉพาะแต่ของประเทศไทยเท่านั้นแต่เป็นเรื่องที่ทุกประเทศต่างประสบกับปัญหานี้ ซึ่งเป็นปัญหาในส่วนของ การแทรกซึมเข้ามาของอาวุธเถื่อนตามแนวชายแดน

³⁸¹ สัมภาษณ์, พันเอกปิยะพล วัฒนกุล, ผู้อำนวยการกองกฤษฎีกาทหารและการต่างประเทศ กรมพระธรรมนูญทหาร, 2 มีนาคม พ.ศ. 2547.

ในส่วนของการตรวจสินค้าเข้าของศุลกากรนั้นแม้ว่าศุลกากรจะมีกฎหมายเฉพาะที่วางระเบียบเกี่ยวกับการจำกัดการนำเข้าของสินค้าบางชนิด และกำหนดมาตรการในการตรวจรับสินค้าอย่างเป็นระบบ แต่ในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงคือ สินค้าที่เข้ามาทางเรือหรือทางอากาศ ณ ขณะเวลาที่นำเข้านั้นส่วนใหญ่มักจะเป็นสินค้านำเข้าคราวละมากๆ เป็นผู้สินค้านาคใหญ่ ซึ่งจะส่งมาพร้อมกับใบนำส่ง โดยต้นทางประเทศที่ส่งจะระบุมาในใบนำส่งว่าสินค้าที่ส่งมานั้นเป็นสินค้าประเภทใด มีจำนวนเท่าไร ในส่วนของการตรวจนับปลายทางหรือในส่วนที่เกี่ยวข้องประเทศไทยนั้นจะดูใบนำส่งเป็นหลัก ส่วนการตรวจนับสินค้านั้นในทางปฏิบัติจะไม่ได้ทำการตรวจทุกชิ้นโดยละเอียด แต่จะมีการสุ่มตรวจสินค้าบางส่วน เนื่องจากสินค้าปริมาณมากการตรวจโดยละเอียดจะยิ่งเป็นการทำให้เสียเวลา จากจุดนี้เองเป็นเหตุให้สินค้าบางส่วนที่ไม่ผ่านการตรวจแต่เป็นสินค้าที่ผิดกฎหมายสามารถผ่านเข้ามายังประเทศไทยได้ แม้ว่าหลังจากนั้นจะมีกฎหมายกำหนดให้อาวุธที่เข้ามายังดินแดนไทยจะต้องถูกส่งไปยังนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อจดทะเบียนภายใน 30 วันก็ตาม³⁸² แต่ในช่วงระยะเวลาก่อนหน้านั้นย่อมเป็นการสะดวกที่จะมีการลักลอบนำเอาอาวุธเถื่อนออกจากอาวุธที่ถูกกฎหมายและนำไปสู่กลไกในการค้าอาวุธต่อไป ซึ่งทางราชการไม่สามารถที่จะทราบได้ถึง การเข้ามาของอาวุธดังกล่าวได้เลย

สำหรับอาวุธที่แทรกซึมเข้ามาตามแนวชายแดนนั้น ปัญหาอยู่ที่ลักษณะของแนวชายแดนที่ทอดยาว เป็นการยากที่จะมีการสร้างรั้วหรือกำแพงกั้นประเทศโดยรอบเนื่องจากจะเป็นการสูญเสียงบประมาณไปโดยไร้เหตุ ส่วนการลาดตระเวนของทหาร หรือตำรวจตระเวนชายแดนนั้น คงสามารถกระทำได้ตามปกติแต่ก็ไม่สามารถตรวจตราได้ทั่วทุกจุดในเวลาเดียวกัน สังเกตได้จากการอพยพหลังไหลเข้ามาของแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นคำถามที่เกิดขึ้นเช่นกันว่าแรงงานเช่นว่าเข้ามาในประเทศได้อย่างไร ในทำนองเดียวกันการหลังไหลของอาวุธเถื่อนโดยอาศัยการนำเข้ามาของบุคคลที่รู้ช่องทางการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก็ย่อมทำได้ โดยอาศัยแนวรอยต่อชายแดนที่เป็นช่องโหว่และยากที่จะตรวจตราในการนำอาวุธเข้ามาหรือการหลบหนีเข้าเมือง คำถามที่น่าจะตามมาอีกคือแล้วการตรวจตราตามด่านตรวจในแนวชายแดนล่ะ จะไม่สามารถช่วยป้องกันปัญหาดังกล่าวได้หรือ คำตอบคือ ได้แต่ได้เพียงบางส่วนเพราะผู้ที่ต้องการจะทำการละเมิดกฎหมายย่อมไม่ทำอย่างโจ่งแจ้งให้ผู้รักษากฎหมายเห็นเป็นอย่างแน่แท้ ในทำนองเดียวกันการขนส่งอาวุธหรือแรงงานข้ามแดนโดยผ่านด่านตรวจในแนวชายแดนอาจมีเช่นกัน แต่ถ้ามีก็ย่อมไม่พ้นสายตาของเจ้าหน้าที่เป็นแน่ ยกเว้นเสียแต่ว่าจะเกิดการทุจริตเกิดขึ้น ดังนั้นการจะนำอาวุธที่ผิดกฎหมายเข้าประเทศอย่างปลอดภัยที่สุดก็จะต้องไม่เดินทางผ่านด่านตรวจในแนวชายแดน แต่ใช้ช่องทางอื่นที่

³⁸² พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งทำเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490, มาตรา 32.

อยู่นอกเหนือการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ คำถามสำคัญที่จะเกิดขึ้นเป็นประการต่อไปสำหรับหนทางในการส่งอาวุธข้ามแดนคือ แล้วเส้นทางไหนล่ะที่เป็นช่องโหว่ในแนวชายแดนที่ทำให้อาวุธเถื่อนสามารถหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทยได้ ประเด็นนี้ผู้เขียนคงต้องตอบตามที่คุณผู้สันทัดกรณีให้ความเห็นมาคือ ไม่อาจทราบได้ เพราะหากทราบได้ประเทศไทยก็คงจะจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องอาวุธเถื่อนผ่านแดนได้ไปนานแล้ว

3.3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการตามกฎหมายไทยและมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ

(1) ความสอดคล้องของมาตรการตามกฎหมายไทยและมาตรการตามพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001

สาเหตุที่ผู้เขียนได้นำเสนอในส่วนนี้ขึ้นมาเนื่องจากปัจจุบันกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติเรื่องการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาโดยเฉพาะนั้นยังไม่มีเท่าที่มีในปัจจุบันคือพิธีสารฉบับนี้ซึ่งกล่าวถึงเฉพาะแต่อาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุน เท่านั้น มิได้จำแนกเป็นอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาดังเช่น แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติ และโดยที่แผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติมิได้มีผลบังคับในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ตามพิธีสารฉบับนี้นั้นเป็นการบัญญัติมาตรการในทางกฎหมายระหว่างประเทศ โดยแท้ซึ่งเมื่อมีการให้สัตยาบันครบ 40 ชาติ ย่อมมีผลบังคับใช้ ดังนั้นความพยายาม ณ ปัจจุบัน คือการเสนอให้ประเทศต่างๆ ได้ลงนามและให้สัตยาบันตามพิธีสารฉบับนี้เพื่อให้มีผลใช้บังคับโดยเร็วซึ่งมาตรการในส่วนการควบคุมการค้าอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการแพร่กระจายของอาวุธเล็กสู่สังคมเป็นประการสำคัญ ซึ่งจะช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับเจตนารมณ์ของแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติที่มุ่งควบคุมการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาในส่วนของอาวุธขนาดเล็ก อันจะเป็นการตัดวงจรการนำอาวุธขนาดเล็กมาใช้ในทางที่ผิดให้มีปริมาณน้อยลง ดังนั้นการพิจารณาถึงการเข้าเป็นภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติซึ่งจัดตั้งในลักษณะองค์กรจึงเป็นเรื่องสำคัญที่เราควรพิจารณา โดยในขณะนี้หน่วยงานที่มีบทบาทในการศึกษาวิจัยในเรื่องการพิจารณาพิธีสารฉบับนี้ของประเทศไทยคือ สถาบันกฎหมายอาญา แห่งสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งได้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องพิธีสารฉบับนี้ โดยอยู่ในระหว่างการศึกษาของคณะผู้วิจัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหัวหน้าโครงการวิจัยคือ พลตำรวจโท วัชรพล ประสานราชกิจ ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมีผู้ช่วยดำเนินการวิจัยอีกหนึ่งท่านคือ โดยในส่วนของงานวิจัยนั้น ปัจจุบันยังไม่แล้วเสร็จ จึงยังไม่สามารถที่จะทราบถึงผลจากการดำเนินการศึกษาวิจัยได้ อย่างไรก็ดี จากการศึกษาของ

ผู้เขียนและการปรึกษากับคณะผู้วิจัยท่านหนึ่งคือท่านพันตำรวจเอกมานิช ต้นตระเชียร ผู้เขียนสามารถเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายของพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และเครื่องกระสุน ที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001 ได้ดังตารางที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 ตารางเปรียบเทียบมาตรการของกฎหมายไทยและมาตรการทางกฎหมายตามพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001

มาตรการทางกฎหมาย	มาตรการในส่วนของพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001	มาตรการในส่วนของกฎหมายไทย
1. วัตถุประสงค์ของกฎหมาย	เพื่อปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรที่เกี่ยวกับการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย	เพื่อการรักษาความสงบสุขเรียบร้อยภายในประเทศ เกี่ยวกับการควบคุมการใช้อาวุธภายในประเทศ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาวุธที่ดำเนินการในลักษณะระหว่างประเทศ
2. ขอบเขตของความมุ่งประสงค์ต่อกิจกรรมที่กฎหมายต้องการควบคุม	ต้องการควบคุมการผลิตและการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมายในลักษณะระหว่างประเทศโดยมุ่งพิจารณาการค้าอาวุธในระดับมหภาค (Macro)	มาตรการส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งควบคุมการค้าขนาดใหญ่ เนื่องจากประเทศไทยมิได้ผลิตอาวุธเป็นสินค้าอุตสาหกรรมส่งออก การควบคุมตามกฎหมายจึงเป็นลักษณะในประเทศหรือระดับจุลภาค (Micro)

มาตรการทางกฎหมาย	มาตรการในส่วนของพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมายปี ค.ศ. 2001	มาตรการในส่วนของกฎหมายไทย
3. ระดับการบังคับใช้กฎหมาย	บังคับใช้ในระดับระหว่างประเทศ	บังคับใช้ในระดับภายในประเทศ
4. เนื้อหาของมาตรการทางกฎหมาย	เนื้อหาโดยรวมเน้นทางปฏิบัติระหว่างประเทศทั้งในแง่ของการค้า การผลิต การผ่านแดน การสร้างความร่วมมือในทางระหว่างประเทศ	เนื้อหาทั้งหมดเน้นการปฏิบัติสำหรับภายในประเทศ โดยการผลิตก็เน้นการผลิตเพื่อใช้เองมากกว่ายังไม่มีการผลิตเพื่อขายในทางระหว่างประเทศ การควบคุมการค้าก็เป็นการควบคุมการซื้อขายภายในไม่ได้มีมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมทางการค้าอาวุธระหว่างประเทศ การผ่านแดนก็มีเฉพาะบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องการนำอาวุธติดตัวมาเพื่อผ่านแดน โดยฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการตรวจตราคือศุลกากร แต่ไม่มีมาตรการสำหรับการผ่านแดนของอาวุธในปริมาณที่มากเพื่อการค้าระหว่างประเทศ
5. การตรวจตราการบังคับใช้	ตรวจตราโดยที่ประชุมของรัฐภาคีตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร	ไม่มีการตรวจตราการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะของการประเมินผล แต่เมื่อมีผู้ปฏิบัติละเมิดต่อกฎหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ที่

มาตรการทางกฎหมาย	มาตรการในส่วนของพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วน ส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001	มาตรการในส่วนของกฎหมายไทย
		เกี่ยวข้องก็จะเป็นผู้ดำเนินการตามกฎหมาย
6. การตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมาย	รัฐจะต้องเป็นผู้รายงานการปฏิบัติตามกฎหมายโดยกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรัฐเป็นผู้รวบรวมข้อมูล	เมื่อมีการปฏิบัติที่ขัดต่อกฎหมายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ทราบจึงจะรู้ว่ามี การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
7. สถานะในปัจจุบัน	ยังไม่มีผลบังคับใช้	มีผลบังคับใช้ภายในประเทศมานานแล้ว

โดยภาพรวมแล้วหากพิจารณาเพียงตัวบทกฎหมายภายในประเทศไทยและตัวบทกฎหมายระหว่างประเทศเราอาจพบว่าหลายมาตรการของไทยมีความครอบคลุมหลายกรณีอยู่แล้ว น่าจะสามารถปฏิบัติตามมาตรการในทางระหว่างประเทศได้ไม่ยากและน่าจะเข้าเป็นภาคีของพิธีสารฉบับนี้ได้ แต่ในส่วนของรายละเอียดความมุ่งประสงค์ของกฎหมายไทยที่แท้จริงนั้นจะพบว่ามีลักษณะของการควบคุมในระดับที่ย่อยกว่าระดับการควบคุมในทางระหว่างประเทศ โดยกฎหมายไทยเน้นการผลิตขนาดเล็กเพื่อใช้เอง ไม่ได้มีมาตรการสำหรับการผลิตอาวุธเพื่อขายในปริมาณขนาดใหญ่ เนื่องจากปัจจุบันบริษัทเอกชนที่ทำการผลิตอาวุธในประเทศไทยยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะผลิตอาวุธออกมาขายเป็นสินค้าระหว่างประเทศจริงๆ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 จึงมุ่งเพียงการควบคุมการผลิตกระสุนดินดำซึ่งค่อนข้างจะล้าสมัยมากๆ ในส่วนของการค้าก็เน้นเพียงการค้าภายในประเทศซึ่งต่างจากมาตรการในทางระหว่างประเทศที่เน้นการค้าอาวุธระหว่างประเทศที่จะต้องมียอดค้าปลีกประกอบต่างๆ เกี่ยวข้องมากกว่าการค้าภายในประเทศ และในส่วนของมาตรการการควบคุมอาวุธผ่านแดนนั้นประเทศไทยคงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่มากก็จริงแต่เป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับคนไทยนำอาวุธที่ติดตัวมาเพื่อเข้าประเทศ หรือคนผ่านประเทศไทยที่มีอาวุธติดตัวมาด้วย แต่ไม่ได้กำหนดในเรื่องของการนำสินค้าที่เป็นอาวุธเข้ามาคราวละมากๆ ว่าควรจะมีมาตรการอย่างไร ดังนั้นในภาพรวมแล้วกฎหมายไทยยังคงมีลักษณะเป็นกาควบคุมในลำดับย่อยมากกว่าการควบคุมในระดับใหญ่ ซึ่งหากมีการเตรียมการเข้าเป็นภาคีพิธีสารดังกล่าวจะต้องมีการ

แก้ไขกฎหมายหรือร่างกฎหมายฉบับใหม่ที่จะสร้างแนวทางที่สอดคล้องระหว่างระดับการควบคุมกิจการเกี่ยวกับอาวุธภายในและการควบคุมอาวุธในทางระหว่างประเทศ เพื่อให้แนวทางทั้งสองมีความสอดคล้องกันและสามารถดำเนินการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้พิจารณาที่จะเข้าเป็นภาคีของพิธีสารฉบับนี้อย่างจริงจัง แต่มีการศึกษาวิจัยสำหรับแนวทางที่จะเตรียมตัวถ้าหากจะเข้าเป็นภาคีแล้ว โดยปัจจุบันอยู่ในการศึกษาวิจัยขั้นสุดท้าย ซึ่งผู้เขียนหวังว่าการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเป็นนิมิตรหมายที่ดีสำหรับการพัฒนากฎหมายไทยต่อไปในอนาคต

สำหรับในส่วนของการสร้างมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาที่กล่าวมาทั้งหมดในส่วนนี้จะเห็นได้ว่าการดำเนินการในแต่ละภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกฎหมายเป็นอย่างดี โดยแต่ละภูมิภาคนั้นก็มีการสร้างกฎหมายเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของภูมิภาคหรือประเทศของตนเองเป็นอย่างดี ดังเช่น ในภูมิภาคยุโรปมีการผลิตอาวุธมากและมีบทบาทเป็นผู้ส่งออกสินค้ามากก็มีกฎเกณฑ์มาควบคุมเรื่องการผลิตและการนำเข้า ส่งออกอาวุธ และมีการตรวจตราการปฏิบัติตามกฎหมายในระดับภูมิภาคด้วย ส่วนประเทศในแถบแอฟริกาเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบามากก็มีแนวทางทางกฎหมายในระดับภูมิภาคในการลดอาวุธ แสดงให้เห็นว่าทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศมีการสร้างแนวทางในการควบคุมอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบาอย่างมากมา อย่างไรก็ตามหากสังเกตให้ดีจะพบว่ามาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในระดับสากลซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยสหประชาชาติยังไม่ได้มีการตอบสนองเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการมาตรการตามพิธีสารว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการผลิตและการค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วนประกอบและเครื่องกระสุนที่ผิดกฎหมาย ปี ค.ศ. 2001 แต่ในส่วนของการแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันต่อต้านและกำจัดการค้าอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ปี ค.ศ. 2001 ถือว่าได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีและทุกฝ่ายก็คำนึงถึงการทำให้มาตรการดังกล่าวเป็นจริงในทางปฏิบัติจึงได้มีการเสนอแนวทางในการสร้างความร่วมมือขึ้นมาในการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งนั่นก็แสดงว่าการสร้างกฎหมายเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติ แต่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากสังคมในการปฏิบัติด้วย โดยผ่านทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในปัญหาดังกล่าวกับประชาสังคม เพื่อให้เกิดความตระหนักในปัญหาดังกล่าว และร่วมมือกันเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติได้มีการดำเนินการตามมาตรการของแผนปฏิบัติการแห่งสหประชาชาติและมาตรการอื่นๆ แล้ว ส่วนจะเป็นผลอย่างไรนั้นจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป